

Etelä-Savon Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma

Arto Ustinov

Etelä-Savon Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma

Julkaisu on saatavana vain sähköisessä muodossa
[www.ymparisto.fi/esa->Palvelut ja tuotteet->Julkaisut](http://www.ymparisto.fi/esa->Palvelut%20ja%20tuotteet->Julkaisut)

Kartat: ©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MYY/05

Kannen kuva: Antero Julkunen

Mikkeli 2006

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Etelä-Savon Natura 2000 –alueet	6
3. Yleissuunnitelman tavoitteet ja sidosryhmäyhteistyö	9
4. Natura 2000 –alueiden luontoarvojen turvaaminen	11
4.1. Yleistä.....	11
4.2. Suojelun toteuttamiskeinot.....	11
4.3 Hoidon ja käytön suunnittelu.....	15
5. Hoidon ja käytön suunnittelun tarve ja kiireellisyys.....	17
5.1. Yleistä.....	17
5.2. Kiireellisyyteen vaikuttavia tekijöitä.....	17
5.3. Kiireellisyyden luokittelu	18
6. Aluekohtainen suunnittelu	23
7. Yleissuunnitelman ympäristövaikutusten arviointi	24
Lähteitä.....	25

Liitteet

LIITE 1. Etelä-Savon Natura 2000 -alueet kunnittain

LIITE 2. Etelä-Savon Natura 2000 -alueiden suunnittelutarve kiireellisyysluokittain

LIITE 3. Tietoja kiireellisyysluokkiin A (kiireellinen suunnittelutarve) ja B (muut suunnittelualueet) kuuluvista Etelä-Savon Natura-alueista sekä niiden suunnittelun kiireellisyyteen vaikuttavista tekijöistä

LIITE 4. Otteita yleissuunnitelmaluonnoksesta annetuista lausunnoista

LIITE 5. Yleissuunnitelman valmistelun yhteydessä koottua hoidon ja käytön suunnitteluun liittyvää aineistoa

1. Johdanto

Suomen Natura 2000 –verkosto on osa koko Euroopan unionin alueen kattavaa luonnonsuojeluverkostoa, jonka tavoitteena on luontodirektiivissä mainittujen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen sekä lintudirektiivissä tarkoitettujen erityissuojelualueiden suojelu. Suojelun tavoitteena on lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason turvaaminen. Natura-alueet ovat luontodirektiivin (Euroopan yhteisön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY) mukaisia SCI-alueita ja/tai lintudirektiivin (Euroopan yhteisön luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY) mukaisia SPA-alueita. Suomen Natura 2000 –verkostoehdotus perustuu valtioneuvoston 20.8.1998 tekemään päätökseen ja päätöksen täydennyksiin (25.3.1999, 8.5.2002, 22.1.2004 ja 2.6.2005). EU:n komissio on hyväksynyt Suomen Natura 2000 - verkoston valtioneuvoston ehdotuksen mukaisesti lukuun ottamatta korkeimman hallinto-oikeuden kumoamia tai uudelleen käsiteltäväksi palauttamia alueita.

Pääosa Suomen Natura 2000 -verkostosta koostuu aiemmin perustetuista luonnonsuojelualueista, kansallisiin suojeluohjelmiin kuuluvista alueista ja erämaailloilla suojelluista erämaa-alueista. Kaikista Natura 2000 –alueista ei kuitenkaan ole tarkoitus muodostaa luonnonsuojelualueita, vaan osalla alueista käyttörajoitukset ovat vähäisiä tai ne kohdistuvat tiettyyn osaan aluetta. Tällaisten alueiden suojelutavoitteiden katsotaan toteutuvan jonkun muun lain kuin luonnonsuojelulain mukaisessa menettelyssä.

Natura 2000 –alueisiin saattaa kohdistua käyttötarpeita, jotka ovat ristiriidassa alueen suojelutavoitteiden kanssa. Luontodirektiivissä edellytetäänkin, että jäsenvaltioiden on tarvittaessa laadittava käyttösuunnitelma Natura 2000 –alueille. Suunnitelmia ei velvoiteta tekemään automaattisesti kaikille alueille, mutta jäsenvaltiot ovat kuitenkin velvollisia ryhtymään toimenpiteisiin, jotka turvaavat luontodirektiivin tavoitteiden saavuttamisen eli biologisen monimuotoisuuden suojelun ja suotuisan suojelutason saavuttamisen. Näin ollen Natura 2000 –alueen luontoarvojen säilyttäminen voi edellyttää hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista. Hoito- ja käyttösuunnitelmien sisältöä ei luontodirektiivissä mitenkään säännellä; niiden on vain oltava tarkoituksenmukaisia. Suunnitelmiksi kelpaavat esim. luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat, kaavoitus, metsäsuunnitelmat, metsien alue-ekologiset suunnitelmat ja vesiensuojelusuunnitelmat. Suunnitelmien tarkoituksena on taata suojeltavien luontotyyppien ja lajien säilyminen sekä tietyissä tilanteissa myös lisääntyminen kyseisellä Natura 2000 –alueella.

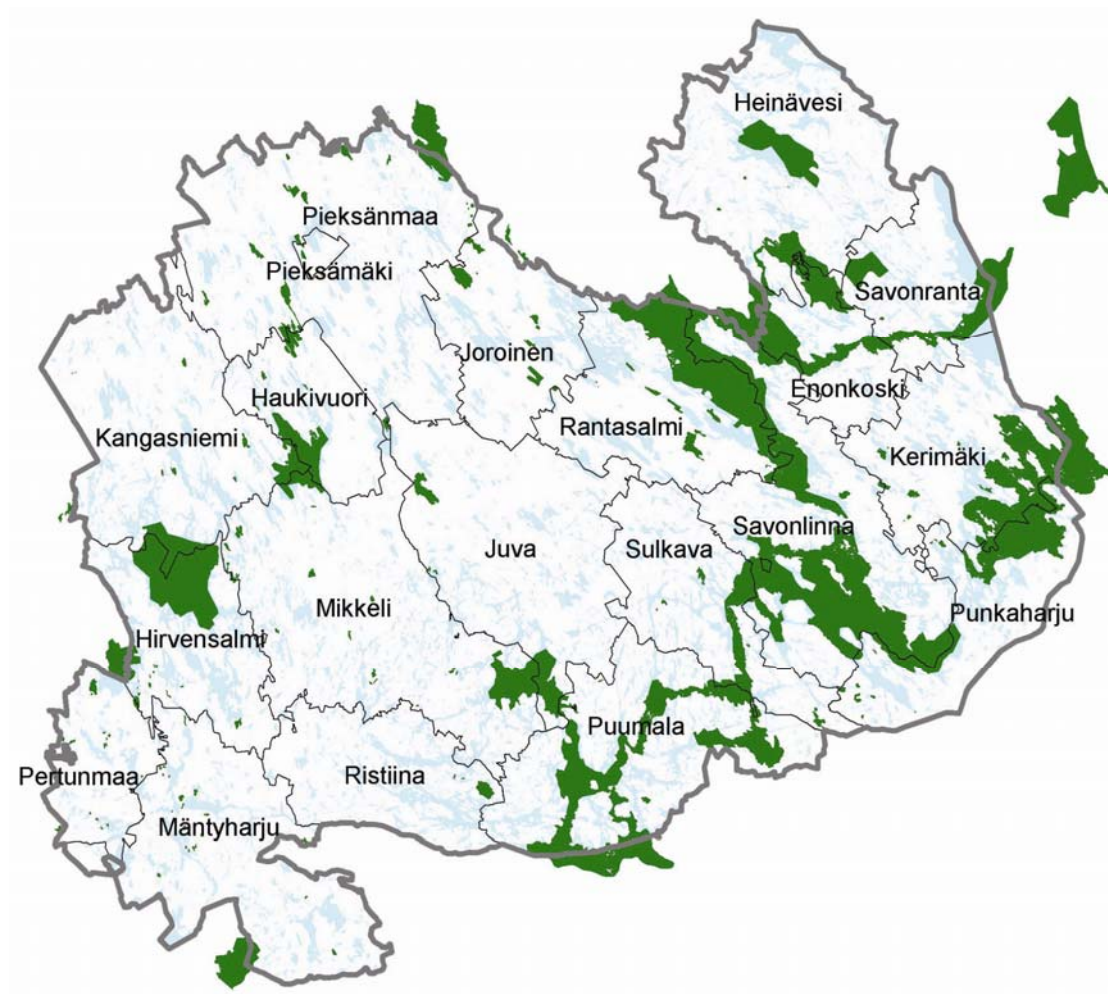
Aluekohtaisen hoito- ja käyttösuunnitelman avulla varmistetaan, etteivät alueen suojelun perusteena olevat luontoarvot vaarannu ihmisen toiminnan takia. Niiden laadinnassa onkin oleellista ottaa huomioon eri toimijoiden näkemyksiä ja mahdollisuuksien mukaan pyrkiä sovittamaan yhteen suojelutavoitteita ja siihen kohdistuvia käyttöpaineita. Aluekohtaisen suunnittelutyön ohjaamiseksi on ollut tarpeen laatia yleissuunnitelma, jossa maakunnan Natura 2000 –alueet asetetaan tiettyjen suunnittelutarvetta kuvaavien kriteerien perusteella tärkeysjärjestykseen.

Ympäristöministeriön asettaman työryhmän Natura 2000 –alueiden hoitoa ja käyttöä koskenut mietintö valmistui vuonna 2002. Siihen sisältyi ehdotuksia suunnittelun valtakunnallisen ja aluetason ohjaamisesta. Suunnittelua ohjattaisiin valtakunnallisesti siten, että ympäristöministeriön johdolla määriteltäisiin suunnittelun painopisteet. Niiden määrittely perustuisi luontotyyppi- ja lajiryhmittäisiin sekä alueiden käyttöön liittyviin tarpeisiin ja niiden priorisointiin. Tavoitteena on aluetasolla tapahtuvan suunnittelun yhtenäistäminen sekä resurssien mitoitus ja kohdentaminen yleisellä tasolla. Ympäristöministeriö määritteli vuonna 2003 painopisteet, jotka toimivat ohjeellisina alueellisten ympäristökeskusten, Metsähallituksen ja muiden toimijatahojen yhteistyönä laadittaville Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmille (kirje 3.12.2003, Dnro YM5/501/2003).

Etelä-Savossa yleissuunnitelman laatiminen aloitettiin vuonna 2004 ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen Itä-Suomen luontopalveluiden yhteistyönä. Yleissuunnitelma on tehty virkatyönä ilman erillisrahoitusta tai henkilöresursointia. Suunnitelman tekoa varten on kerätty mahdollisimman kattavasti olemassa olevaa tietoa hoidon ja käytön suunnittelusta sekä maakunnan Natura-alueista. Maastointeja ei ole suunnitteluun liittyen tehty.

2. Etelä-Savon Natura 2000 –alueet

Etelä-Savossa on tällä hetkellä kaikkiaan 111 valtioneuvoston hyväksymää Natura 2000 –aluetta (kuva 1). Näistä 99 sijaitsee kokonaan Etelä-Savossa ja 12 sijaitsee osittain toisen maakunnan puolella. Pohjois-Savon puolelle ulottuvia Natura-alueita ovat Linnansaari (FI0500002), Joutenvesi-Pyyvesi (FI0500031), Paas- ja Puruveden suot ja metsät (FI0600003), Sorsaveden saaristo (FI0600030) sekä Ruokojärvi ja Mula (FI0600053), Kaakkois-Suomen puolelle ulottuvia Repovesi (FI0421001) ja Lietvesi (FI0500024), Pohjois-Karjalan puolelle ulottuvia Puruvesi (FI0500035) ja Oriveden-Pyhäselän saaristot (FI0700018), Keski-Suomen puolelle ulottuva Suonteen eteläosa (FI0900076) ja Hämeen puolelle ulottuvia Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SCI) (FI0361003) sekä Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SPA) (FI0500090).

Kuva 1 Etelä-Savon Natura 2000 -alueet

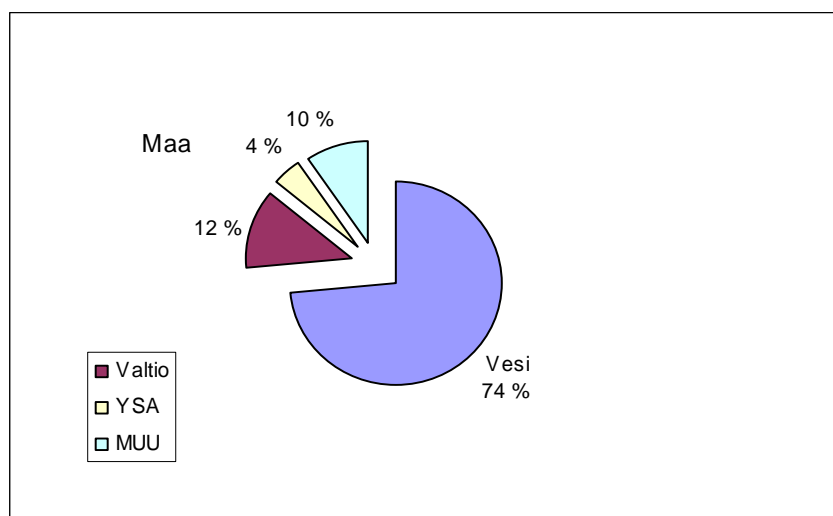
Kyyvedellä on kaksi Natura-aluetta, jotka sijaitsevat toisiinsa nähden sisäkkäin: Kyyvesi FI0500017 on lintudirektiiviperusteinen SPA-alue, jonka pinta-ala on 7212 ha. Sen sisällä sijaitsee luontodirektiiviperusteinen SCI-alue, Kyyvesi FI0500176 (SCI), joka on pinta-alaltaan hiukan edellistä pienempi, 7144 ha. Kyyveden kumpikin Natura-alue sijaitse Haukivuoren, Kangasniemen ja Mikkelin kuntien alueilla. Rajausmuutos on hyväksytty valtioneuvoston päätöksessä 22.1.2004.

Toinen vastaava "kohdepari" sijaitsee Pertunmaalla. viidestä erillisestä osasta koostuva Punakiven - Ahvenjärven metsät (FI0500110) on lintudirektiiviperusteinen (SPA) alue (pinta-ala 36 ha). Näistä erillisistä osista yksi, Ahvenjärven rannalla sijaitseva perinnebiotooppi on myös Ahvenjärven haka (FI0500175) –niminen luontodirektiiviperusteinen SCI-alue (pinta-ala 5 ha), joka on valtion omistuksessa. Se kuuluu siis sekä lintudirektiiviperusteiseen Natura-alueeseen FI0500110 että luontodirektiiviperusteiseen Natura-alueeseen FI0500175. Alun perin kaikki osa-alueilla kuuluivat samaan kohteeseen ja valtioneuvoston tekemässä päätöksessä 20.8.1998 kaikilla niillä oli sekä SCI- että SPA -merkintä. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 14.6.2000 kuitenkin poistettiin SCI-merkintä kaikilta muilta osa-alueilta paitsi Ahvenjärven haalta.

Myös kolmas "kohdepari" sijaitsee Pertunmaalla. Neljästä erillisestä osasta koostuva Mäyrävuoren – Seppälänjoen metsät sisältyy kahteen Natura-alueeseen: Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SCI) (FI0361003) sekä Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SPA) (FI0500090). Luontodirektiiviperusteinen SCI-alue sisältyy lintudirektiiviperusteiseen SPA-alueeseen, joka on hiukan SCI-aluetta suurempi. Molemmat alueet sijaitsevat pääosin Hämeen ympäristökeskuksen puolella, mutta Pertunmaalle niistä ulottuu pieni, 1 ha kokoinen alueen osa. Etelä-Savon puolella sekä SCI- että SPA-alue ovat rajausiltaan ja pinta-alaltaan samat.

Lähes kaikki valtioneuvoston päätöksiin sisältyneistä Etelä-Savon Natura-alueista on hyväksytty jo myös EU:n komissiossa 13.1.2005 eurooppalaiseen Natura 2000 –verkostoon. EU:n komission käsittelyssä eivät ole vielä olleet Puruvesi (FI0500035, rajauksen muutos), Kyyvesi (FI0500176, SCI-alueen rajauksen muutos) eikä Haapalahden ranta (FI0500236, uusi kohde). Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen Puruveden ja Kyyveden SCI-alueen rajausmuutoksista 22.1.2004 ja Haapalahden ranta -kohteen liittämistä Suomen Natura 2000 –verkostoehdotukseen 2.6.2005.

Maakunnassa sijaitsevien Natura-alueiden kokonaispinta-alasta (n. 197 200 ha) on maata n. 51 800 ha ja vettä n. 145 400 ha (kuva 2). Alueet jakaantuvat tasaisesti koko maakuntaan, mutta pinta-alallisesti suurimmat sijaitsevat maakunnan itäosassa. Suurimpien alueiden (esim. Pihlajavesi, Linnansaari ja Puruvesi) pinta-alasta on kuitenkin valtaosa vettä. Suurin osa Natura-alueista sisältyy luonnonsuojelualueisiin tai muihin luonnonsuojelulain nojalla suojeltuihin kohteisiin, valtioneuvoston vahvistamiin suojeluohjelmiin tai vahvistetun seutukaavan suojelualuevarauksiin. 13 aluetta on sisällytetty verkostoon aiempien suojeluratkaisujen ulkopuolelta. Kokonaan valtion omistuksessa olevia Natura-alueita on 31 kpl ja kokonaan yksityisomistuksessa 32 kpl. Lisäksi valtio omistaa 25 alueesta vähintään 50 % (maa-alueesta). Natura-alueisiin sisältyvästä maa-alasta on valtion omistuksessa 47 % (n. 24 500 ha). Yksityismaiden luonnonsuojelualueita on n. 8 500 ha.

Kuva 2 Natura-alueisiin sisältyvän maa- ja vesialueen osuus. Valtio = valtion omistama maa-ala, YSA = yksityiset luonnonsuojelualueet, MUU = muut yksityisomistuksessa olevat maa-alueet.

Luontotyypeistä Etelä-Savon Natura-alueilla esiintyy erilaisia vesi-, kallio-, suo- ja metsäluontotyyppisiä sekä perinnebiotooppeja. Natura-alueilla on merkitystä myös lajiston, kuten saimaannorpan, valkoselkätikan ja monien kasvilajien suojelussa. Natura-alueisiin sisältyy lajistonsuojelun kannalta tärkeitä keskittymiä: kasvillisuudeltaan monipuolisia kalkkivaikutteisia alueita ja linnustollisesti monipuolisia kosteikkoja sekä järviä. Lisäksi muutamilla Natura-alueisiin sisältyvillä vesialueilla esiintyy maakunnallemme merkityksellisiä kalalajeja, kuten järvilohi, nieriä ja harjus.

3. Yleissuunnitelman tavoitteet ja sidosryhmäyhteistyö

Etelä-Savon Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelman tavoitteena on määritellä Natura 2000 -alueiden tämän hetkisen hoidon ja käytön suunnittelun tarve ja asettaa alueet suunnittelu-tarpeen osalta tärkeysjärjestykseen. Yleissuunnitelmassa määritellään myös suunnittelun vastuutahot. Yksityiskohtaisen hoidon ja käytön suunnittelun tarpeen ja kiireellisyyden arvioinnin lisäksi yleissuunnitelmassa on annettu yleispiirteisiä linjauksia Natura-alueiden hoidon ja käytön ohjaamista varten. Yleissuunnitelmaa voidaan käyttää apuna haettaessa rahoitusta Natura-alueiden hoidon ja käytön suunnitteluun ja suunnitelmien toteuttamiseen. Yleissuunnitelma on hyvä apuväline jatkossa myös esim. ympäristökeskuksen resurssien käytön suunnittelussa siinä vaiheessa, kun luonnonsuojelutehtävien painopiste siirtyy luonnonsuojelun toteutuksesta suojelualueiden hoidon ja käytön suunnitteluun sekä hoitotöiden suorittamiseen ja vaikutusten seurantaan.

Yleissuunnitelma ei sido viranomaisia eikä sidosryhmiä, ja siihen on mahdollista tehdä aluekohtaisen suunnittelun tarpeeseen ja kiireellisyyteen liittyviä muutoksia esim. alueita koskevan tiedon lisääntyessä tai käyttöpaineiden muuttuessa. Yleissuunnitelmassa on kuitenkin pyritty osoittamaan Natura-alueiden tämän hetkinen suunnittelun tarve ja kiireellisyys.

Sidosryhmätilaisuudet

Koska Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuunnittelu koskee koko maakuntaa, suunnittelu-prosessista oli tärkeää pyrkiä saamaan myös osallistava. Tähän liittyen ympäristökeskus järjesti sidosryhmille 2 erillistä yhteistilaisuutta. Suunnittelutyön aloitustilaisuuteen (tiedotus- ja keskustelutilaisuus) 26.5.2004 kutsuttiin noin 60 sidosryhmää, joiden edustajia saapui tilaisuuteen 19. Koska jotkin Natura 2000 –alueista sijaitsevat osittain naapurimaakuntien alueella, kutsukirje lähetettiin myös muutamille naapurimaakuntien sidosryhmille. Kaikille sidosryhmille lähetettyjen kutsukirjeiden liitteenä oli mm. yleissuunnitelman laadintaa koskeva ympäristöministeriön ohjekirje, näin haluttiin informoida myös niitä, jotka eivät päässeet osallistumaan kokoukseen.

Tilaisuudessa päätettiin, ettei suunnittelutyötä varten perusteta erillistä ohjausryhmää tai työryhmiä, vaan ympäristökeskus työstäisi suunnitelmaa eteenpäin niin, että sidosryhmillä oli mahdollisuus esittää näkemyksiään suunnitelman sisällöstä vuoden loppupuolelle saakka. Samalla päätettiin, että järjestetään toinen keskustelutilaisuus myöhemmin syksyllä, jolloin suunnittelutyö olisi edennyt pitemmälle.

Toinen sidosryhmien yhteistilaisuus järjestettiin 30.11.2004, jolloin käsiteltiin ympäristökeskuksessa laadittua ehdotusta Natura 2000 –kohteiden hoidon ja käytön kiireellisyysjärjestyksestä. Kutsukirjeeseen liitettiin taulukkomuotoinen alueiden kiireellisyysjärjestysehdotus sekä lyhyet kuvaukset alueita koskeneista keskeisimmistä kiireellisyyden priorisoinnin perusteista. Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan noin 30 sidosryhmien edustajaa.

Tilaisuudet koettiin tärkeiksi ja yleissuunnitelman laatiminen sai tukea tilaisuuteen osallistuneilta. Keskusteluissa nousivat selkeästi esille mm. matkailun kehittämistarpeet erityisesti Saimaan alueella. Lisäksi suunnittelutyössä nähtiin olevan tärkeitä kosketuspintoja tekeillä olevien rantayleiskaavojen sekä maakuntakaavan kanssa. Sidosryhmätilaisuuksissa tuli esille yleissuunnitelman laadintaan liittyvinä näkökohtina erityisesti, että kiireellisimpiä hoidon ja käytön suunnittelukohteita ovat laajoja vesialueita sisältävät alueet ja saimaannorpan esiintymisalueet. Yleensäkin periaatteena esitettiin isompien Natura-alueiden menevän suunnittelun kiireellisyyden osalta edelle pienistä alueista. Lisäksi kiireellisimpiin kohteisiin katsottiin kuuluvan ne, joilla on selviä ristiriitaisia käyttötarpeita. Pelkästään hoitoa tarvitsevia kohteita ei joidenkin näkemysten mukaan tulisi sijoittaa kiireellisyydessä ensimmäisten joukkoon. Erillisenä asiana tuli esille tarve järvilohen ja nieriän suojelun huomioon ottamisesta suunnittelussa

Pääosa tilaisuuksien puheenvuoroista ja keskusteluista koski kuitenkin jatkossa tehtävien tarkempien, aluekohtaisten suunnitelmien sisältövaatimuksia. Seuraavassa muutamia esitettyjä näkemyksiä:

- Jatkossa Natura-alueiden käytön suunnittelussa ei saa syntyä ristiriitoja eikä epäuskottavuutta aluekohtaisen suunnittelun ja kaavoituksen välille.
- Suunnitelmissa tulee jättää mahdollisuudet myös metsästykselle. Esim. pienpetojen pyynti myös kansallispuistojen alueella tulisi sallia.
- Ennallistamis- ja hoitotoimissa, kuten suo-ojien tukkimisessa tulee ottaa huomioon Natura-alueisiin rajautuvat maa-alueet ja niiden kuivatustarpeet.
- Suurista vesialueista esim. Luonterin matkailuarvo kasvaa, mikä tuo paineita suunnittelulle.
- Metsätalous ja matkailu lyövät paikoin toisiaan korville. Esim. metsänhakkuut näkyvät häiritsevästi maisemassa.
- Kalastuksen turvaaminen on tärkeää. Esim. apajapaikkoja ei ole merkitty kaavoihin, mutta ne tulisi ottaa huomioon aluesuunnittelussa.
- Tehdyt ja tekeillä olevat matkailuun liittyvät suunnitelmat on otettava jatkossa huomioon.
- Järviin kohdistuva ulkoinen ja myös sisäinen kuormitus on otettava huomioon suunnittelussa.
- Perinnebiotooppien hoito on tärkeää.

Tilaisuudessa todettiin, ettei ole tarvetta järjestää enää uutta yleiskokousta. Sidosryhmillä oli kuitenkin mahdollisuus esittää näkemyksiään ja antaa lausuntojaan tilaisuudessa esitellystä yleissuunnitelmaluonnoksesta vuoden 2005 alkupuolelle saakka. Tilaisuuden jälkeen 1.12.2004 julkaistiin yleissuunnitelman laadintaa koskeva tiedote. Osa sidosryhmiltä yleissuunnitelman laadinnan kuluessa tulleista lausunnoista ja palautteista on sellaisia, että niiden huomioiminen on ajankohtaista kohdekohtaisen hoidon ja käytön suunnitelman laatimisen yhteydessä. Sidosryhmäyhteistyö jatkuu Natura 2000 –alueille laadittavien kohdekohtaisten suunnitelmien laadinnan yhteydessä. Tässä suunnittelussa korostuu yhteistyö myös maanomistajien kanssa.

Sidosryhmätilaisuuksien jälkeen viisi kuntaa antoi lausunnon yleissuunnitelmaluonnoksesta. Lausunnot ovat liitteenä 4.

4. Natura 2000 –alueiden luontoarvojen turvaaminen

4.1. Yleistä

Natura 2000 –alueiden osalta ovat voimassa luonnonsuojelulain 10 luvun säännökset. Mikäli hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on otettu Natura 2000 –verkostoon, on hankkeen toteuttajan arvioitava hankkeen vaikutukset riippumatta siitä, onko hanke tai suunnitelma luvanvarainen. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos vaikutusten arviointi ja lausunnot osoittavat, että hanke tai suunnitelma merkittävästi heikentää Natura-alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on otettu Natura 2000 –verkostoon.

Natura-alueen suojeluperusteiden heikentämiskiello ei kuitenkaan ole ehdoton. Lupa voidaan myöntää tai suunnitelma hyväksyä, jos valtioneuvosto päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole (LsL 66 §). Tässä yhteydessä otetaan luontodirektiivin mukaisesti huomioon taloudelliset ja sosiaaliset seikat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Mikäli edellä tarkoitetun hankkeen tai suunnitelman vaikutukset kohdistuvat alueeseen tai sen osaan, jolla on luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai direktiivin liitteessä II tarkoitettujen ensisijaisesti suojeltavien lajien elinympäristö, on lisäedellytyksenä, että hankkeella tai suunnitelmalla on terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koitaviin erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy. Myös muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy oikeuttaa hankkeen tai suunnitelman hyväksymiseen tällaisella alueella. Ennen hyväksymistä asiasta on hankittava kuitenkin Euroopan komission lausunto. Tämä poikkeusmenettely mahdollistaa yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien hankkeiden kuten teiden, voimalinjojen tai kaasuputkien rakentamisen.

Aiemmasta luonnonsuojelualueita koskevasta ajattelusta poiketen Natura 2000 –verkoston suojelutavoitteiden saavuttaminen saattaa edellyttää rajoituksia myös itse verkostoon sisällytettyjen alueiden ulkopuolella. Tästä johtuen maankäytön muutoksen arviointi ja lupaharkinta koskee myös verkoston ulkopuolisia hankkeita tai suunnitelmia, mikäli ne todennäköisesti merkittävästi heikentävät Natura-alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on otettu Natura 2000 –verkostoon. Pääsääntöisesti Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset eivät rajoita yksityisen henkilön tavanomaiseen maankäyttöön liittyviä toimenpiteitä Natura-alueen ulkopuolella. Kun kyseessä on tavanomaista laajempi tai merkityksellisempi hanke tai suunnitelma, on mahdollista, että on suoritettava luontoarvoihin kohdistuvien vaikutusten arviointi.

Alueen sisältyminen Natura 2000 –verkostoon ei pääsääntöisesti vaikuta metsästysoikeuksiin eikä niiden käyttöön. Niillä alueilla, jotka toteutetaan muutoin kuin luonnonsuojelulain nojalla, ei metsästystä rajoiteta. Luonnonsuojelualueilla metsästyksistä säädetään alueiden perustamispäätöksissä ja rauhoitusmääräyksissä. Natura 2000 –verkostoa koskeva päätös ei yleisesti vaikuta myöskään jokamiehenoikeuteen perustuvaan luonnon virkistyskäyttöön. Luonnon virkistyskäytön rajoitukset saattavat olla tarpeen kuitenkin esim. lintuvesillä, suurten petolintujen pesien ympäristössä sekä saimaannon pesien läheisyydessä.

4.2. Suojelun toteuttamiskeinot

Valtioneuvoston tekemässä Suomen Natura 2000 –verkostoehdotusta koskeneessa päätöksessä ja sen täydennyksissä on esitetty kunkin alueen osalta suojelun pääasiallinen toteuttamiskeino tai -keinot. Valtioneuvoston päätöksissä ei ole kuitenkaan Natura-alueiden sisällä aina eritelty eri osaluokkien edellyttämää suojelua. Suojelutavoitteet rajoittavat sellaisia hankkeita, jotka merkittävästi heikentäisivät Natura 2000 –verkostoon ehdotetulla tai hyväksytyllä alueella olevia yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä. Näin ollen Natura 2000 -alueiden suojelutavoitteiden toteutuminen ei aina edellytä luonnonsuojelualueen perustamista eikä muutoinkaan koko alueen kattavaa suojelua - suojelun toteuttamiseksi riittää suojelutavoitteet turvaava suojelutaso. Luonnonsuojelulain lisäksi usealla Natura 2000 –alueella onkin suojelutavoitteet mahdollista turvata myös muun lainsäädännön mukaisilla keinoilla.

Natura 2000 –verkoston toteuttamista koskevan luonnonsuojelulain 68 §:n mukaan verkostoon sisällytettävillä alueilla on toteutettava suojelutavoitteita vastaava suojelu. Toteuttamisen luonne voi vaihdella melko paljon, ja suojelu voi perustua lainsäädäntöön, hallinnollisiin määräyksiin tai vapaaehtoiseen sopimukseen. Toteutustavan ja suojelumääräysten tulee kuitenkin olla sellaisia, että ne vastaavat Natura-alueiden perusteena olevien luontotyyppien ja lajien ekologisia vaatimuksia ja turvaavat niiden suotuisan suojelun tason säilymisen ja saavuttamisen.

Suurin osa Natura 2000 –alueista kuuluvat valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisiin suojeluohjelmiin, joita toteutetaan pääasiassa muodostamalla niistä luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueiden perustaminen turvaa näiden kohteiden osalta myös Natura 2000 –verkoston suojelun tavoitteet. Eräiden Natura-alueiden tai niiden osien suojelutavoitteet voidaan turvata riittävästi joko kaavoituksen tai eri lakeihin sisältyvien maankäyttöä, ympäristönsuojelua tai vesien käyttöä koskevien lupajärjestelmien ja muiden eri lakeihin perustuvien hallinnollisten ohjauskeinojen turvin.

Valtioneuvoston päätösten mukaan Etelä-Savon Natura 2000 –alueista kokonaan luonnonsuojelulla toteutettavia on 52 kpl. Muilla Natura-alueilla suojelun toteutuskeinoina on esitetty luonnonsuojelulain lisäksi maankäyttö- ja rakennuslaki, maa-aineslaki, vesilaki, ympäristönsuojelulaki, koskiensuojelulaki, vesiliikennelaki, maastoliikennelaki, kalastuslaki, metsälaki tai sopimus. Eri toteutuskeinojen jakaantuminen Natura-alueiden sisällä on yleensä esitetty kunkin kohteen osalta kartalla tms. Seuraavassa esitellään lyhyesti Etelä-Savon Natura-alueiden suojelun toteuttamiskeinoja ja niiden vaikutuksia alueiden käyttöön. Otsikon perässä oleva lyhenne viittaa taulukossa 1 ja liitteessä 2 käytettyihin lyhenteisiin.

Luonnonsuojelulaki (LsL)

Luonnonsuojelulaki antaa useita mahdollisuuksia Natura 2000 –verkostoon kuluvaan alueen suojelutavoitteita vastaavan suojelun toteuttamiseksi. Etelä-Savossa käytettäviä keskeisimpiä suojelukeinoja ovat rauhoitus, jossa alue perustetaan ympäristökeskuksen päätöksellä yksityisomistukseen jääväksi luonnonsuojelualueeksi sekä alueen ostaminen tai vaihtaminen valtiolle. Joissakin tapauksissa voidaan suojelu toteuttaa myös tekemällä määräaikainen rauhoitussopimus tai luonnonsuojelulain mukaisen luontotyyppin tai erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajauspäätös. Luonnonsuojelulain mukaisia määräaikaisia sopimuksia on Etelä-Savossa tehty muutamia valkoselkätikan ruokailualueille.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)

Kaavoituksella on varsin keskeinen merkitys Natura 2000 –verkoston tavoitteiden ja muiden maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa. Luonnolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi esim. lomarakennuspaikkojen oikealla sijoittelulla on suuri merkitys. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavaa hyväksyttäessä tai vahvistettaessa on katsottava, ettei Natura-alueilla olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä. Kaavan vaikutukset on arvioitava ennen kaavan hyväksymistä tai vahvistamista. Kaavaa, jonka arvioinnin perusteella on katsottava merkittävästi heikentävän Natura-alueen valintaperusteena olevia luontoarvoja, ei saa hyväksyä eikä vahvistaa. Maankäyttö- ja rakennuslain säännösten perusteella valtioneuvoston hyväksymät suojeluohjelmat ohjaavat kaikkien kaavojen sisältöä Natura 2000 –verkostosta riippumatta.

Natura 2000 –verkoston luonnonarvojen lisäksi kaavoituksessa on otettava huomioon myös muut valtakunnalliset ja paikalliset luonnonarvot. Siksi voidaan sanoa, että Natura 2000 –verkostosta johtuvat lisävaatimukset kaavoitukselle ovat verrattain vähäiset, ja ne koskevat lähinnä niitä alueita, jotka eivät sisälly valtioneuvoston hyväksymiin suojeluohjelmiin. Tavanomainen haja-asutusluonteinen rakentaminen ei ainakaan Natura 2000 –verkostoon kuuluvilla laaja-alaisemmilla alueilla välttämättä esty. Hajarakentaminen on usein mahdollista, kunhan alueen valinnan perusteena olevat luontotyyppit ja lajien elinympäristöt säilyvät. Natura 2000 –verkostoa koskevat säännökset on otettava huomioon, vaikka rakentaminen tapahtuisi alueella, jonka kaava on vahvistettu jo ennen valtioneuvoston päätöstä Natura 2000 –verkostoon sisällytettäväksi alueiksi. Näin ollen rakennusluvan käsittelyn yhteydessä voidaan joutua selvittämään vaikutukset Natura-alueen suojelutavoitteisiin.

Natura 2000 –verkostoa koskevat säännökset koskevat periaatteessa myös rakennuslupien käsittelyä Natura-alueiden ulkopuolella. Ulkopuolisella alueella ei kuitenkaan yleensä ole tarvetta rajoittaa haja-asutusluonteista rakentamista. Riittää, kun suojeltavat kohteet otetaan huomioon rakennusten sijoittelussa.

Etelä-Savossa maankäyttö- ja rakennuslaki on tärkeä suojelun toteuttamiskeino erityisesti suurilla järviolueilla, joista suurimmalle osalle onkin jo laadittu yleiskaavoja. Monissa yleiskaavoissa erityisky-symyksinä ovat nousseet esiin saimaannorpan suojelun tarpeet.

Maa-aineslaki (MaL)

Maa-aineslain mukaan lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 10. luvun Natura 2000 –alueita koskevia säännöksiä. Maa-ainesten ottoon, lukuun ottamatta tavanomaista kotitarveottoa, on maa-aineslain mukaan aina hankittava lupa. Maa-aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävi-en kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista taikka huomattavia tai laajalle ulot-tuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa. Maa-aineslailla suojeltavaksi tarkoitetuilla alueilla maa-ainesten, soran, hiekan tai kalliokiviaineksen otto on suojelutavoitteiden vastaista. Alueilla, joilla ainoa suojelun toteutuskeino on maa-aineslaki, voi metsätalous jatkua metsälain mukaisesti, mikäli se ei ole ristiriidassa lajien suojelutavoitteiden kanssa.

Vesilaki (VL)

Natura 2000 –alueisiin sisältyviä vesialueita ei ole yleensä tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain kei-noin, vaan niiden suojelu turvataan pääasiassa vesilain ja ympäristönsuojelulain lupajärjestelmän kautta. Sellainen toimenpide, joka vaarantaa enintään 1 ha suuruisen lammen tai järven säilymisen luonnontilaisena on kielletty. Vesilain mukaisessa lupaharkinnassa tulee noudattaa luonnonsuojelulain Natura 2000 –verkostoa koskevia säännöksiä. Vesistöluontotyyppien suojelutavoitteena on säilyttää veden laatu ja vesitalous siten, että luontotyyppille luontaiset lajit säilyvät. Vesiluontotyyppien suojelu ei estä haja-asutusluonteista rakentamista rannoille, mikäli siihen muutoin on maankäyttö- ja rakennus-lain edellytykset. Joidenkin lajien, Etelä-Savossa erityisesti saimaannorpan elinympäristön suojelemi-nen saattaa edellyttää rajoituksia rakentamiselle. Etelä-Savon Natura-alueiden pinta-alasta on vettä n. 70 %, yhteensä n. 145 400 ha. Eniten vesialuetta sisältyy Saimaan kohteisiin.

Natura-verkostoon sisältyvillä lintuvesialueilla suojelutavoitteena on vesitalouden säilyttäminen tai useimmissa tapauksissa myös luonnonarvojen palauttaminen vesialueen hoidon avulla. Linnuston suojelu saattaa merkitä veneilyn ja muun liikkumisen rajoittamista tai ohjaamista. Pääosalla Etelä-Savon lintuvesistä on toteutuskeinona luonnonsuojelulaki ja vesilaki

Ympäristönsuojelulaki (YSL)

Ympäristönsuojelulakia sovelletaan mm. toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista ja haittaa luonnolle ja sen toiminnoille. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteina: ennaltaehkäisy ja haittojen minimointi, varovaisuus ja huolellisuus, paras käyttökelpoinen tekniikka ja ympäristön kannalta paras käytäntö. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa (ympäristölupa). Luvanvaraisista toiminnoista on säädetty tar-kemmin asetuksessa. Lisäksi ympäristölupa on oltava mm. toiminnalle, joka aiheuttaa vesistön pilaan-tumista. Ympäristöluvat käsitellään joko ympäristölupavirastossa, ympäristökeskuksessa tai kunnassa tapauksesta riippuen. Etelä-Savon Natura-alueista ympäristönsuojelulaki mainitaan pääasiallisena toteutuskeinona ainoastaan Haapalahden ranta –nimisellä kohteella (FI0500236).

Koskiensuojelulaki (KsL)

Koskiensuojelulailla suojeltujen vesistöjen muuttamiseen voimalaitoksen rakentamisella ei saa myön-tää vesilain mukaista lupaa. Etelä-Savossa Natura-alueisiin sisältyviä koskiensuojelulailla suojeltuja kohteita ovat Puuskankoski, joka sisältyy Mäntyharjun reitin kosket –nimiseen Natura-alueeseen (FI0500060), sekä Kermankoski, joka sisältyy Kermajärvi-nimiseen Natura-alueeseen (FI0500011).

Vesiliikennelaki (VeLL) ja maastoliikennelaki (MaLL)

Vesiliikennelain nojalla voidaan vesikulkuneuvolla liikkuminen kieltää tai liikkumista rajoittaa määrä-ajaksi tai toistaiseksi määrättyllä vesialueella. Ympäristökeskus voi asettaa kiellon tai rajoituksen, jos se on tarpeen liikenteen, ympäristön, kalastuksen tai muun elinkeinon suojaamiseksi taikka yleisen luonnon virkistyskäytön tai muun yleisen edun vuoksi. Vastaavasti ympäristökeskus voi maastoliiken-nelain nojalla kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämistä tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella määrääjäksi tai toistaiseksi. Kiellon tai rajoituksen tarkoituksena on ehkäis-tä luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinoille, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle taikka yksityiselle edulle aiheutuvia haittoja sekä edistää liikenneturvallisuutta. Sekä vesi- että maasto-liikennelain mukaan on kilpailujen tai harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Lupa on haettava myös yksittäisen tapahtuman järjes-tämiseen, jos tapahtumasta on odotettavissa merkityksellisiä ympäristöhaittoja.

Etelä-Savon Natura-alueista vesiliikenneläin mukaisia kieltoja tai liikkumisrajoituksia saattaa olla tarpeen asettaa erityisesti saimaannorpan suojelun kannalta tärkeillä vesialueilla esim. lahdenpohjissa tai kapeissa salmissa. Myös maastoliikennelaki on mainittu toteutuskeinona saimaannorpan suojelun kannalta tärkeillä alueilla. Pääasiallisena tavoitteena on jääliikenteen ohjaaminen saimaannorpan kannalta haitattomille reiteille ja liikenteen rajoittaminen siellä, missä se tuottaa haittaa. Esim. Joutenvedellä ja Lietvedellä on lajin pesimäalueille perustettujen luonnonsuojelualueiden rauhoituspäätöksiin sisällytetty keväisen pesinnän aikaisia mairinnouskieltoja.

Kalastuslaki (KaL)

Kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi määrääjäksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen tietyllä vesialueella, jos alueella esiintyvän uhanalaisen eläinkannan säilyminen sitä edellyttää. Tähän liittyen ministeriö on antanut asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (258/2004). Asetus koskee kaikkia niitä Natura 2000 -alueita, joilla esiintyy saimaannorppaa, ja se on voimassa toukokuun 2004 alusta huhtikuun 2009 loppuun. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen tavoitteena on vähentää ennen kaikkea aikuisten norppien pyydyskuolemia.

Myös saimaannorpan poikaset, kuutit ovat erittäin suuressa vaarassa joutua kalanpyydyksiin. Pyydykskuolemien vähentämiseksi on käytössä mahdollisuus neuvotella kalastuskuntien kanssa kalastusoi-keuden vuokraamisesta. Näissä Metsähallituksen ja kalastuskuntien keskinäisissä sopimuksissa kielletään verkkokalastus 15.4. – 30.6. välisenä aikana saimaannorpan lisääntymisalueilla. Vuoden 2005 lopussa kattoivat n. 120 osakaskunnan kanssa tehdyt kalastuksenrajoitussopimukset kaikkiaan n. 544 km²:n suuruisen vesialueen Saimaalla. Tästä vesipinta-alasta n. 480 km² (88 %) sijaitsi Natura-alueiden sisällä.

Metsälaki (ML)

Metsälain säädetään, että metsän hoitamisessa ja käyttämisessä on metsälain säännösten lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään Natura 2000 –verkostosta. Niillä Natura-alueilla, joilla metsänkäsittely ei tule Natura 2000 –verkoston suojelutavoitteiden takia lainkaan kysymykseen, luonnonarvojen turvaaminen on tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain keinoin. Metsäkeskuksen tulee ilmoittaa luonnonsuojelulla toteutettaviin alueisiin kohdistuvista metsänkäyttöilmoituksista alueelliselle ympäristökeskukselle.

Niillä Natura-alueilla tai alueiden osilla, joilla metsätaloustoimet ovat sallittuja, riittävät pääsääntöisesti metsälain mukaiset metsänkäytön rajoitukset. Näillä alueilla metsälain 10 §:ssä lueteltujen tärkeiden elinympäristöjen säilyttämistavoitteet voivat olla yhteneviä Natura-alueen perusteena olevien luontotyyppien ja lajien esiintymispaikkojen säilymisen kanssa. Tällöin metsälain mukaiset menettelytavat toteuttavat myös Natura 2000 –verkoston suojelutavoitteita.

Metsälain 10 § mukaisten elinympäristöjen ja muiden arvokkaiden elinympäristöjen turvaamisessa voidaan käyttää **kestävän metsätalouden rahoituslain mukaista ympäristötukea**. Tuettavien töiden on oltava taloudellisesti sekä metsäluonnon- ja ympäristönhoidon samoin kuin metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisia. Maanomistajilla on mahdollisuus saada tukea metsäluonnon hoitoon ja metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen. Tuen myöntämisestä päättää metsäkeskus.

Etelä-Savon Natura-alueista metsälaki on tärkeä suojelun toteutuskeino erityisesti suurilla järviolueilla.

Sopimus

Natura-alueisiin kuuluu myös perinneympäristöjä, kuten niittyjä ja ketoja, joiden suojelutavoitteet edellyttävät vuosittaista hoitoa, kuten niittämistä ja laiduntamista. Näillä Natura-alueilla suojelun toteuttamiseksi voi olla vapaaehtoinen sopimus, jossa maanomistaja sitoutuu määrääjäksi hoitamaan aluetta ja hänelle maksetaan työstä maatalouden ympäristötuen erityisosan mukaista tukea. Mikäli maatalouden ympäristötuki ei ole käytettävissä, pyritään luontotyyppin suojelutavoitteet toteuttamaan luonnonsuojelulain mukaisella sopimuksella alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta. Etelä-Savossa maatalouden ympäristötukisopimuksia on viidellä Natura-kohteella.

4.3 Hoidon ja käytön suunnittelu

Valtion maiden osalta luonnonsuojelulaki velvoittaa laatimaan kansallispuistoille **hoito- ja käyttösuunnitelmat**. Lisäksi niitä on määrätty laadittavaksi joillekin valtion omistamille luonnonsuojelualueille vanhan luonnonsuojelulain (71/1923) nojalla annetuissa luonnonsuojelualueiden perustamissäädöksissä. Tarvittaessa suunnitelma voidaan laatia myös muille luonnonsuojelualueille. Etelä-Savossa on aloitettu mm. Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien uudistaminen. Luonnonsuojelulaissa ei ole mainintaa **yksityismaiden luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmista**, mutta monella alueella suojeluarvojen säilyttämisen edellytyksenä ovat eri asteiset hoitotoimet. Tästä syystä luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksiin on monessa tapauksessa lisätty maininta siitä, että alueelle laaditaan tarvittaessa hoitosuunnitelma. Suunnitelmia ovat yleensä laatineet ympäristökeskukset yhteistyössä maanomistajan kanssa.

Valtion **metsien alue-ekologinen suunnittelu** on osa metsähallituksen metsien suunnittelujärjestelmää. Suunnittelun avulla pyritään sellaiseen metsien käyttöön, jossa niin ekologinen, taloudellinen kuin sosio-kulttuurinenkin kestävyys tulee turvattua. Metsähallitus on laatinut alue-ekologiset suunnitelmat hallinnassaan oleville yhtenäisille valtion maille. Etelä-Savossa suunnitelmia on tehty mm. Heinävedellä ja Savonrannalla. **Yksityiset metsänomistajat** voivat halutessaan tilata tilakohtaisen **metsäsuunnitelman**. Suunnitelmat ovat vapaaehtoisia, eikä sen sisältöä säädellä lainsäädännöllä. Niissä otetaan nykyisin huomioon myös luonnonsuojellisia näkökohtia. Metsäsuunnitelmat teetetään yleensä metsäkeskuksella tai metsänhoitoyhdistyksellä. Natura-alueilla, joiden toteutuskeinoin kuuluu metsälaki, metsäsuunnitelma on tärkeä jatkosuunnittelun väline tai osa hoidon ja käytön kokonaisu suunnittelua. Ympäristökeskus hyväksyy metsäsuunnitelmat ja metsänkäyttöilmoitukset luonnonsuojelualueille, joissa metsänkäsittely on sallittua rauhoituksesta huolimatta. Tällaisia luonnonsuojelualueita on pääasiassa rantojen suojeluohjelman kohteilla.

Luonnonsuojelualueiden tai lajien suojelun turvaaminen saattaa edellyttää myös hoito- tai **ennallistamissuunnitelmaa**. Ennallistaminen on yleensä kertaluonteinen toimenpide, jossa alue pyritään palauttamaan mahdollisimman lähelle luonnontilaa. Hoidossa toimenpiteitä tehdään yleensä useamman kerran tietyn väliajoin. Tarvittavia toimenpiteitä ovat esim. soilla ojien tukkiminen luontaisen vesitalouden palauttamiseksi ja metsissä varjostavan puuston poisto, metsän polttaminen ja lahopuun lisääminen. Etelä-Savossa ennallistamissuunnitelmien laatiminen on pääosin vasta aloitettu. Valmiita suunnitelmia on toteutettu mm. Iso-Huppiolla (metsähallitus) ja Suurenaukeansuolla (ympäristökeskus).

Perinnebiotoopit eli ns. perinteisen maatalouskäytön muovaamat alueet (kedot, niityt, nummet, hakamaat ja metsälaitumet) ovat pienialaisia Natura-alueita tai osia suuremmasta Natura-alueesta. Perinnebiotooppikohteiden säilyttäminen vaatii jatkuvaa hoitoa, jonka tavoitteena on estää alueen umpeenkasvu ja säilyttää alueen ravinnetasapaino sopivana, jotka ovat edellytyksenä luontotyyppien ja lajien säilymiselle. Hoitokeinona on useimmiten laidunnus. Niiden **hoidon suunnittelu** vaihtelee huomattavasti riippuen maanomistusoloista, suojelutilanteesta tai kuulumisesta toimivaan maatalaan. Valtion suojelualueilla suunnittelu toteutuu tavanomaisten suojelualueita koskevien hoito- ja käyttösuunnittelun periaatteiden mukaisesti. Yksityisten omistamilla alueilla perinnebiotooppien hoidon suunnittelun voi tehdä viljelijä itse, maatalouden neuvoja tai muu asiantuntija. Toimiville tiloille on alueiden hoitoon mahdollista saada maatalouden ympäristötuen maisemanhoitoon ja monimuotoisuuden edistämiseen tarkoitettuja erityistukia. Muiden rahoitusmahdollisuuksien puuttuessa yhä suurempi osa kohteista jää kuitenkin ilman hoitoa maataloudesta luopumisen vuoksi. Etelä-Savon ympäristökeskuksessa on valmistunut Etelä-Savon alueellinen perinnebiotooppien hoito-ohjelma, joka sisältää kuvauksen kohteiden hoidon nykytilasta, arvion hoitosuunnitelmien laatimisen ja hoidon järjestämisen mahdollisuuksista sekä ehdotuksen kohteiden hoidon kiireellisyysjärjestyksestä. Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnitteluvälineenä tärkeiksi muodostunevat jatkossa myös maatalouden **luonnon monimuotoisuutta turvaavien yleissuunnitelmien** laatiminen.

Laajoja vesialueita sisältäviin Natura-alueisiin kohdistuva käyttö on usein luonteeltaan muista alueista poikkeavaa. **Vesien käytön ja suojelun suunnittelussa** keskeistä onkin näihin alueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta valuma-alueisiin perustuva tarkastelu. Käytön kannalta tarkasteltavaksi tulevat usein rantojen rakentamiseen liittyvät kysymykset ja vesialueeseen kohdistuvat muutostarpeet, kuten ruoppaaminen. Vesiensuojelun yleissuunnitelma sisältää kuvauksen vesialueen tilasta, sen käytöstä eri tarkoituksiin ja selvityksen vesistöä muuttavasta toiminnasta. Suunnitelmassa esitetään viranomaisten ja toimijoiden kesken yhteisesti sovitut tavoitteet vesistön tilalle ja suojelulle sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Etelä-Savossa vesiensuojelun yleissuunnitelma on laadittu mm. Puruvedelle. Vesiensuojelun suunnittelussa lähtökohdaksi otetaan myös valuma-alueilta tulevan

kuormituksen vähentäminen. Etelä-Savon ympäristökeskus on laatinut useita suojavyöhykkeiden yleissuunnitelmia.

Vuonna 2000 voimaan tulleen **Euroopan unionin vesipuitedirektiivin** (2000/60/EY) tarkoituksena on luoda puitteet EU:n jäsenvaltioiden vesiensuojelulle. Suomessa direktiivin vaatimukset pantiin täytäntöön vuoden 2004 lopussa lailla vesienhoidon järjestämisestä ja valtioneuvoston asetuksella vesienhoitoalueista. Asetusten valmistelu jatkuu edelleen. Vesienhoidon päätavoitteena on kaikkien pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2015 mennessä sekä pinta- ja pohjavesien tilan huonontumisen estäminen. Lisäksi tavoitteena on edistää vesivarojen kestäväää käyttöä sekä vähentää vaarallisten aineiden päästöjä pinta- ja pohjavesiin. Tavoitteisiin pyritään **alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien** avulla. Suunnittelutyö tehdään tähän tarkoitukseen perustetuilla vesienhoitoalueilla, joiden vastuullisina viranomaisina toimivat alueelliset ympäristökeskukset. Vesien tilan ja ihmistoiminnan sille aiheuttamien muutosten ja uhkien arviointi sekä tarvittavien vesienhoitotoimien suunnittelu toteutetaan vesienhoitoalueilla alueellisten toimijoiden ja ympäristökeskusten yhteistyönä.

Järvien ja virtavesien tilaa parantavia toimia selvitetään **kunnostus- ja hoitosuunnittelun** avulla. Järvien kunnostamisella tarkoitetaan suoraan järveen kohdistuvia kunnostustoimenpiteitä, joiden tavoitteena on yleensä veden laadun parantaminen tai järven vesisyvyyden lisääminen. Kunnostuksella järven tila ja sen kehitys pyritään yleensä palauttamaan mahdollisimman lähelle luonnonmukaista. Hoidolla puolestaan tarkoitetaan laadullista tai jatkuvaa parantamista tai järven hyvän nykytilan säilymistä aikaansaavia toimenpiteitä. Rehevöityminen synnyttää yleensä aina hoito- ja kunnostustarvetta. Vesistöjä kunnostetaan ja hoidetaan lähinnä virkistyskäyttöedellytysten, luonnon- ja kulttuuriarvojen tai arvokkaan maiseman säilyttämiseksi tai palauttamiseksi. Kunnostus- ja hoitotoimenpiteinä käytetään yleisimmin matalien rantojen ja veneväylien ruoppaamista, vedenpinnan nostoa (alivedenkorkeuksia säätelevät pohjapadot) tai kasvillisuuden niittoa. Näitä menetelmiä on Etelä-Savossa käytetty erityisesti lintuvesikohteilla (kosteikot, järvet, lintulahdet), joiden luonnonarvot ovat heikentyneet vesien rehevöitymisestä johtuvan umpeenkasvun takia. Virtavesikunnostusten tavoitteena on perattujen tai muulla tavoin ihmisen muokkaamien jokien ja koskien palauttaminen lähemmäksi luonnontilaa. Etelä-Savossa on kunnostettu useita lintuvesiä ja muutama koski.

5. Hoidon ja käytön suunnittelun tarve ja kiireellisyys

5.1. Yleistä

Tässä yleissuunnitelmassa arvioitu hoidon ja käytön suunnittelun tarve ja kiireellisyys perustuvat ennen kaikkea Natura 2000 –alueiden suojelun perusteena olevien luontoarvojen turvaamiseen. Yleissuunnitelma ohjaa yksittäisten Natura 2000 -alueiden tarkempaa suunnittelua. Kaikille Natura-alueille ei tarvitse tehdä laajaa hoidon ja käytön suunnittelua, vaan osalle kohteista riittää suppeampi, tietyn hoidon tai käytön osa-alueen suunnittelu, esimerkiksi suunnitelma virkistykseen liittyvän liikkumisen ohjaamiseksi tai hoitosuunnitelma lehtoalueen lehtipuustoa varjostavien kuusten poistamiseksi. Joidenkin Natura-alueiden luontoarvojen turvaamiseksi riittää kertaluonteinen kunnostus tai ennallistaminen. Toisissa tapauksissa Natura 2000 –verkoston suojeluarvojen turvaamistarpeet pystytään ottamaan huomioon jonkin muun, laajemman kehityssuunnitelman tai alueellisen hoidon ja käytön suunnittelun yhteydessä. Osalle alueista on jo tehty esim. hoitosuunnitelmat, joiden tarkistaminen ei ole ainakaan tällä hetkellä ajankohtaista. Osalle Natura 2000 –alueista ei tarvita lainkaan tarkempaa aluekohtaista suunnittelua, vaan niiden hoidon ja käytön päälinjat voivat jäädä tämän yleissuunnitelman varaan.

Hoitosuunnittelun tarvetta on arvioitu valtionmailla ja yksityisillä luonnonsuojelualueilla tehtyjen ns. METSO-inventointien yhteydessä. METSO on valtioneuvoston hyväksymä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma (periaatepäätös 2002). Näissä inventoinneissa kerätään maastossa tietoa suojelualueiden luontotyypeistä, nykytilasta ja puuston rakenteesta sekä arvioidaan alustavasti alueiden hoidon tarvetta. Inventoinnit on tehty ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen yhteistyönä. metsähallitus aloitti inventoinnit valtion mailla jo vuonna 2001. Luontotyyppitiedon keruun tavoitteena on saada yhtenäiset perustiedot maamme luonnonsuojelualueista. Tietojen avulla voidaan mm. paremmin suunnitella ja arvioida alueiden tulevaa hoidon tarvetta ja sen vaatimia voimavaroja. Vielä inventoimatta olevilla kohteilla on tarkoitus käydä parin seuraavan vuoden aikana (2006-2007).

Natura-alueiden sisällä on joissakin tapauksissa osa-alueita, joille on jo laadittu esim. erillisiä hoitosuunnitelmia tai metsäsuunnitelmia. Tästä huolimatta koko Natura-aluetta koskeva suunnittelutarvetarkastelu saattaa olla tarpeellista. Tällaisia ovat esim. sisävesien saaristoalueet. Osasta kohteita ei ole tässä vaiheessa riittävästi tietoa esimerkiksi luontotyyppien hoitotarpeen tai retkeilyn ja virkistyskäytön määrän osalta. Alueiden tarkemman inventoinnin tai tietojen keräämisen yhteydessä hoidon ja käytön suunnittelun tarve saattaa täsmentyä.

5.2. Kiireellisyyteen vaikuttavia tekijöitä

Yleissuunnitelmassa aluekohtaisten hoidon ja käytön suunnittelutarpeiden ja suunnittelun kiireellisyyden arvioinnissa on käytetty perustana ympäristöministeriön joulukuussa 2003 laatimia ohjeita valtakunnallisiksi painopisteiksi (YM:n muistio 3.12.2003). Valtakunnallisesta näkökulmasta katsottuna ensisijaisia suunnittelukohteita ovat erilaisten maankäyttöpaineiden kannalta kiireelliset kohteet. Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon valtakunnallisten tarpeiden lisäksi myös Etelä-Savon maakunnan erityistarpeet.

Erilaisten maankäyttöpaineiden aiheuttamat suunnittelutarpeet

Suunnittelutarve erilaisten maankäyttömuotojen ja suojelutavoitteiden yhteensovittamiseksi korostuu erityisesti niillä kohteilla, joilla luonnonsuojelutarpeiden turvaamiseksi ei ole aina tarvetta perustaa luonnonsuojelualueita, tai jotka eivät ole muulla tavoin lakisääteisten suunnittelujärjestelmien piirissä. Tällaisia alueita voivat olla esimerkiksi joki- ja järvesistöt, lintujärvet ja muut kosteikot sekä metsätaloussuunnittelussa olevat alueet. Luonnonsuojelualueiksi perustettujen tai perustettavien alueiden suunnittelu on usein jo lain tai alueen rauhoitus päätöksen nojalla välttämätöntä. Tällaisilla alueilla hoidon ja käytön suunnittelutarve voi korostua, mikäli alue on matkailullisesti vetovoimainen, tai se sijaitsee esimerkiksi kaupungin tai taajaman lähistöllä.

Etelä-Savossa eniten käyttöpainetta Natura 2000 –alueille aiheuttavat retkeily, virkistyskäyttö ja matkailu. Erityisesti korostuvat laajat järvalueet ja niiden virkistyskäytön paineet. Muita suunnittelun kiireellisyyteen vaikuttavia tekijöitä ovat Natura-alueen toteutuskeinot: jos alue tai osa alueesta on suojeltu jollain muulla kuin luonnonsuojelulaille, on alueen suunnittelu luokiteltava kiireelliseksi. Lisäksi

mm. pohjaveden hankinta ja varsinkin suurempien vesialueiden kohdalla hajakuormitus ovat kiireellisyteen vaikuttavia.

Luontotyyppien hoidon ja ennallistamisen sekä lajisuojelun tarpeet

Hoidon ja käytön suunnittelutarpeeseen vaikuttavat myös Natura 2000 –kohteilla esiintyvät luontotyypit ja lajit. Suunnittelutarpeen kiireellisyyttä lisäävinä tekijöinä on luontotyypin säilyttämiseksi tarpeellisten hoitotoimenpiteiden tarve sekä ennallistamistarve. Tällaisia kiireellistä suunnittelua ja hoitoa tarvitsevia luontotyyppisiä ovat erityisesti perinnebiotooppikohteet (esim. kuivat ja tuoreet niityt sekä kedot) ja ihmistoiminnan vuoksi osittain muuttuneet metsät, suot sekä pikkujotet ja purot.

Lajien osalta on yleissuunnittelussa kiinnitetty erityistä huomiota niihin lajeihin, joiden elinympäristöjen säilyminen edellyttää hoitotoimia ja jotka on myös kansallisesti luokiteltu erityisesti suojeltaviksi. Etelä-Savossa korostuu ennen kaikkea saimaannorpan ja valkoselkätikan elinympäristöjen turvaaminen. Yksittäisten lajien säilyttämistarpeen lisäksi suunnittelussa on otettu huomioon edustavan lajiston kertymät ja kunnostustarpeessa olevat kokonaisuudet, erityisesti lintuvesikohteet, joiden suunnittelun ja hoidon kiireellisyyden arvioinnissa on käytetty hyväksi Suomen ympäristökeskuksessa laadittua selvitystä: Kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallinen tärkeysjärjestys (YM:n kirje 30.6.2004). Siinä luokittelussa Etelä-Savon valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluvista Natura-alueista Pätkönlampi, Vaahersalonlampi, Pukkiselkä ja Putkilahti-Ruskeaperä kuuluvat luokkaan 1 (välitön kunnostustarve), Kosulanlampi, Pohjalampi, Niitlahti ja Haapalahti luokkaan 2 (kunnostustarvetta 5 vuoden aikana) ja Mula sekä Leppäselkä luokkaan 3 (kunnostustarvetta 5-10 vuoden kuluttua). Etelä-Savon Natura-alueisiin kuuluu myös muutamia metsäisiä kohteita, joissa esiintyy suhteellisen pienellä alueella suuri määrä uhanalaista ja harvinaista lajistoa. Näillä kohteilla lajiston suojelun huomioiminen on tärkeää myös metsäsuunnittelussa.

5.3. Kiireellisyyden luokittelu

Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelun kiireellisyyden arvioimiseksi on kullekin alueelle annettu piste jokaisesta aluetta kuvaavasta kriteeristä, jotka ovat seuraavat:

- a) alueella on retkeily, matkailun tai muun virkistyskäytön paineita
- b) alueeseen kohdistuu muita paineita
- c) alueella on hoidon, kunnostuksen ja ennallistamisen tarvetta sekä
- d) alueella esiintyy erityistä lajistoa

Kukin alue sai pisteitä 0-4 sen mukaan, montako em. kriteereistä niiden osalta täyttyi. Aluekohtainen kokonaispistemäärä kuvaa alueen jatkosuunnittelun kiireellisyyttä. Lopullista kiireellisyysluokitusta ei kuitenkaan laadittu pelkästään em. pisteytyksen perusteella, vaan joidenkin alueiden osalta suunnittelun kiireellisyyttä on vielä tarkistettu pisteytyksen jälkeen. Kiireellisyyttä tarkistettiin merkittävämmäksi esimerkiksi niiden alueiden osalta, joihin ei välttämättä kohdistu matkailuun, virkistykseen tai muuhun toimintaan liittyviä paineita, mutta joiden luontoarvojen säilyminen edellyttäisi pikaisesti hoitosuunnittelua ja hoitotoimia.

Taulukossa 1 on esitetty Etelä-Savon Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelun tarve ja kiireellisyys. Kohteet on jaoteltu kiireellisyyden mukaan kolmeen luokkaan: Kiireellinen suunnittelutarve (luokka A), Muut suunnittelualueet (luokka B) ja Ei tällä hetkellä suunnittelun tarvetta (luokka C). Luokan A suunnittelualueet on lisäksi esitetty taulukossa keskinäisessä tärkeysjärjestyksessä. Kiireellisiin suunnittelualueisiin kuuluvat kaksi kansallispuistoa, Kolovesi ja Linnansaari sekä muut saimaannorpan suojelun kannalta tärkeät Saimaan osat. Lisäksi siinä ryhmässä on edustettuina muita suuria vesialueita sekä lintuvesikohteita ja muita lajiston kannalta oleellisia painopistealueita. Muiden ympäristökeskusten kanssa yhteisten Natura 2000 –alueiden osalta luokittelussa on otettu huomioon toisen ympäristökeskuksen laatima kiireellisyysluokitus, mikäli se on ollut valmiina.

Luokittelussa on otettu huomioon myös EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin tuomat velvoitteet pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamisesta. Vesialueiden nykytilan arvioimiseksi, ja siinä tapahtuvien muutosten seuraamiseksi ollaan laatimassa luetteloa vertailujärvistä, joiden osalta tarkoituksena on tulevana vuosina tarkkailla vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutusta ja turvata vertailuolosuhteiden pysyvyys. Tämänhetkessä suunnitelmassa vertailujärviksi Etelä-Savon Natura-alueista on ehdolla (joko kokonaan tai osia järvestä) Puulavesi, Luonteri, Haukivesi ja Kermajärvi. Nämä kaikki järvielueet löytyvät Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelun kiireellisyyden osalta luokasta A, kiireellinen suunnittelutarve.

Aluekohtaisen suunnittelun käynnistämisen ja eteenpäinviemisen vastuu on jaettu taulukossa Etelä-Savon ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen kesken käyttäen peruseriaatteena sitä, että kokonaan tai pääasiassa valtion omistamilla Natura 2000 –alueilla vastuu on Metsähallituksella ja muilla alueilla ympäristökeskuksella. Ympäristökeskuksen vastuulla on 50 aluetta ja Metsähallituksen vastuulla 61 aluetta. Vaikka jatko suunnittelun viranomaisvastuu on joko Metsähallituksella tai alueellisella ympäristökeskuksella, voi suunnitelman laatijana olla jokin muu taho. Esimerkiksi maanomistaja voi tehdä tai teettää hoito- ja käyttösuunnitelman jollakin ulkopuolisella. Tällöin suunnitelman kuitenkin hyväksyy vastuullinen viranomaistaho. Liitteessä 3 on yhteenvetotietoja kiireellisyysluokkiin A ja B kuuluvien alueiden kiireellisyyden perusteista sekä suunnittelutilanteesta.

Taulukko 1 . Etelä-Savon Natura 2000 -alueiden suunnittelutarpeen kiireellisyys ja viranomaisvastuu. **Kunnat:** suluissa mainitaan ne toisen ympäristökeskuksen toimialueella sijaitsevat kunnat, joihin Natura-alue ulottuu. **Aluetyyppi:** SCI = Natura-alueen valinnan perusteena luontodirektiivin luontotyyppiä ja/tai lajeja, SPA = Natura-alueen valinnan perusteena lintudirektiivin lajeja. **Pinta-ala:** suluissa on ilmoitettu kyseisen Natura-alueen kokonaispinta-ala, johon sisältyy myös toisen ympäristökeskuksen puolelle ulottuvan osan pinta-ala. **Toteuttamiskeinot:** ks. selitykset kappaleesta 4.2. **Kiireellisyys:** ks. perusteluja liitteestä 3. **Vastuutaho** (kohdekohtainen viranomaisvastuutaho): ESA= Etelä-Savon ympäristökeskus, MH = Metsähallitus.

Tunnus	Natura - alue Nimi	Kunnat	Alue- tyyppi SCI/SPA	Pinta- ala ha	Toteuttamis- keinot	Kiireellisyys luokka	Perusteita					Vastuu taho
							a	b	c	d	e	
FI0361003	Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SCI)	PER (Heinola)	SCI	1 (49)	LsL	C					X	MH
FI0424001	Repovesi	MÄN (Valkeala)	SCI	617 (4081)	LsL, VL	C					X	MH
FI0500001	Kolovesi - Vaaluvirta - Pyttyselkä	ENK, HEI, SRN	SCI	7986	LsL, MRL, ML, MaLL, VeLL, VL, KaL, sopimus	A	X	X	X	X		MH
FI0500002	Linnansaari	RAN, SLN, (Kangaslampi)	SCI	25279 (26546)	LsL, MRL, VL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X	X	X		MH
FI0500004	Vuotsinsuo	JOR, RAN	SCI	440	LsL	B			X			MH
FI0500005	Iso-Huppio	JUV	SCI	917	LsL	C					X	MH
FI0500006	Juurikkasuo - Vehka- ja Uuhilampi	PMÄ, PIM	SCI, SPA	195	LsL, VL	B			X	X		MH
FI0500007	Paltasuo	PIM	SCI	211	LsL	B			X			MH
FI0500008	Ringinsuo - Heinälamminsuo	PIM	SCI	276	LsL	B			X			MH
FI0500009	Petkellammensuo	JUV, PIM	SCI	166	LsL, VL	B			X			MH
FI0500010	Kakonsalon järvi-alue	HEI, SRN	SCI	2412	LsL, MRL, VL	A	X	X	X			MH
FI0500011	Kermajärvi	HEI	SCI	6154	LsL, MRL, KsL, VL	A	X	X	X			MH
FI0500013	Pihlajavesi	PUN, SLN, SUL	SCI	36737	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X	X	X		MH
FI0500014	Lammasniemen lehto	PIM	SCI	11	LsL	C					X	MH
FI0500015	Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät	JOR, PIM	SCI	384	LsL, VL	C					X	MH
FI0500016	Sulkavan ja Punka- harjun vanhat metsät	PUN, SUL	SCI	416	LsL, VL	C					X	MH
FI0500017	Kyyvesi (SPA)	HAU, KGN, MLI	SPA	7212	LsL, MRL, ML, VL	A	X	X	X	X		MH
FI0500018	Suurenaukeansuo Isosuo Pohjalampi	HAU, PIM	SCI, SPA	1640	LsL, MRL, VL	A	X		X	X		ESA
FI0500019	Punkaharju	PUN	SCI	679	Laki ja asetus Punka- harjun luonnonsuojelu- alueesta	C					X	MH
FI0500020	Hirvensalmen Suurisuo	HIR	SCI	98	LsL	B			X			MH
FI0500021	Luonteri	JUV, MLI, PUU	SCI	8441	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X	X	X		ESA

FI0500023	Tervaruukinsalo	JOR	SCI	826	LsL, MaL, ML,VL	A		X	X	X		ESA
FI0500024	Lietvesi	PUU (Taipalsaari, Savitaipale)	SCI	12788 (19271)	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X	X	X		ESA
FI0500025	Puulavesi	HIR, KGN	SCI, SPA	16546	LsL, MRL, VL	A	X	X	X	X		ESA
FI0500026	Katosselkä - Tolvanselkä	SUL, PUU	SCI	13288	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X		X		ESA
FI0500029	Puumalan Suurisuo	PUU	SCI	91	LsL	C					X	MH
FI0500030	Vahvaselän - Vahvajärven metsät	HIR	SCI, SPA	53	LsL	B			X	X		MH
FI0500031	Joutenvesi - Pyyvesi	ENK, HEI, SLN, SRN, (Kangaslampi)	SCI	11593 (15292)	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X		X		MH
FI0500035	Puruvesi	KER, PUN, (Kesälahti)	SCI	23951 (31963)	LsL, VL	A	X	X	X			ESA
FI0500036	Suurlahden lampialue	RIS	SCI	568	LsL, MRL, VL	B	X	X	X			MH
FI0500037	Tuomiojärvi	PIM	SPA	229	LsL, VL	B				X		ESA
FI0500038	Putkilahti - Ruskeaperä	RAN	SCI, SPA	698	LsL, VL	A	X	X		X		ESA
FI0500041	Leppäselkä - Pätkönlampi	KGN	SPA	83	LsL, VL	A				X		ESA
FI0500042	Hujas	MLI	SCI, SPA	44	LsL	B	X	X	X	X		ESA
FI0500043	Niitlahti	PUN	SCI, SPA	86	LsL, VL	A		X	X	X		ESA
FI0500044	Kosulanlampi - Pieni Raudanvesi	RAN	SPA	262	LsL, VL	C					X	ESA
FI0500045	Haapalahti	SLN	SPA	152	LsL, VL	A	X	X		X		ESA
FI0500047	Tuhkaa	HAU	SCI	55	LsL	B			X			ESA
FI0500048	Maijootsuo	PIM	SCI	42	LsL	C					X	ESA
FI0500049	Mäntyharjun Suursuo	MÄN	SCI	61	LsL	B			X			MH
FI0500052	Ruhvanansuo	KER	SCI	135	LsL	B			X			MH
FI0500053	Iso-Kylmä	PIM	SCI, SPA	91	LsL	C					X	ESA
FI0500056	Pyörissalo	KER, SLN	SCI	140	LsL, ML, VL	A		X	X	X		MH
FI0500058	Kyrönsuo	HEI	SCI	21	LsL	B			X			MH
FI0500060	Mäntyharjun reitin kosket	HIR, MÄN	SCI	37	LsL, MaL, KsL, VL	A	X		X			ESA
FI0500062	Kotkatharju	JOR	SCI	144	LsL, VL	A	X	X	X	X		ESA
FI0500063	Viitoinvuoren lehto	KER	SCI	2	LsL	C					X	ESA
FI0500068	Heinolanmäen lehto	HEI	SCI	13	LsL	C					X	MH
FI0500073	Kinaneva	KGN	SCI	64	LsL	B			X			MH
FI0500074	Savonsuo	KER	SCI	158	LsL, VL	B			X			MH
FI0500077	Pahalamminvuori	MLI	SCI	57	LsL, VL	B	X		X			MH
FI0500081	Haapasaari - Luhtanen - Majaluhta	MÄN	SCI, SPA	60	LsL, MRL	B			X	X		ESA
FI0500082	Lautjärvi - Laukkala - Kaituenlampi	PER	SCI, SPA	93	LsL, VL	B			X	X		MH
FI0500084	Sielusenmäki	PUU	SCI	16	LsL	C					X	ESA
FI0500090	Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SPA)	PER (Heinola)	SPA	1 (50)	LsL	C					X	MH
FI0500093	Hanhilampi	MLI	SCI	29	LsL	A	X	X	X	X		ESA
FI0500094	Launinsuo	MLI	SCI	107	LsL	B			X			ESA
FI0500096	Törmä	PIM	SCI	16	LsL	C					X	ESA
FI0500097	Uhnionmäenrinne	PIM	SCI	6	LsL	C					X	ESA
FI0500099	Vilkaharju	SUL	SCI	160	LsL, VL	C					X	ESA
FI0500104	Haapaniemi	HAU	SCI	13	LsL	C					X	ESA
FI0500108	Pyhäniemi	MÄN	SCI, SPA	58	LsL, MRL	A	X		X	X		MH
FI0500109	Kinalammen metsä	MÄN	SCI, SPA	21	LsL	B			X	X		MH

FI0500110	Punakiven - Ahvenjärven metsät	PER	SPA	36	LsL, MRL	B			X	X		ESA
FI0500111	Ruokolahden metsä	SUL	SCI, SPA	14	LsL	C					X	MH
FI0500113	Koiravuoren metsät	JUV	SCI	40	LsL	C					X	MH
FI0500114	Kihtelyniemi	MÄN	SCI	26	LsL	C					X	MH
FI0500115	Laukonniemi	MÄN	SCI	33	LsL, MRL	C					X	MH
FI0500129	Lahnaniemen, Solistonsuon ja Alatalon metsät	MÄN, PER	SCI, SPA	38	LsL, MRL	B			X	X		MH
FI0500130	Anettu	PER	SCI	26	LsL	B			X	X		MH
FI0500131	Tornioniemi	RAN	SCI, SPA	47	LsL, MRL	B		X	X	X		ESA
FI0500133	Anttilan tila	MLI	SCI	42	LsL	B			X			MH
FI0500137	Petäisen metsä	KGN	SCI	22	LsL	C					X	MH
FI0500140	Lautalammen metsä	KER	SCI, SPA	29	LsL	C					X	ESA
FI0500143	Lamminpohja	JOR	SCI, SPA	86	LsL	C					X	ESA
FI0500144	Hertunjärven metsät	RIS	SCI, SPA	13	LsL, MRL	B			X	X		ESA
FI0500145	Pohjoislampi	MLI	SCI	23	LsL, VL	C					X	ESA
FI0500149	Kolmikanta	MÄN	SCI, SPA	42	LsL	C					X	MH
FI0500152	Pukkiselkä	KGN	SPA	125	LsL, VL	A	X		X	X		ESA
FI0500154	Puruveden valkoseikätikkametsät	KER	SCI, SPA	42	LsL	B			X	X		MH
FI0500155	Lehmillämmen lehdot	RAN	SCI	10	LsL	B			X	X		MH
FI0500156	Vänkkäänsuo	HIR, MLI	SCI	115	LsL, VL	B			X			MH
FI0500158	Pohjolan laidun	MLI	SCI	6	Sopimus	C					X	ESA
FI0500161	Rastikenkut	SRN	SCI	22	LsL	C					X	MH
FI0500164	Sahinsuo	HIR, PER	SCI	166	LsL, VL	B			X			MH
FI0500165	Isosuo - Kivenholma	PER	SCI	226	LsL	B			X			MH
FI0500166	Kakrialansuo	MLI	SCI	140	LsL, VL	B			X			ESA
FI0500169	Vilkonsuo	KER	SCI	79	LsL	B			X			MH
FI0500170	Kinnula	KER	SCI	1	Sopimus	B			X	X		ESA
FI0500171	Hevonniemi	RAN, SLN	SCI	6510	LsL, MRL, ML, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	A	X	X	X	X		ESA
FI0500172	Vaahersalonlampi	RAN	SCI, SPA	149	LsL, VL	A	X	X	X	X		ESA
FI0500174	Kirkko-Surnui	PIM	SPA	136	LsL, VL	C					X	ESA
FI0500175	Ahvenjärven haka	PER	SCI, SPA	5	LsL	B			X	X		ESA
FI0500176	Kyyvesi (SCI)	HAU, KGN, MLI	SCI	7144	LsL, MRL, ML, VL	A	X	X	X	X		MH
FI0500201	Taloahon metsä	MLI	SCI	12	LsL	C					X	MH
FI0500202	Rossinlammen metsä	MÄN	SCI	11	LsL	C					X	ESA
FI0500203	Viljakkalan metsät	MLI	SCI	86	LsL	B			X	X		MH
FI0500204	Rutkanlahden metsät	SUL	SCI	35	LsL	C					X	MH
FI0500205	Sammakkolammen metsä	MÄN	SCI	21	LsL	C					X	MH
FI0500211	Patterinmäki	PUN	SCI	27	LsL	C					X	MH
FI0500220	Kukkosenkorpi	SUL	SCI	5	LsL	B			X			MH
FI0500221	Ritasuo - Onttoinvuorensuo	MLI	SCI	15	LsL	B			X			ESA
FI0500222	Mesiänlammen letot	KGN	SCI	1	LsL	C					X	ESA
FI0500230	Sulkavanniemen laidun ja niitty	KER	SCI	3	Sopimus	C					X	ESA
FI0500231	Haapalahden niitty	RAN	SCI	0,4	Sopimus	C					X	ESA
FI0500236	Haapalahden ranta	RAN	SCI	3	VL, YSL	C					X	ESA

FI0600003	Paas- ja Puruveden suot ja metsät	PIM (Suonenjoki)	SCI	10 (117)	LsL	B			X			ESA
FI0600030	Sorsaveden saaristo	PIM (Leppävirta)	SCI, SPA	1406 (5179)	LsL, VL	B	X	X	X			MH
FI0600053	Ruokojärvi ja Mula	JOR (Varkaus)	SPA	51 (386)	LsL, VL	B	X	X		X		ESA
FI0700018	Oriveden - Pyhäselän saaristot	KER, SRN, (Liperi, Kitee, Rääkkylä)	SCI	3524 (15938)	LsL, MRL, VL, VeLL, MaLL, KaL, sopimus	A	X	X		X		MH
FI0900076	Suonteen eteläosa	HIR (Joutsa)	SCI, SPA	698 (2625)	LsL, VL	A	X	X	X			ESA

Tällä hetkellä jonkintasoista hoidon ja/tai käytön suunnittelua tarvitsee 71 aluetta, joista vajaat puolet on kiireellisimpiä (taulukko 2). Alueita, joilla ei tällä hetkellä ole suunnittelun tarvetta on 40 kpl. Näihin alueisiin sisältyy mm. lintuvesiä ja perinnebiotooppeja, joille on kuitenkin tarpeen tulevaisuudessa laatia hoitosuunnitelmat.

Taulukko 2. Natura-alueiden määrä (kpl) ja kokonaispinta-ala (ha) suunnittelutarpeen kiireellisyyden mukaan. Pinta-aloissa ovat mukana vain Etelä-Savon puolella sijaitsevat Natura-alueet tai niiden osat. Suluissa on ilmoitettu Natura-alueisiin sisältyvän vesialueen pinta-ala.

Kiireellisyysluokka	Alueiden määrä	Alueiden kokonaispinta-ala
A	29*	187 286 (143 048)
B	42**	5 666 (1 450)
C	40***	4 329 (941)
Yhteensä	111	197 281 (145 439)

* Kyyvedellä on kaksi Natura-aluetta: FI0500017 (SPA-alue) ja FI0500176 (SCI-alue). SCI-alue sijaitsee SPA-alueen sisällä. SCI-alue on laskettu omaksi kohteeksi, mutta pinta-aloissa on huomioitu ainoastaan isomman alueen, eli SPA-alueen pinta-ala.

** Punakiven – Ahvenjärven metsät (FI0500110) on SPA-alue, jonka yksi osa on myös SCI-alue (Ahvenjärven haka FI0500175). SCI-alue on laskettu omaksi kohteeksi, mutta pinta-aloissa on huomioitu ainoastaan isomman alueen, eli SPA-alueen pinta-ala.

*** Mäyrävuoren –Seppälänjoen metsät sisältyy kahteen Natura-alueeseen: Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SCI) (FI0361003) sekä Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SPA) (FI0500090). SCI-alue sijaitsee SPA-alueen sisällä. SCI- ja SPA-alue on laskettu omiksi kohteiksi, mutta pinta-aloissa on huomioitu alueen pinta-ala ainoastaan kerran.

6. Aluekohtainen suunnittelu

Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelma antaa perustan aluekohtaiselle, yksittäistä Natura- aluetta koskevalle hoito- ja käyttösuunnittelulle. Aluekohtainen suunnitelma laaditaan tarpeen mukaan, ja sen tarkoituksena on pääsääntöisesti kattaa koko Natura-alue. Poikkeuksena ovat hallinnollisesti eriytyneet tai hyvin suuret alueet, joilla suunnitelmat on perusteltua laatia pienempinä osina. Tätä voi edellyttää myös suunnitteluun osallistuvien tahojen määrä tai sijoittuminen. Mikäli alueeseen sisältyy eri lakeihin perustuvia erillisiä suunnittelu- ja vahvistusmenettelyihin kuuluvia osia, ne on tarpeen irrottaa omiksi osikseen. Mahdollinen jaottelu osasuunnitelmiin voisi perustua esimerkiksi luonnonarvoista seuraavien suojeluperusteiden mukaan määräytyvien toteuttamiskeinojen mukaan. Pienten Natura 2000 –alueiden suunnittelu erillissuunnitelmina ei kuitenkaan välttämättä ole tarkoituksenmukaista, vaan suunnittelualueen voisi tällöin rajata esimerkiksi toiminnallisista tai hallinnollisista lähtökohdista useamman Natura-alueen muodostamana kokonaisuutena. Tarvittaessa voidaan tarkastella itse suunnittelualueen lisäksi myös siihen vaikuttavaa ympäristöä.

Aluekohtaisen suunnitelmat voivat olla eri tasoisia ja sisältää niiden ominaispiirteistä ja käytön luonteesta johtuen hyvinkin erilaisia elementtejä. Metsähallituksen luontopalvelut vastaa valtion maiden hoitoja käyttösuunnitelmien laadinnasta. Alueet, joilla on useita omistajatahoja, suunnitellaan ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen yhteistyönä. Metsähallituksen luontopalvelut vastaa valtiolle hankittujen suojelualueiden, erämaa-alueiden sekä retkeily- ja muiden erikoisalueiden hoidon ja käytön suunnittelusta. Luontopalvelut ohjaa hoitoja käyttösuunnitelmien laatimista sekä suunnitelmien toteuttamista. Metsäntutkimuslaitos vastaa sen hallinnoimien alueiden suunnittelusta. Aluekohtaisesta suunnittelusta on kerrottu jo tarkemmin luvussa 4.3.

Yksityisten luonnonsuojelualueiden hoitosuunnitelmat laaditaan yhteistyössä maanomistajien kanssa. Heillä on mahdollisuus osallistua myös suunnitelman mukaisiin hoitotoimiin.

7. Yleissuunnitelman ympäristövaikutusten arviointi

Yleissuunnitelmassa tarkastellaan Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön suunnittelun tarvetta ja kiireellisyyttä ottaen huomioon myös tiedossa olevia alueisiin kohdistuvia paineita, kuten virkistyskäyttöä. Suunnitelman perusteella on mahdollista edistää aluekohtaista suunnittelua. Yleissuunnitelma on niin yleispiirteinen, että sen perusteella ei voi etukäteen tehdä arviota siitä, miten jatkossa tehtävät aluekohtaiset suunnitelmat vaikuttavat Natura-alueiden suojelun tavoitteisiin tai esim. ihmisten viihtyvyyteen. Näin ollen yleissuunnitelma ei ole tarpeen laatia luonnonsuojelulain 65 § mukaista vaikutusten arviointia. Yleissuunnitelmassa esitettyjen aluekohtaisten suunnitelmien vaikutukset alueiden suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin on selvitettävä jokaisen suunnitelman yhteydessä erikseen.

Lähteitä

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 luontotyyppiopas. - Ympäristöopas 46, 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 194 s.
- Euroopan komissio 2000: Natura 2000 –alueiden suojelu ja käyttö – Luontodirektiivin 92/43/ETY artiklan säännökset. - Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto. Luxemburg. 69 s.
- Euroopan komissio 2004: Natura 2000 ja metsät – ”Haasteet ja mahdollisuudet”. Tulkintakäsikirja. - Ympäristöasioiden pääosasto. Luonto ja biologinen monimuotoisuus –yksikkö. Metsät ja maatalous – yksikkö.103s.
- Kainuun ympäristökeskus ja Metsähallitus, Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut 2005: Kainuun Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. Luonnos 24.3.2005. 55 s.
- Leskelä, T. (toim.) 2005: Lapin Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 402. Lapin ympäristökeskus. 79 s.
- Mikkola-Roos, M. 2003: kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallinen tärkeysjärjestys. – Moniste. Suomen ympäristökeskus. 16 s.
- Metsähallitus 2002: Luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet. Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden tavoitteet, tehtävät ja hoidon yleislinjat. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, Sarja B nro 63. Helsinki. 47 s.
- Metsähallitus 2005: Hoito- ja käyttösuunnittelun ohje. - Metsähallitus, Luontopalvelut. Versio 1.0. 34 s.
- Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. A:21.5.1992.
- Neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta (79/409/ETY). A:2.4.1979.
- Panula-Ontto-Suuronen, A. (toim.) 2005: Etelä-Savon ympäristöohjelma 2005-2010. – Etelä-Savon ympäristökeskus. Teroprint Oy, Mikkeli. 80 s.
- Pitkänen, M-L. 2005: Pirkanmaan Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 373. Pirkanmaan ympäristökeskus. Tampere. 79 s.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Metsähallitus, Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut. 2001: Arvokkaiden luontokohteiden hoidon ja käytön priorisointi Pohjois-Pohjanmaalla. - Pohjois-Pohjanmaan liiton sarja A:29. Oulun Tyypit, Oulu. 104 s. + liitekartta.
- Poutamo, S. 2005: Etelä-Savon ulkoilureittisuunnitelma. – Etelä-Savon maakuntaliitto. 38 s. + liitteet.
- Söderman, T.. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVAmenettelyssä ja Natura arvioinnissa. - Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. Vammala. 196 s.
- Uusitalo, A. 2005: Keski-Suomen Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Keski-Suomen ympäristökeskus. Jyväskylä. 44 s.
- Vainio, M., Kekäläinen H., Alanen, A. & Pykälä, J. 2001: Suomen perinnebiotoopit. Perinnemaisema-projektin valtakunnallinen loppuraportti. - Suomen ympäristö 527. Suomen ympäristökeskus. Vammala. 163 s.
- Ympäristöministeriö 1999: Natura 2000 –verkoston Suomen ehdotus. – Suomen ympäristö 299. Helsinki. 111 s.
- Ympäristöministeriö 2000: Natura 2000 verkoston tavoitteet, oikeusvaikutukset ja toteuttaminen. - Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. Helsinki. 22 s.

Ympäristöministeriö 2002: Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. - Suomen ympäristö 535. Helsinki. 48 s.

Ympäristöministeriö 2002: Natura 2000 –alueiden hoito ja käyttö. Työryhmän mietintö. - Suomen ympäristö 597. Helsinki. 87 s.

Ympäristöministeriö 2003: Natura 2000 alueiden hoidon ja käytön suunnittelun valtakunnalliset painopisteet. Ympäristöministeriön kirje alueellisille ympäristökeskuksille ja Metsähallitukselle 3.12.2003. Dnro YM5/501/2003.

Ympäristöministeriö 2004: Natura 2000 –verkoston tavoitteet, oikeusvaikutukset ja toteuttaminen. - Muistio. Ympäristöministeriö, Alueiden käytön osasto. 26 s.

Etelä-Savon Natura 2000 –alueet kunnittain

Kunta / Alueen tunnus	Kohteen nimi	Pinta-ala (ha)		
		Yht.	Maa	Vesi
ENONKOSKI				
FI0500001	Kolovesi - Vaaluvirta - Pyttyselkä	3788	2217	1571
FI0500031	Joutenvesi - Pyyvesi	7583	2235	5348
	Yhteensä	11371	4452	6919
HAUKIVUORI				
FI0500017	Kyyvesi (SPA)	3840	742	3098
FI0500018	Suurenaukeansuo - Isosuo - Pohjalampi	725	677	48
FI0500047	Tuhkaa	55	51	4
FI0500104	Haapaniemi	13	13	0
FI0500176	Kyyvesi (SCI)	3840*	742*	3098*
	Yhteensä	4633	1483	3150
* Pinta-ala sisältyy kohteeseen FI0500017 Kyyvesi (SPA)				
HEINÄVESI				
FI0500001	Kolovesi - Vaaluvirta - Pyttyselkä	3446	1738	1708
FI0500010	Kakonsalon järviolue	64	49	15
FI0500011	Kermajärvi	6154	2270	3884
FI0500031	Joutenvesi - Pyyvesi	50	0	50
FI0500058	Kyrönsuo	21	21	0
FI0500068	Heinolanmäen lehto	13	13	0
	Yhteensä	9748	4091	5657
HIRVENSALMI				
FI0500020	Hirvensalmen Suurisuo	98	98	0
FI0500025	Puulavesi	13104	3285	9819
FI0500030	Vahvaselän - Vahvajärven metsät	53	53	0
FI0500060	Mäntyharjun reitin kosket	13	4	9
FI0500156	Vänkkäänsuo	33	26	7
FI0500164	Sahinsuo	93	89	4
FI0900076	Suonteen eteläosa	698	24	674
	Yhteensä	14092	3579	10513
JOROINEN				
FI0500004	Vuotsinsuo	388	388	0
FI0500015	Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät	308	283	25
FI0500023	Tervaruukinsalo	826	794	32
FI0500062	Kotkatharju	144	114	30
FI0500143	Lamminpohja	86	59	27
FI0600053	Ruokojärvi ja Mula	51	6	45
	Yhteensä	1803	1644	159
JUVA				
FI0500005	Iso-Huppio	917	917	0
FI0500009	Petkellammensuo	4	4	0
FI0500021	Luonteri	3245	1463	1782
FI0500113	Koiravuoren metsät	40	40	0
	Yhteensä	4206	2424	1782

Kunta / Alueen tunnus	Kohteen nimi	Pinta-ala (ha)		
		Yht.	Maa	Vesi
KANGASNIEMI				
FI0500017	Kyyvesi (SPA)	2021	399	1622
FI0500025	Puulavesi	3442	843	2599
FI0500041	Leppäselkä - Pätkönlampi	83	29	54
FI0500073	Kinaneva	64	64	0
FI0500137	Petäisen metsä	22	22	0
FI0500152	Pukkiselkä	125	87	38
FI0500176	Kyyvesi (SCI)	2017*	395*	1622*
FI0500222	Mesiänlammen letot	1	1	0
	Yhteensä	5758	1445	4313

* Pinta-ala sisältyy kohteeseen
FI0500017 Kyyvesi (SPA)

KERIMÄKI				
FI0500035	Puruvesi	14518	252	14266
FI0500052	Ruhvanansuo	135	135	0
FI0500056	Pyörissalo	54	46	8
FI0500063	Viitoinvuoren lehto	2	2	0
FI0500074	Savonsuo	158	153	5
FI0500140	Lautalammen metsä	29	29	0
FI0500154	Puruveden valkoselkätikkametsät	42	42	0
FI0500169	Vilkonsuo	79	79	0
FI0500170	Kinnula	1	1	0
FI0500230	Sulkavanniemen laidun ja niitty	3	0	3
FI0700018	Oriveden-Pyhäselän saaristot	130	0	130
	Yhteensä	15151	739	14412

MIKKELI				
FI0500017	Kyyvesi (SPA)	1351	256	1095
FI0500021	Luonteri	4815	1389	3426
FI0500042	Hujas	44	38	6
FI0500077	Pahalamminvuori	57	56	1
FI0500093	Hanhilampi	29	25	4
FI0500094	Launinsuo	107	107	0
FI0500133	Anttilan tila	42	42	0
FI0500145	Pohjoislampi	23	18	5
FI0500156	Vänkkäänsuo	82	79	3
FI0500158	Pohjolan laidun	6	6	0
FI0500166	Kakrialansuo	140	139	1
FI0500176	Kyyvesi (SCI)	1343*	248*	1095*
FI0500201	Taloahon metsä	12	12	0
FI0500203	Viljakkalan metsät	86	86	0
FI0500221	Ritasuo - Onttoinvuorensuo	15	15	0
	Yhteensä	6809	2268	4541

* Pinta-ala sisältyy kohteeseen
FI0500017 Kyyvesi (SPA)

Kunta / Alueen tunnus	Kohteen nimi	Pinta-ala (ha)		
		Yht.	Maa	Vesi
MÄNTYHARJU				
FI0500049	Mäntyharjun Suursuo	61	61	0
FI0500060	Mäntyharjun reitin kosket	24	12	12
FI0500081	Haapasaari - Luhtanen - Majaluhta	60	60	0
FI0500108	Pyhäniemi	58	58	0
FI0500109	Kinalammen metsä	21	21	0
FI0500114	Kihtelysniemi	26	26	0
FI0500115	Laukoniemi	33	33	0
FI0500129	Lahnaniemen, Solistonsuon ja Alatalon metsät	29	29	0
FI0500149	Kolmikanta	42	42	0
FI0500202	Rossinlammen metsä	11	11	0
FI0500205	Sammakkolammen metsä	21	21	0
FI0421001	Repovesi	617	522	95
	Yhteensä	1003	896	107
PERTUNMAA				
FI0361003	Mäyrävuoren -Seppälänjoen metsät (SCI)	1*	1*	0
FI0500082	Lautjärvi - Laukkala - Kaituenlampi	93	76	17
FI0500090	Mäyrävuoren-Seppälänjoen metsät (SPA)	1	1	0
FI0500110	Punakiven - Ahvenjärven metsät	36	36	0
FI0500129	Lahnaniemen, Solistonsuon ja Alatalon metsät	9	9	0
FI0500130	Anettu	26	26	0
FI0500164	Sahinsuo	73	69	4
FI0500165	Isosuo-Kivenholma	226	226	0
FI0500175	Ahvenjärven haka	5**	5**	0
	Yhteensä	464	443	21
* Pinta-ala sisältyy kohteeseen FI050090 Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SPA)				
** Pinta-ala sisältyy kohteeseen FI0500110 Punakiven - Ahvenjärven metsät				
PIEKSÄNMAA				
FI0500006	Juurikkasuo - Vehka- ja Uuhilampi	116	111	5
FI0500007	Paltasuo	211	211	0
FI0500008	Ringinsuo - Heinälamminsuo	276	276	0
FI0500009	Petkellammensuo	162	150	12
FI0500014	Lammasniemen lehto	11	11	0
FI0500015	Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät	76	73	3
FI0500018	Suurenaukeansuo - Isosuo - Pohjalampi	915	893	22
FI0500037	Tuomiojärvi	229	27	202
FI0500048	Maijootsuo	42	42	0
FI0500053	Iso-Kylmä	91	72	19
FI0500096	Törmä	16	16	0
FI0500097	Uhnionmäenrinne	6	5	1
FI0500174	Kirkko-Surnui	136	31	105
FI0600003	Paas- ja Puruveden suot ja metsät	10	10	0
FI0600030	Sorsaveden saaristo	1406	435	971
	Yhteensä	3703	2363	1340

Kunta / Alueen tunnus	Kohteen nimi	Pinta-ala (ha)		
		Yht.	Maa	Vesi
PIEKSÄMÄKI				
FI0500006	Juurikkasuo - Vehka- ja Uuhilampi	79	27	52
	Yhteensä	79	27	52
PUNKAHARJU				
FI0500013	Pihlajavesi	2768	386	2382
FI0500016	Sulkavan ja Punkaharjun vanhat metsät	187	182	5
FI0500019	Punkaharju	679	209	470
FI0500035	Puruvesi	9433	529	8904
FI0500043	Niitlahti	86	46	40
FI0500211	Patterinmäki	27	27	0
	Yhteensä	13180	1379	11801
PUUMALA				
FI0500021	Luonteri	381	227	154
FI0500024	Lietvesi	12788	1386	11402
FI0500026	Katosselkä - Tolvanselkä	10428	2416	8012
FI0500029	Puumalan Suurisuo	91	91	0
FI0500084	Sielusenmäki	16	16	0
	Yhteensä	23704	4136	19568
RANTASALMI				
FI0500002	Linnansaari	19842	3248	16594
FI0500004	Vuotsinsuo	52	52	0
FI0500038	Putkilahti - Ruskeaperä	698	332	366
FI0500044	Kosulanlampi - Pieni Raudanvesi	262	86	176
FI0500131	Tornioniemi	47	46	1
FI0500155	Lehmilammen lehdot	10	10	0
FI0500171	Hevonniemi	1067	267	800
FI0500172	Vaahersalonlampi	149	62	87
FI0500231	Haapalahden niitty	0,4	0,4	0
FI0500236	Haapalahden ranta	3	3	0
	Yhteensä	22130,4	4106,4	18024
RISTIINA				
FI0500036	Suurlahden lampialue	568	458	110
FI0500144	Hertunjärven metsät	13	13	0
	Yhteensä	581	471	110
SAVONLINNA				
FI0500002	Linnansaari	5437	839	4598
FI0500013	Pihlajavesi	31299	8861	22438
FI0500031	Joutenvesi - Pyyvesi	2586	638	1948
FI0500045	Haapalahti	152	23	129
FI0500056	Pyörissalo	86	86	0
FI0500171	Hevonniemi	5443	1233	4210
	Yhteensä	45003	11680	33323

Kunta / Alueen tunnus	Kohteen nimi	Pinta-ala (ha)		
		Yht.	Maa	Vesi
SAVONRANTA				
FI0500001	Kolovesi - Vaaluvirta - Pyttyselkä	752	638	114
FI0500010	Kakonsalon järvialue	2348	2014	334
FI0500031	Joutenvesi - Pyyvesi	1374	83	1291
FI0500161	Rastikenkut	22	22	0
FI0700018	Oriveden-Pyhäselän saaristot	3394	95	3299
	Yhteensä	7890	2852	5038
SULKAVA				
FI0500013	Pihlajavesi	2670	737	1933
FI0500016	Sulkavan ja Punkaharjun vanhat metsät	229	225	4
FI0500026	Katosselkä - Tolvanselkä	2860	191	2669
FI0500099	Vilkaharju	160	154	6
FI0500111	Ruokolahden metsä	14	14	0
FI0500204	Rutkanlahden metsät	35	35	0
FI0500220	Kukkosenkorpi	5	5	0
	Yhteensä	5973	1361	4612

Etelä-Savon Natura 2000 -alueiden suunnittelutarve kiireellisyysluokittain

Luokan A alueet ovat myös keskinäisessä kiireellisyysjärjestyksessä. **Kunnat:** suluissa mainitaan ne toisen ympäristökeskuksen toimialueella sijaitsevat kunnat, joihin Natura-alue ulottuu. **Pinta-ala:** suluissa on ilmoitettu kyseisen Natura-alueen kokonaispinta-ala, johon sisältyy myös toisen ympäristökeskuksen puolelle ulottuvan osan pinta-ala. **Toteuttamiskeinot:** ks. selitykset kappaleesta 4.2. **Suunnittelutarve:** ks. perusteluita taulukosta 1 ja liitteestä 3. **Vastuutaho:** kohdekohtainen viranomaisvastuutaho; ESA= Etelä-Savon ympäristökeskus, MH = Metsähallitus.

A. KIIREELLINEN SUUNNITTELUTARVE

Natura - alue		Kunnat	Pinta-ala ha	Toteuttamis- keinot	Suunnittelutarve	Vastuu taho
Tunnus	Nimi					
FI0500001	Kolovesi - Vaaluvirta - Pytyselkä	ENK, HEI, SRN	7986	LsL, MRL, ML, MaLL, VeLL, VL, KaL, Sopimus	Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500002	Linnansaari	RAN, SLN, (Kangaslampi)	25279 (26546)	LsL, MRL, MaLL, VeLL, VL, KaL, Sopimus	Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500013	Pihlajavesi	PUN, SLN, SUL	36737	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, mahdollisesti vesien- suojelusuunnitelma	MH
FI0500172	Vaahersalonlampi	RAN	149	LsL, VL	Metsien ja lintuveden hoitosuunnitelmat	ESA
FI0500024	Lietvesi	PUU (Taipalsaari, Savitaipale)	12788 (19271)	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, ennallistamissuunnitelmat, metsäsuunnitelmat	ESA
FI0500031	Joutenvesi - Pyyvesi	ENK, HEI, SLN, SRN, (Kangaslampi)	11593 (15292)	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500035	Puruvesi	KER, PUN, (Kesälähti)	23951 (31963)	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma, vesien- suojelusuunnitelman tarkistaminen	ESA
FI0500018	Suurenaukeansuo - Isosuo - Pohjalampi	HAU, PIM	1640	LsL, MRL, VL	Suoalueiden ennallistamissuunnitelma, Pohjalammen lintuvesialueen hoitosuunnitelma, mahdollisesti koko Natura-alueelle hoito- ja käyttösuunnitelma	ESA
FI0500025	Puulavesi	HIR, KGN	16546	LsL, MRL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, ennallistamissuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, vesien- suojelusuunnitelma	ESA
FI0500017	Kyyvesi (SPA)	HAU, KGN, MLI	7212	LsL, MRL, ML, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, ennallistamissuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, vesien- suojelusuunnitelma	MH
FI0500176	Kyyvesi (SCI)	HAU, KGN, MLI	7144	LsL, MRL, ML, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, ennallistamissuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, vesien- suojelusuunnitelma	MH
FI0500021	Luonteri	JUV, MLI, PUU	8441	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, vesien- suojelusuunnitelma	ESA
FI0500026	Katosselkä – Tolvanselkä	SUL, PUU	13288	LsL, MRL, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, mahdollisesti vesien- suojelusuunnitelma	ESA
FI0700018	Oriveden – Pyhäselän saaristot	KER, SRN, (Liperi, Kitee, Rääkkylä)	3524 (15938)	LsL, MRL, VL, VeLL, MaLL, KaL, sopimus	Hoito- ja käyttösuunnitelma, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500093	Hanhilampi	MLI	29	LsL	Hoito- ja käyttösuunnitelma.	ESA
FI0500038	Putkilahti - Ruskeaperä	RAN	698	LsL, VL	Lintuvesialueen hoito- ja käyttösuunnitelma, soiden ennallistamissuunnitelma	ESA
FI0500023	Tervaruukinsalo	JOR	826	LsL, MaL, ML, VL	Metsäsuunnitelmat, soiden hoito- ja ennallistamissuunnitelmat, mahdollisesti hoito- ja käyttösuunnitelma koko alueelle	ESA
FI0500152	Pukkiselkä	KGN	125	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma	ESA
FI0500041	Leppäselkä – Pätkönlampi	KGN	83	LsL, VL	Pätkönlammen hoitosuunnitelma	ESA

FI0500108	Pyhäniemi	MÄN	58	LsL, MRL	Hoito- ja käyttösuunnitelma, mahdollisesti ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500062	Kotkatharju	JOR	144	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat	ESA
FI0500010	Kakonsalon järviolue	HEI, SRN	2412	LsL, MRL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500060	Mäntyharjun reitin kosket	HIR, MÄN	37	LsL, MaL, KsL, VL	Koskien kunnostussuunnitelma ja mahdollisesti käyttösuunnitelma, metsien hoitosuunnitelmat	ESA
FI0500056	Pyörissalo	KER, SLN	140	LsL, ML, VL	Hoitosuunnitelmat, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500171	Hevonniemi	RAN, SLN	6510	LsL, MRL, ML, MaLL, VeLL, KaL, Sopimus	Hoitosuunnitelmat, metsäsuunnitelmat, mahdollisesti koko alueelle käyttösuunnitelma	ESA
FI0500043	Niittlahti	PUN	86	LsL, VL	Metsien ja lintuveden hoitosuunnitelmat	ESA
FI0500045	Haapalahti	SLN	152	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma	ESA
FI0500011	Kermajärvi	HEI	6154	LsL, MRL, KsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat	MH
FI0900076	Suonteen eteläosa	HIR (Joutsa)	698 (2625)	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma, metsäsuunnitelmat	MH

B. MUUT SUUNNITTELUALUEET

Tunnus	Natura - alue Nimi	Kunnat	Pinta-ala ha	Toteutus- keinot	Suunnittelutarve	Vastuu taho
FI0500004	Vuotsinsuo	JOR, RAN	440	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500006	Juurikkasuo - Vehka- ja Uuhilampi	PMÄ, PIM	195	LsL, VL	Lintuvesien hoitosuunnitelman tarpeen arviointi, suon ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500007	Paltasuo	PIM	211	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500008	Ringinsuo - Heinälamminsuo	PIM	276	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500009	Petkellammensuo	JUV, PIM	166	LsL, VL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500020	Hirvensalmen Suursuo	HIR	98	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500030	Vahvaselän - Vahvajärven metsät	HIR	53	LsL	Hoitosuunnitelmat	MH
FI0500036	Suurlahden lampialue	RIS	568	LsL, MRL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, metsäsuunnitelmat	MH
FI0500037	Tuomiojärvi	PIM	229	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma	ESA
FI0500042	Hujas	MLI	44	LsL	Hoito- ja käyttösuunnitelma, mahdollisesti ennallistamissuunnitelma	ESA
FI0500047	Tuhkaa	HAU	55	LsL	Ennallistamissuunnitelma	ESA
FI0500049	Mäntyharjun Suursuo	MÄN	61	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500052	Ruhvanansuo	KER	135	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500058	Kyrönsuo	HEI	21	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500073	Kinaneva	KGN	64	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500074	Savonsuo	KER	158	LsL, VL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500077	Pahalamminvuori	MLI	57	LsL, VL	Ennallistamissuunnitelma, mahdollisesti käyttösuunnitelma	MH
FI0500081	Haapasaari - Luhtanen - Majaluhta	MÄN	60	LsL, MRL	Hoito- ja ennallistamissuunnitelmat	ESA
FI0500082	Lautjärvi - Laukkala - Kaituelampi	PER	93	LsL, VL	Metsien hoitosuunnitelmat, Kaituelammen lintuvesialueen hoitotarpeen määrittäminen	MH
FI0500094	Launinsuo	MLI	107	LsL	Ennallistamissuunnitelma	ESA
FI0500109	Kinalammen metsä	MÄN	21	LsL	Hoitosuunnitelma	MH
FI0500110	Punakiven - Ahvenjärven metsät	PER	31	LsL, MRL	Hoitosuunnitelmat	ESA
FI0500129	Lahnaniemen, Solistonsuon ja Alatalon metsät	MÄN, PER	38	LsL, MRL	Hoitosuunnitelmat	MH
FI0500130	Anettu	PER	26	LsL	Hoitosuunnitelmat	MH
FI0500131	Tomionniemi	RAN	47	LsL, MRL	Hoitosuunnitelma, metsäsuunnitelmat	ESA

FI0500133	Anttilan tila	MLI	42	LsL	Hoitosuunnitelma	MH
FI0500144	Hertunjärven metsät	RIS	13	LsL, MRL	Hoitosuunnitelmat	ESA
FI0500154	Puruveden valkoselkätikkametsät	KER	42	LsL	Hoitosuunnitelmat	MH
FI0500155	Lehmilammen lehdot	RAN	10	LsL	Hoitosuunnitelmat	MH
FI0500156	Vänkkäänsuo	HIR, MLI	115	LsL, VL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500164	Sahinsuo	HIR, PER	166	LsL, VL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500165	Isosuo - Kivenholma	PER	226	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500166	Kakrialansuo	MLI	140	LsL, VL	Ennallistamissuunnitelmat	ESA
FI0500169	Vilkonsuo	KER	79	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500170	Kinnula	KER	1	Sopimus	Hoitosuunnitelma	ESA
FI0500175	Ahvenjärven haka	PER	5	LsL	Hoitosuunnitelma	ESA
FI0500203	Viljakkalan metsät	MLI	86	LsL	Hoitosuunnitelma	MH
FI0500220	Kukkosenkorpi	SUL	5	LsL	Ennallistamissuunnitelma	MH
FI0500221	Ritasuo - Onttoinvuorensuo	MLI	15	LsL	Ennallistamissuunnitelma	ESA
FI0600003	Paas- ja Puruveden suot ja metsät	PIM (Suonenjoki)	10 (117)	LsL	Ennallistamissuunnitelma	ESA
FI0600030	Sorsaveden saaristo	PIM (Leppävirta)	1406 (5179)	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelmat, metsäsuunnitelmat	MH
FI0600053	Ruokojärvi ja Mula	JOR (Varkaus)	51 (386)	LsL, VL	Hoito- ja käyttösuunnitelma	ESA

C. EI TÄLLÄ HETKELLÄ SUUNNITTELUN TARVETTA

Tunnus	Natura - alue Nimi	Kunnat	Pinta-ala ha	Toteutus- keinot	Suunnittelutilanne	Vastuu taho
FI0361003	Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SCI)	PER (Heinola)	1 (49)	LsL		MH
FI0424001	Reповesi	MÄN (Valkeala)	617 (4081)	LsL, VL	Hoito ja käyttösuunnitelma 2004. Myös ennallistamissuunnitelmat valmiit.	MH
FI0500005	Iso-Huppio	JUV	917	LsL	Ennallistamisen toimenpidesuunnitelma 2004 (MH)	MH
FI0500014	Lammasniemen lehto	PIM	11	LsL		MH
FI0500015	Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät	JOR, PIM	384	LsL, VL		MH
FI0500016	Sulkavan ja Punkaharjun vanhat metsät	PUN, SUL	416	LsL, VL		MH
FI0500019	Punkaharju	PUN	679	Laki ja asetus Punkaharjun luonnonsuojelu-alueesta	Luonnonhoitosuunnitelma 1999 (METLA)	MH
FI0500029	Puumalan Suurisuo	PUU	91	LsL		MH
FI0500044	Kosulanlampi - Pieni Raudanvesi	RAN	262	LsL, VL	Rantasalmen suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma 2002 (ESA). Kosulanlammen vesireitin rakentamissuunnitelma 2003 (Rantasalmen kunta)	ESA
FI0500048	Maijootsuo	PIM	42	LsL		ESA
FI0500053	Iso-Kylmä	PIM	91	LsL	Kunnostussuunnitelma 1990 (ESA)	ESA
FI0500063	Viitoinvuoren lehto	KER	2	LsL		ESA
FI0500068	Heinolanmäen lehto	HEI	13	LsL		MH
FI0500084	Sielusenmäki	PUU	16	LsL		ESA
FI0500090	Mäyrävuoren - Seppälänjoen metsät (SPA)	PER (Heinola)	1 (50)	LsL		MH
FI0500096	Törmä	PIM	16	LsL		ESA
FI0500097	Uhnionmäenrinne	PIM	6	LsL		ESA
FI0500099	Vilkaharju	SUL	160	LsL, VL		ESA

FI0500104	Haapaniemi	HAU	13	LsL	Haapaniemen luonnonsuojelualan hoitosuunnitelma 1999 (ESA)	ESA
FI0500111	Ruokolahden metsä	SUL	14	LsL	Toimenpidesuunnitelma 2003 (MH)	MH
FI0500113	Koiravuoren metsät	JUV	40	LsL	Perinnebiotooppia koskeva maatalouden erityistukihakemus on käsittelyssä.	MH
FI0500114	Kihtelynsiemi	MÄN	26	LsL		MH
FI0500115	Laukoniemi	MÄN	33	LsL, MRL		MH
FI0500137	Petäisen metsä	KGN	22	LsL		MH
FI0500140	Lautalammen metsä	KER	29	LsL		ESA
FI0500143	Lamminpohja	JOR	86	LsL		ESA
FI0500145	Pohjoislampi	MLI	23	LsL, VL		ESA
FI0500149	Kolmikanta	MÄN	42	LsL		MH
FI0500158	Pohjolan laidun	MLI	6	Sopimus	Maatalouden erityistukihakemus käsittelyssä	ESA
FI0500161	Rastikenkut	SRN	22	LsL		MH
FI0500174	Kirkko-Surnui	PIM	136	LsL, VL	Kunnostussuunnitelma 1993 (ESA)	ESA
FI0500201	Taloahon metsä	MLI	12	LsL		MH
FI0500202	Rossinlammen metsä	MÄN	11	LsL		ESA
FI0500204	Rutkanlahden metsät	SUL	35	LsL		MH
FI0500205	Sammakkolammen metsä	MÄN	21	LsL		MH
FI0500211	Patterinmäki	PUN	27	LsL		MH
FI0500222	Mesiänlammen letot	KGN	1	LsL		ESA
FI0500230	Sulkavanniemen laidun ja niitty	KER	3	Sopimus	Maatalouden erityistukihakemus käsittelyssä	ESA
FI0500231	Haapalahden niitty	RAN	0,4	Sopimus		ESA
FI0500236	Haapalahden ranta	RAN	3	VL, YSL		ESA

Tietoja kiireellisyysluokkiin A (kiireellinen suunnittelutarve) ja B (muut suunnittelualueet) kuuluvista Etelä-Savon Natura-alueista sekä niiden suunnittelun kiireellisyyteen vaikuttavista tekijöistä

Selityksiä:

SCI =	Natura-alueen valinnan perusteena luontodirektiivin luontotyyppejä ja/tai lajeja
SPA =	Natura-alueen valinnan perusteena lintudirektiivin lajeja
Corine =	C oordination of i nformation on the E nvironment. Eurooppalainen verkosto, johon kuuluvilla alueilla maanpeitteen kartoituksen ja seurannan tavoitteena on tuottaa tietoa alueiden maankäytöstä ja maan peitteisyydestä. Tietoa tuotetaan yhdistämällä satelliittimittaukset, digitaaliset kartat ja maastossa mitattu tieto
ESA =	suunnitelman laatijana Etelä-Savon ympäristökeskus
MH =	suunnitelman laatijana Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut

Lisää tietoa Etelä-Savon Natura 2000 -alueista löytyy myös tietolomakkeilta Etelä-Savon ympäristökeskuksen www-sivuilta osoitteesta: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2213&lan=fi>

Kolovesi - Vaaluvirta – Pyttyyselkä FI0500001

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Enonkoski, Heinävesi, Savonranta

Pinta-ala: 7986 ha

Aluetyyppi: SCI

Kolovesi on Saimaan päävirtaamasta erillään oleva latvavesi, jota luonnehtivat jyrkkärantaiset suuret saaret ja luode-kaakko -suuntaiset pitkät, kapeat selät ja salmet. Vesi on karua ja sen laatu on erinomainen. Rannat ovat lähes kauttaaltaan kalliorantoja. Koloveden suhteelliset korkeuserot ovat suuria ja koko alue on maisemallisesti arvokas. Alue on säilynyt poikkeuksellisen erämaisena eteläiseen sijaintiinsa nähden. Se on tärkeä saimaannorpan elinalue ja merkittävä metsänsuojelukohde. Alueella on arvioitu elävän noin 35 norppaa eli noin 12 % kannasta. Kolovedellä elää norpan lisäksi muutakin uhanalaista lajistoa. Alueen ydinosa on kansallispuistoa. Valtaosa kansallispuiston ulkopuolisesta, Natura-rajaukseen sisältyvästä alueesta kuuluu rantojensuojeluhjelmaan. Natura-alueen pinta-alasta on vettä 43 %. Maa-alueesta n. 91 % on valtion omistuksessa ja yksityistä luonnonsuojelualuetta on vajaa prosentti. Lisäksi valtio omistaa vesialuetta noin 800 ha.

Kiireellisyyden perusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman uusimistarve, luontotyypin hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Koloveden kansallispuiston runkosuunnitelma 1993 (MH). Norppareitin rantautumispaikkasuunnitelma 2000 (Kolovesi Retkeily ky). Ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma 2004 (MH). Koloveden Natura-alueen ennallistamissuunnitelma 2005 (MH). Uuden hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on aloitettu syyskuussa 2005, tarkastelussa on koko Natura-alue (MH). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätaloustusministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004), Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 20 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Linnansaari FI0500002

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Rantasalmi, Savonlinna, Kangaslampi

Pinta-ala: 26 546 (josta 1267 ha Pohjois-Savon puolella)

Aluetyyppi: SCI

Linnansaaren Natura 2000 -alue käsittää Linnansaaren kansallispuiston ja sen lähialueita Haukivedellä. Alue edustaa erittäin hyvin Saimaan järviluontoa, jolle on tyypillistä laajojen järvenselkien ja saari-ryhmien vaihtelu. Se on pohjoisosiltaan rehevöitynyt Varkaudessa sijaitsevan teollisuuden vaikutuksesta. Maisema on monilta osin kulttuurivaikutteinen, sillä kaskikulttuurin jäljet näkyvät maisemassa pitkään. Lähes kaikki alueen suurista saarista ovat olleet asuttuja. Haukivesi on tärkeä saimaannorpan elinalue, jossa on arvioitu elävän noin 50 - 55 norppaa, eli noin 20 % koko kannasta. Haukivedellä on merkitystä myös suurjärvien saaristoluonnon suojelun, metsänsuojelun ja kulttuurivaikutteisten kaski- ja laidunmetsien säilyttämisen kannalta. Pinta-alasta on vesialuetta 84 %. Valtio omistaa maa-alueista

92 %, sillä lähes kaikki maa-alueet kuuluvat kansallispuistoon. Lisäksi valtio omistaa vesialueita n. 4700 ha.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman uusimistarve, luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu, alustavassa ehdotuksessa osa järvialueesta kuuluu EU:n vesipolitiikan puitteiden mukaisen vesien tilan seurannan vertailujärviin.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Haukiveden matkailu- ja virkistyskäyttösuunnitelma 1987 (seutukaavaliitto). Linnansaaren kansallispuiston runkosuunnitelma 1994 (MH). Haukiveden ja Haapaselän alueen vesistömatkailustrategia 2001. Metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma ja valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma 2005 (MH). Uuden hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on aloitettu syyskuussa 2005, tarkastelussa koko Natura-alue (MH). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 127 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Vuotsinsuo FI0500004

Kiireellisyysluokka B

Kunnat: Joroinen, Rantasalmi

Pinta-ala: 440 ha

Aluetyyppi: SCI

Vuotsinsuo käsittää kaksi erillistä aluetta, joissa molemmissa on keskellä aukeaa nevaa ja laiteilla puustoisia korpirämeitä, rämeitä ja korpia. Suo on alueellisesti tärkeä suokasvillisuuden ja lintujen suojelualue. Kohde on lähes ojitamaton ja luonnontilainen, mutta ympäröivien alueiden ojitus uhkaa suon luonnontilaisuutta. Suurempi osa-alue kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan ja pienempi seutukaavan suojeluvarauksiin. Kummatkin osa-alueet ovat valtion omistuksessa.

Kiireellisyysperusteita: luontotyyppien ennallistamistarve

Suunnittelutilanne: Ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH)

Juurikkasuo - Vehka- ja Uuhilampi FI0500006

Kiireellisyysluokka B

Kunnat: Pieksämäki, Pieksänmaa

Pinta-ala: 195 ha

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Juurikkasuo on seudulle tyypillinen, keskeisiltä osiltaan luonnontilainen karu keidassuo. Ainoastaan Kirkkojoen varressa on rehevämpää kasvillisuutta, mm. luhtaista korpea. Suon keskiosa on ojitamaton harvapuustoista rämettä ja osaksi aukeaa nevaa. Juurikkasuo on valtion omistuksessa. Vehka- ja Uuhilampi kuuluvat valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan, ja ne sijaitsevat Pieksämäen kaupungin tuntumassa. Järvet ovat rehevöityneet pääasiassa asumajätevesien vuoksi, mutta veden laatuun vaikuttavat myös ympäröivien alueiden soiden ojitukset. Uuhilampi on yhteydessä Pieksäjärveen puoli kilometriä pitkän ojan välityksellä. Vehka- ja Uuhilammella on merkitystä pesimälinnuston lisäksi myös muuton- ja sulkasadon aikaisena kerääntymisalueena. Sijaintinsa vuoksi alue soveltuu opetuskäyttöön. Natura-kohteen maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 68 %.

Kiireellisyysperusteita: luontotyyppien ennallistamistarve, linnuston suojelu

Suunnittelutilanne: Vehka- ja Uuhilammen hoitosuunnitelma 1988 (ESA). Juurikkasuon ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

PaltasuoFI0500007

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Pieksänmaa
Pinta-ala: 211 ha
Aluetyyppi: SCI

Paltasuo on soraharjanteiden reunustama kaakko-luode -suuntainen, Suomen eteläisimpiin kuuluva aapasuo. Alueelle ovat tyypillisiä kalvakat lyhytkorsi- ja suursaranevat, suon keskiosassa myös vetiset rimpinevat. Länsiosassa kasvaa myös lettorämelajistoa. Suolle ovat tyypillisiä metsäiset osat ja toisaalta avosuo-osat. Harvapuustoista suota on pinta-alasta 15 %. Suolintulajisto on varsin edustava. Paltasuo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan, ja se on myös Corine-kohde. Suo-alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarve

Suunnittelutilanne: Ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

Ringinsuo - Heinälamminsuo FI0500008

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Pieksänmaa
Pinta-ala: 276 ha
Aluetyyppi: SCI

Ringinsuo on eteläinen, keskiravinteinen aapasuo. Avosuoalue on laaja ja melko yhtenäinen. Suon etelä- ja itäosalle on tyypillistä rimpisyys ja runsas siniheinän esiintyminen. Heinälamminsuo on pääosin nevaa ja rämettä. Natura-alue rajautuu lännessä Surnuivälijokeen. Suota ympäröivät istutusmetsät ja ojitetut rämeet. Alueella esiintyy uhanalaista lajistoa, ja sillä on merkitystä myös linnustonsuojelussa. Ringinsuo on valtion omistuksessa oleva soidensuojelualue. Heinälamminsuo on Metsähallituksen aarnialue. Lisäksi alueeseen kuuluu pieni määrä Metsähallituksen talousmetsiä.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarve

Suunnittelutilanne: Ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

Petkellammensuo FI0500009

Kiireellisyysluokka B
Kunnat: Juva, Pieksänmaa
Pinta-ala: 166 ha
Aluetyyppi: SCI

Petkellammensuo muodostuu Petkellammen koillis- ja eteläpuolen rämeistä, lammen rantanevoista sekä itäpuolen Rakkineenjoesta. Suo lammen ympärillä on karu, eksentrinen kermikeidas. Tupasvilla- ja isovarpurämeet ovat alueelle tyypillisiä. Lammen rannalla on pääasiassa luhtaista suursaranevaa. Petkellammensuo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan. Majavareitti-niminen melontareitti kulkee Rakkineenjoessa. Alueesta on valtion omistuksessa n. 97 % ja yksityistä luonnon-suojelualuetta on n. 3 %

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

Kakonsalon järviolue FI0500010

Kiireellisyysluokka A
Kunnat: Heinävesi, Savonranta
Pinta-ala: 2412 ha
Aluetyyppi: SCI

Alue koostuu pienehköistä järvistä ja niiden välisistä puroista Kakonsalon jylhässä kalliomaastossa. Maisemakuvaa hallitsee jylhä Kakonvuori, jonka koillisrinne on kilometrin matkalla yli 20-metristä jyrkännettä. Jyrkänteet ja suot reunustavat pienehköjä järviä tai lampia. Korkeuserot lampien rannoilla ovat paikoin huomattavia. Rannat ovat vaihtelevia moreeni-, kallio- ja sorarantoja. Kakonsalo kuuluu

valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan. Alueeseen sisältyy myös kaksi vanhojen metsien suoje-
lualuetta: Raatelamminsalu ja Haukiniemi. Natura-alue edustaa Saimaan alueen pienvesistöjä ja van-
hoja metsiä, jotka ovat hyvin luonnontilaisia. Alueella esiintyy uhanlaista lajistoa. Maa-alueesta on
valtion omistuksessa n. 60 %.

*Kiireellisyysperusteita: sijaitsee Koloveden kansallispuiston tuntumassa, matkailun ja muun virkis-
tyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, vesiensuojelu.*

*Suunnittelutilanne: Valtion maille on laadittu Kakonsalon ennallistamisen toimenpidesuunnitelma
vuonna 2003 (MH).*

Kermajärvi FI0500011

Kiireellisyysluokka A

Kunta: Heinävesi

Pinta-ala: 6154 ha

Aluetyppi: SCI

Humusväriltään, vähäravinteinen Kermajärvi on Heinäveden reitin pääjärvi. Järven keskiosassa on
suuri selkävesialue, joka rajoittuu lähes joka puolelta sokkeloiseen saaristoon. Itäosan laaja saaristo
koostuu suurista saarista ja niiden välisistä salmista, joita vielä rikkovat pienet kallioiset saaret ja luodot.
Järven läntinenkin osa on sokkeloisen saariston rikkoma, mutta saaret ovat pienempiä kuin itä-
osassa. Kermajärvelle ovat tyypillisiä pitkät, kapeat luode-kaakko -suuntaiset lahdet ja niemet. Rannat
ovat lähes yksinomaan karuja kallio- ja kivikkorantoja. Useiden saarien rannoilla on komeita louhikoita.
Yli 30 m:n suhteelliset korkeuserot ovat yleisiä. Paljaita kallioita ja jyrkänkantoja on paljon. Alueella esiin-
tyy uhanlaista lajistoa. Järvellä on myös huomattavaa kalataloudellista arvoa. Kermajärvi kuuluu valta-
kunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan ja erityissuojelua vaativiin vesistöihin. Se on myös Corine-
kohde. Natura-alueeseen sisältyvä Kermankoski on vesistöluonnon ja maisemansuojelukohde, jossa
tavataan kahta Suomessa uhanalaista kalalajia, järvilohi ja järvitaimenta. Koski on rauhoitettu voima-
larakentamiselta koskiensuojelulailla. Natura-alueen pinta-alasta on vettä n. 63%. Maa-alueesta on
valtion omistuksessa n. 93 %. Lisäksi valtio omistaa vesialuetta noin 600 ha.

*Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja
ennallistamistarpeet, alustavassa ehdotuksessa järvi kuuluu EU:n vesipolitiikan puitteiden mukai-
sen vesien tilan seurannan vertailujärviin.*

*Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Kermajärven rantojensuojelualueen hoito- ja käyt-
tösuunnitelma 2003 (MH). Valtion maille laadittu kermajärven kivennäismaiden ennallistamissuunni-
telma 2005 (MH).*

Pihlajavesi FI0500013

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Punkaharju, Savonlinna, Sulkava

Pinta-ala: 36 737

Aluetyppi: SCI

Pihlajaveden alue muodostuu useasta suuresta selkävedestä ja luode-kaakko -suuntaisesta, useiden
murroslinjojen rikkomasta saaristosta. Alue on osa Saimaata, jossa Puruvedeltä tuleva erittäin vähä-
ravinteinen vesi yhtyy Saimaan päävirtaamaan, Haukivedeltä tulevaan tummempaan ja ravinteik-
kaampaan veteen. Pihlajavesi kuuluu karuun ruokojärvityyppiin. Aluetta halkovat useat murroslaaksot,
ja sen topografia on hyvin rikkonaista. Saarten välissä on useita virtapaikkoja eikä talvinen jääpeite
muodostu kaikkialla kulkukelpoiseksi. Pihlajavedelle on tyypillistä karujen kalliometsien ja rehevämpi-
en saarten sisäosissa sijaitsevien sekametsien vaihtelu. Metsät ovat pääasiassa kulttuurivaikutteisia,
ja piirteitä kaskeamisesta sekä laiduntamisesta on vielä näkyvissä. Pihlajaveden suuret saaret ovat
lähes kaikki yhä asuttuja. Alue muodostaakin edustavan yhdistelmän kulttuurivaikutteista ja melko
luonnontilaista järviluontoa. Pihlajavedellä elää lähes kolmannes koko saimaannorppakannasta, noin
85 yksilöä. Lajistoon kuuluu myös muita uhanalaisia kasveja ja eläimiä. Keskeinen osa Pihlajavettä
kuuluu valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan, erityissuojelua vaativiin vesistöihin ja Corine-
kohteisiin. Jo 1970-luvulla Pihlajavettä esitettiin kansallispuistoksi. Alueen sisällä on kuusi valtakunnal-
liseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvaa kohdetta, muutamia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-
kokonaisuuksia ja -nähtävyyksiä sekä arvokkaita perinnemaisemia. Pihlajavesi ja läheinen Punkaharju
on määritelty kansallismaisemiksi. Natura-alueeseen sisältyvät erillisinä kohteina myös järven etelä-

osassa sijaitseva Ruunakorven lähteikkö sekä lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva Saukonsaaren lehto. Natura-alueen pinta-alasta on vettä n. 73 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 34 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 4 %. Valtio omistaa lisäksi n. 600 ha vesialuetta.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, vesiensuojelu, lajisuojelu

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Pihlajavesityöryhmän mietintö 1995. Pihlajaveden kestävä vesistömatkailun taustaselvitysraportti 1997 (Matkailun osaamiskeskus). Suunnitelma Pihlajaveden suojelun ja käytön kehittämisestä 1998 (ESA). Pihlajaveden rantautumispaikkasuunnitelma 1999 (ESA). Uuden hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on aloitettu syyskuussa 2005, tarkastelussa koko Natura-alue (MH). Valtion maiden ennallistamissuunnitelmat valmistuvat vuosina 2006 ja 2007 (MH). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 105 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Kyyvesi FI0500017 (SPA) ja FI0500176 (SCI)

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Haukivuori, Kangasniemi, Mikkeli

Pinta-ala: 7 212 ha (SPA) ja 7144 ha (SCI)

Kyyvedellä on kaksi Natura-aluetta, jotka sijaitsevat toisiinsa nähden sisäkkäin: Kyyvesi FI0500017 on lintudirektiiviperusteinen SPA-alue, jonka pinta-ala on 7212 ha. Sen sisällä sijaitsee luontodirektiiviperusteinen SCI-alue, Kyyvesi FI0500176 (SCI), joka on pinta-alaltaan hiukan edellistä pienempi, eli 7144 ha.

Kyyvesi kuuluu Mäntyharjun reitin latvavesiin. Vuosina 1869-70 järven pinta laski läheisen Puulaveden eteläosaan kaivetun Kissakosken kanavan vuoksi, mikä näkyy nykyisin rantaluhtina, somerikkoina, pienten saarten suurena määränä ja vesialueen huomattavana kivisyytenä. Saaret ovat pääosin loivapiirteisiä, mutta alueella on kuitenkin myös jyrkkiä kallioseinämiä, avokallioita, rakkakivikoita ja yksittäisiä kivipaasia saarten sisäosissa sekä rannoilla. Yläpuolisista vesistä ja soilta tuleva humus vaikuttaa voimakkaasti Kyyveteen, joka on humuspitoinen järvi. Jäkäläpeitteisten rantakallioiden vastapainoksi on saaristoon kehittynyt reheviä lehtoja ja vanhoja metsiä, joiden eliölajisto on monipuolinen. Saarten kasvillisuudessa on sekä karuja että reheviä piirteitä, jotka pitävät yllä monimuotoista kasvi- ja eläinlajistoa. Saariston rikkonaisuus, loivahkot ja vesijättöjen reunustamat rannat ovat tehneet Kyyvedestä myös vesilinnuston kannalta edullisen pesimäalueen. Kyyveden Natura-alue kuuluu lähes kokonaan valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan. Lisäksi alueeseen kuuluvat erillisinä osina järven luoteisosassa sijaitsevat Haapasaaren, Eteissaaren ja Haissaaren vanhat lehtipuumetsät sekä valtion omistamia alueita Kerosalon ja Kerovuorenympäristöstä. Natura-alueen pinta-alasta on vettä n. 81 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 24 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 31 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Kyyveden venereittisuunnitelma 1997 (ESA). Puulan ja Kyyveden vesistömatkailun kehittämishanke 1999 (ESA). Valtion maiden ennallistamistarpe arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Suurenaukeansuo - Isosuo - Pohjalampi FI0500018

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Haukivuori, Pieksänmaa

Pinta-ala: 1640 ha

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Suurenaukeansuo on laaja keidassuo, joka rajoittuu koillisosastaan Naarajokeen. Suon itäosissa on laajoja ojitettuja alueita, jotka harvasta ojituksesta johtuen eivät ole kovin voimakkaasti kuivuneita. Joenvarsi ja ojittamattomat alueet ovat maisemaltaan arvokkaita. Isosuo on keidassuota, jonka keskeiset osat koostuvat Suurenaukeansuon tapaan pääasiassa erilaisista rämetyypeistä. Naarajoki, Hietisenpuro ja niiden väliin jäävä suoalue muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka liittyy luontevasti Suurenaukeansuohon. Naarajoella kulkee lisäksi melontareitti. Suoalueet ovat myös kasvillisuu-

deltaan monipuolisia ja edustavia, ja suotyypien muodostama kokonaisuus onkin koko maakunnan mittakaavassa erittäin arvokas. Suurenaukeansuo - Isosuo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan. Kohteessa on osittain seutukaavan luonnonsuojelualuevaraus, ja suoalueita yhdistävän Naarajoen ympäristö on seutukaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, joka on tarkoitettu erityisesti ulkoilun ja ympäristönsuojelun huomioon ottavan maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Aikanaan suo- ja jokialueita on ehdotettu perustettavaksi Naarajoen kansallispuistoksi. Suon lounaispuolella sijaitseva humuspitoinen lampi, Pohjalampi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Lammella pesivät monet päälevinneisyysalueeltaan pohjoiset lajit. Rikkaan pesimälinnuston lisäksi Pohjalampi tarjoaa tärkeän ruokailu- ja levähdysalueen myös Suurenaukeansuon pesimälinnustolle. Sekä suo- että lintukohde kuuluvat myös kansainvälisesti merkittäviin kosteikkoihin eli ns. Ramsar-kohteisiin. Maa-alueesta on valtio omistuksessa n. 50 %, ja yksityisiä luonnonsuojelualueita on n. 15 %.

Kiireellisyyden perusteita: virkistyskäytön ohjaamistarpeet (alueella mm. "villiä" kelkkailua), luontotyyppien ennallistamistarpeet, lajisuojelu, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä Pohjalampi on luokassa 2 (kunnostustarvetta 5 vuoden aikana).

Suunnittelutilanne: Vertin tilan luonnonsuojelualueen (Suurenaukeansuo 1/01) ennallistamissuunnitelmat 2002 ja 2003 (ESA). Pieksämäen seudun moottorikelkkareitistösuunnitelma 2002 (ESA ja Tielikelaivos).

Hirvensalmen Suurisuo FI0500020

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Hirvensalmi

Pinta-ala: 98 ha

Aluetyyppi: SCI

Suurisuo sijaitsee Ryökäsveden eteläisessä poukamassa korkeahkojen mäkien rajaamassa notkossa. Suo koostuu parinkymmenen suotyypin mosaiikista, jossa vallitsevia ovat erilaiset nevat. Eteläosassa esiintyy myös reheviä korpia. Suon pohjoisosassa on ojitettua aluetta, jossa suotyypit ovat pääosin rämeitä. Alueella esiintyy myös uhanalaista lajistoa. Suo kuuluu pääosin valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan ja on kokonaisuudessaan valtion omistukseen.

Kiireellisyyden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarpeet.

Suunnittelutilanne: Ennallistamisen toimenpidesuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

Luonteri FI0500021

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Juva, Mikkeli, Puumala

Pinta-ala: 8441 ha

Aluetyyppi: SCI

Luonteri on Saimaan päävirtaamasta syrjässä oleva karu, melko luonnontilainen selkävesi. Alueelle ovat tyypillisiä karut kallioiset rannat ja kirkas, vähäravinteinen vesi. Järvi on varsin syvä, syvimmältä kohdaltaan noin 70 metriä. Alue on tärkeä melko luonnontilaisen järviluonnon säilyttämisessä ja vanhojen metsien suojelemisessa. Alueen uhanalaiseen lajistoon kuuluvat mm. saimaannorppa ja isonierä. Luonterin saimaannorppakanta väheni aikanaan todennäköisesti metsästyksen vuoksi, ja tällä hetkellä siellä elää arviolta kolme norppaa. Luonteri kuuluu valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan ja erityissuojelua vaativiin vesistöihin. Etelä-Savon seutukaavassa keskeinen osa Luonteria on merkitty arvokkaaksi vesistöalueeksi. Heiskanluhta kuuluu seutukaavan suojelualuevarauksiin. Puuterlahdenniemi on vanhojen metsien suojeluohjelmassa. Natura-alueen pinta-alasta on vettä 64 %. Maa-alueista on valtion omistuksessa n. 33 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 41 %.

Kiireellisyyden perusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu, vesiensuojelu, alustavassa ehdotuksessa järvi kuuluu EU:n vesipolitiikan puitteiden mukaisen vesien tilan seurannan vertailujärviin.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Luonterin rantautumispaikkasuunnitelma 1998 (ESA). Valtion maille on laadittu metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma vuonna 2005 (MH).

Tervaruukinsalo FI0500023

Kiireellisyysluokka A

Kunta: Joroinen

Pinta-ala: 826 ha

Aluetyyppi: SCI

Tervaruukinsalo on biologisesti, geologisesti, maisemallisesti ja monikäytön kannalta merkittävä harjualue. Harjualueella on rinnakkaisia harjudeltoja, deltamaisia sivulaajentumia, suppia ja kapeita järvien reunustamia seläniteitä. Alue sisältää monin paikoin pienten järvien ja lampien muodostamaa vesimaisemaa sekä pienikuvioista suomaisemaa. Alueella on useita metsäautoteitä. Kasvillisuus on pääosin puolukka- ja kangervatyypin kangasmetsää. Harjumetsät on vallitseva luontodirektiivin luontotyyppi. Järvien ja lampien rannoilla sekä suurimmissa supissa on nevoja ja rämeitä. Paikoin mm. Saarikkolammen ympäristössä on lähteisiä ja lettoisia suotyyppisiä. Natura-alueeseen sisältyy erillisenä koillispuolella sijaitseva Tiitunlampi. Suolajistoon kuuluu useita uhanalaisia kasveja. Natura-alue onkin valtakunnallisesti erittäin merkittävä. Suurin osa alueesta kuuluu valtakunnalliseen harjunsuojeluohjelmaan. Saarikkolammen ja Valkeisen rantasuot ovat soidensuojeluohjelman täydennysehdotuksessa ja Valkeisten rantasuot myös seutukaavan suojeluvarauksena. Maa-alueista on valtion omistuksessa n. 8 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 1 %.

Kiireellisyysperusteita: harjuvuontotyyppien säilyttämis- ja hoitotarpeet, soiden hoito- ja ennallistamistarpeet, pohjaveden oton suunnittelutarpeet, lajisuojelu

Suunnittelutilanne: Saarikkolammen kunnostussuunnitelma 1997 (ESA).

Lietvesi FI0500024

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Puumala, Savitaipale, Taipalsaari

Pinta-ala: 19271 ha (josta 6483 ha Kaakkois-Suomen puolella)

Aluetyyppi: SCI

Lietvesi on avointen selkävesien ja laajan monipuolisen saariston muodostama kokonaisuus, johon kuuluu varsinaisen Lietveden lisäksi alueita Petraselältä ja Liittokivenselältä. Lietvesi on Saimaan osa, johon purkautuu vesiä Puumalansalmesta ja Luonterilta. Alueen maisemat vaihtelevat selkävesien avarista maisemista sisäsaariston sokkeloisuuteen. Murroskohtien rantakalliot ovat jyrkkiä ja harjuskon hiekkarannat loivia ja laajoja. Alueen keskellä oleva saaristo on asuttua, ja sinne on lossi- ja tieyhteys. Useissa saarissa on nähtävissä kaskeamisen ja laiduntamisen vaikutuksia. Alueen läpi kulkee etelä-pohjoissuuntainen harjuskko edustavine hiekkarantoinen. Geologiset muodostelmat ovat erityisen arvokkaita Rokansaareissa, jossa on komeita hiekkarantoja ja laaja alue korkeita harjuseläniteitä, suppia ja muita harjuvuodostelmia. Alueen metsät ovat harjuskolla etupäässä karuja ja kuivia kankaita. Muualla rantojen karut kalliomänniköt vaihtelevat saarten sisäosien rehevämpien, usein kasvivaikutteisten metsien kanssa. Lietveden Natura-alueella, johon kuuluvat Lietveden lisäksi myös Kaakkois-Suomen puolella sijaitsevat Pajusaarenselkä ja Petraselkä, elää arviolta 25 norppaa, mikä on noin 9 % kannasta. Siellä on myös useita järvikutuisen harjuksen kutupaikkoja. Linnuston näkyvin piirre ovat useat lokkiyhdykkunnat. Natura-alue on pääosin rantojensuojeluohjelman aluetta. Pinta-alasta on vettä 89 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 11 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 14 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu, vesiensuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Liehtalanniemen hoito- ja käyttösuunnitelma 2000 (Savonlinnan maakuntamuseo). Eteläisen Saimaan luontomatkailustrategia 2000 (Suunnittelukeskus). Puumala-Ristiina rantautumispaikkasuunnitelma 2001-2002 (ESA). Valtion maiden ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 89 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Puulavesi FI0500025

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Hirvensalmi, Kangasniemi

Pinta-ala: 16546 ha

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Puulavesi on laajoista selistä muodostuva monimuotoinen, niukkaravinteinen Etelä-Savon 6. suurin ja Suomen 12. suurin järvi. Sille ovat tunnusomaisia jylhät, karut, kallioiset rannat sekä monin paikoin rannan tuntumassa kasvavat lehtipuuvaltaiset metsät. Puulaveden pintaa on säännöstelty 1960-luvulta lähtien järven eteläpuolella sijaitsevan Kissakosken voimalaitoksen kautta. Alueella on yli 500 erikokoista saarta, joiden yhteispinta-ala on noin 4 100 ha. Saarissa on jonkin verran vanhoja havupuuvaltaisia metsiä sekä lehtoja. Kasvi- ja eläinlajistoon kuuluu runsaasti uhanalaisia sekä direktiivilajeja. Kokonsa vuoksi järvellä on merkitystä myös selkävesilinnuston suojelussa. Puulaveden Natura-rajaus noudattelee pääosin rantojen suojeluohjelman rajausta. Kohde sisältää uhanalaisen lajin suojelusuunnitelman kohteita. Puulavesi kuuluu lisäksi Corine-kohteisiin. Pinta-alasta on vettä 75 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 26 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 20 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu, alustavassa ehdotuksessa järvi kuuluu EU:n vesipoliittikan puitteiden mukaisen vesien tilan seurannan vertailujärviin.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Puulan ja Kyyveden vesistömatkailun kehittämishanke 1999 (ESA). Puulan venereittisuunnitelma 2000 (ESA). Valtion mailla Puulaveden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma 2005 (MH).

Katosselkä – Tolvanselkä FI0500026

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Puumala, Sulkava

Pinta-ala: 13288 ha

Aluetyyppi SCI

Alueen korkeusvaihtelut ovat suuria, ja avokalliot tekevät maisemasta melko jylhän. Selät ja saaristot ovat melko kapeita. Siellä ei ole paljoa asutusta, ja siksi se onkin ydinosaan melko erämainen. Katosselkä-Tolvanselän vedet edustavat karua järviruokotyyppiä. Alue muodostuu kapeista ja pitkistä selkävesistä ja vielä kapeammista salmista, joissa on huomattava virtaama. Metsät ovat etupäässä karuja kalliomänniköitä. Rantakasvillisuus on vähäistä ja vesikasvillisuus niukkaa. Kohteella on merkitystä melko luonnontilaisen järviluonnon suojelussa. Katosselkä-Tolvanselkä on tärkeä saimaannorppan elinalue; saimaannorppia on alueella noin 15 yksilöä, mikä on noin 5 % saimaannorppakannasta. Alueella esiintyy myös muuta uhanalaista lajistoa. Natura-alueen ytimenä on Katosselkä rantojen suojeluohjelma-alue sekä Jänisselän-Tolvanselän seutukaavan luonnonsuojelu- ja virkistysaluevaraukset. Lisäksi alueeseen kuuluu vesialueita Pyysaarenselän ja Haapaselän alueella ja Lepistönselällä. Pinta-alasta on vettä 80 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa vain n. 1 %, ja yksityisiä luonnonsuojelualueita on n. 56 %. Pinta-alaltaan suurin on Tornator Oy:n noin 1200 ha:n kokoinen luonnonsuojelualue.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on pääosin valmis. Puumala-Ristiina rantautumispaikkasuunnitelma 2000-2001 (ESA). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 30 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Vahvaselän - Vahvajärven metsät FI0500030

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Hirvensalmi
 Pinta-ala: 53 ha
 Aluetyyppi: SCI ja SPA

Vahvaselän - Vahvajärven metsät koostuu seitsemästä eri osa-alueesta, joiden metsät ovat pääasiasa koivuvaltaista ja havu-lehtipuuvallista luonnontilaisen kaltaista vanhaa metsää. Myös lehtoja ja soita esiintyy.

Lahopuustoiset metsät tarjoavat elinympäristön siihen erikoistuneelle lintulajistolle. Alueesta on valtion omistuksessa n. 34 %, ja yksityisiä luonnonsuojelualueita on n. 9 %.

Kiireellisyysperusteita: luontotyyppien hoitotarpeet ja lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: -

Joutenvesi – Pyyvesi FI0500031

Kiireellisyysluokka A
 Kunnat: Enonkoski, Heinävesi, Savonlinna, Savonranta, Kangaslampi
 Pinta-ala: 15 292 ha (josta Pohjois-Savon puolella 3699 ha)
 Aluetyyppi: SCI

Joutenvesi on useiden selkien, suurten saarien ja voimakkaasti virtaavien salmivesien muodostama kokonaisuus, ja maisema on hyvin rikkonainen. Siellä yhtyvät Heinäveden reitin kirkkaammat ja Pieli-sestä tulevat tummemmat vedet. Alueella on erittäin paljon saaria, ja sitä luonnehtii suurten ja pienten saarien ja selkien sokkelo. Suurimmat saaret ovat lähes kaikki olleet asuttuja. Kaskeamisen ja Oravissa sijainneen ruukin ja tehtaiden puunhankinnan vaikutus näkyy hyvin pääosassa suurempia saaria. Hydrologisena erityispiirteinä ovat alueen monet voimakkaasti virtaavat salmet. Joutenvesi edustaa Saimaalle tyypillistä karua järviruokotyyppin järveä. Metsät ovat pääasiassa nuoria, ja niitä on vuosisatojen kuluessa hakattu runsaasti. Alue on tärkeä saimaannorpan elinalueena, mutta sillä on merkitystä myös muun uhanalaisen lajiston ja melko luonnontilaisen järviluonnon suojelussa. Alueella on arvioitu elävän n. 47 saimaannorppaa eli n. 17 % kannasta. Joutenvesi kuuluu sekä valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan että erityissuojelua vaativiin vesiin. Natura-alueeseen sisältyy Joutenveden ja Pyyveden lisäksi Enonvedellä norpan kannalta tärkeitä vesialueita sekä Tappuvirran vesialueet. Natura-alueen pinta-alasta on vettä 75 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 20 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 38 %.

Kiireellisyysperusteita: sijaitsee Koloveden ja Linnansaaren kansallispuistojen välissä, matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Valtion maiden ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 87 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliksi ajaksi.

Puruvesi FI0500035

Kiireellisyysluokka A
 Kunnat: Kerimäki, Punkaharju, Kesälahti
 Pinta-ala: 31963 ha (josta Pohjois-Karjalan puolella 8012 ha)
 Aluetyyppi SCI

Puruvesi on päävirtaamasta erillään oleva Saimaan osa, joka koostuu laajoista selkävesistä ja niitä jakavista harjusaarista ja -niemistä. Puruvesi on maisemallisesti hyvin avara suurten selkien ja matalien rantojen vaikutuksesta. Alue rajautuu toiseen Salpausselkään. Järvi on vähäravinteinen, veden laadultaan hyvä nuottaruokotyyppin järvi, jolle onkin tyypillistä runsas pohjaversoiskasvillisuus. Alueen saarten ja mannerrantojen kasvillisuus on harjualueille tyypillistä. Metsät ovat pääosin karun ja kuivan kankaan männiköitä. Rantojen kasvillisuus on hyvin niukkaa. Puruvedellä on elänyt myös saimaannorppa vielä 1950-luvun alussa, jolloin se todennäköisesti metsästyksen seurauksena kuoli sukupuuttoon. Järvi soveltuisi edelleen lajin elinympäristöksi. Puruvesi kuuluu erityissuojelua vaativiin vesistöihin.

hin ja sen eteläosa kuuluu rantojensuojeluohjelman kohteisiin. Natura-alueeseen kuuluu erillisenä myös Hytermän saari, joka on Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa. Natura-alueen pinta-alasta on vettä peräti 97 %. Maa-alueista on n. 59 % valtion omistuksessa ja n. 19 % yksityisiä luonnonsuojelu-alueita.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, vesiensuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Vesiensuojelun yleissuunnitelma 1998 (ESA). Valtion maiden ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

Suurlahden lampialue FI0500036

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Ristiina

Pinta-ala: 568 ha

Aluetyyppi: SCI

Suurlahden lampialue koostuu kokonaisesta valuma-alueesta, johon sisältyy kaikkiaan 13 erillistä humuspitoista järveä ja lampea. Alue edustaa Vuoksen vesistöalueen tyypillistä pienvesiluontoa. Kallioperän rakoilun, liuskeisuuden suunnan, murroslinjojen ja jäätikön kulutuksen yhteisvaikutuksesta alueen topografia on hyvin rikkonaista. Rannat ovat monin paikoin jyrkkiä, ja kalliojyrkänteet ovat yleisiä. Suot ovat pienialaisia soistumia kallioperän painanteissa. Kallioiset niukkakasvustoiset rannat vuorottelevat suorantojen kanssa. Metsät ovat enimmäkseen kalliomänniköitä, taimikoita ja nuoria kasvatusmetsiä. Etenkin puronotkoissa esiintyy myös iäkkäämpää lehtipuusekametsää. Lisäksi alueelta löytyy pienialaisia lehmusmetsiköitä. Linnusto kuvastaa alueen luonnon vaihtelevuutta ja erämaisuutta. Lampialue muodostaa laaja-alaisena, yhtenäisenä ja lähes rakentamattomana luontotyyppiä hyvin edustavan kokonaisuuden. Alue edustaa monipuolisesti myös karuja silikaattikallioita. Suurlahden lampialue kuuluu myös valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, vesiensuojelu.

Suunnittelutilanne: Tilojen Ahvenlampi ja Katajamäki luonnonsuojelualueen (Suurlahti 2/00) hoitosuunnitelma 2001 (ESA). Valtion maiden ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Tuomiojärvi FI0500037

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Pieksänmaa

Pinta-ala: 229

Aluetyyppi: SPA

Tuomiojärvi on soiden ympäröimä lintujärvi, jonne tulee vesiä kolmea kaivettua puroa pitkin. Vedet laskevat noin kilometrin pituista puroa pitkin Lahnaveteen. Järven valuma-alueesta lähes puolet on ojitettua suota. Järven vesi onkin runsasravinteista, humuspitoista ja lievästi hapanta. Tuomiojärvi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kansainvälisesti arvokkaana kohteena. Se on myös Corine-kohde. Linnustollinen arvo perustuu sekä pesivään että muutonaikaiseen linnustoon. Koko kohde on perustettu luonnonsuojelualueeksi.

Kiireellisyysperusteita: linnuston suojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Kunnostussuunnitelma 1984 (ESA). Tuomiojärven luonnonhoitohanke2005 (suunnitelma valuma-alueelta tulevan kuormituksen vähentämiseksi, Etelä-Savon metsäkeskus)

Putkilahti – Ruskeaperä FI0500038

Kiireellisyysluokka A
 Kunta: Rantasalmi
 Pinta-ala: 698 ha
 Aluetyyppi: SCI ja SPA

Järvi on kokonaisuudessaan matala, minkä vuoksi sinne on kehittynyt linnustolle soveliaita ruovikoita. Ruskeaperä on yhteydessä Putkilahteen kapean, osin ruopatus väylän kautta. Järveä ympäröivillä soilla on parikymmentä erilaista suotyyppeä, joista runsaimpia ovat rämeet ja yhdistymätyyppit. Järven luoteispuolella sijaitsee turvetuotantoalue, josta valuu vesiä alueelle. Järvi ja suoalueet muodostavat yhdessä merkittävän kokonaisuuden, joka mahdollistaa monipuolisen linnuston esiintymiselle. Lintuvesialue kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan ja suoalueet soidensuojelun perusohjelmaan. Lisäksi Putkilahti-Ruskeaperä on kokonaisuudessaan myös Corine-kohde sekä kansainvälisesti merkittävä kosteikko eli ns. Ramsar-kohde. Natura-alueen pinta-alasta on vettä 52 %. Valtion omistuksessa on koko alueesta on n. 31 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 41 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, vesiensuojelu, lajisuojelu, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä kohde on luokassa 1 (välitön kunnostustarve).

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Valtion maiden ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH)

Leppäselkä – Pätkönlampi FI0500041

Kiireellisyysluokka A
 Kunta: Kangasniemi
 Pinta-ala: 83 ha
 Aluetyyppi: SPA

Leppäselkä ja Pätkönlampi ovat valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluvia kohteita, jotka sijaitsevat noin kilometrin päässä toisistaan. Leppäselästä on umpeenkasvanut yhteys Puulaveteen, mutta Pätkönlampi on umpijärvi, johon laskee vesiä pelloilta. Useiden direktiivilajien lisäksi järvillä pesii runsas joukko muuta vesilinnustoa. Alueista on valtion omistuksessa n. 58 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 10 %.

Kiireellisyysperusteita: linnuston suojelu, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä Pätkönlampi on luokassa 1 (välitön kunnostustarve).

Suunnittelutilanne: Leppäselän kunnostussuunnitelma 1993 (ESA).

Hujas FI0500042

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Mikkeli
 Pinta-ala: 44 ha
 Aluetyyppi: SCI ja SPA

Suoalueet koostuvat pääasiassa vähäravinteisista nevoista ja isovarapurämeistä. Myös pienialaisia korpia esiintyy suon laiteilla. Keväisin suot ovat pääosin veden peitossa. Hujas on tärkeä linnuston muutonaikainen levähdyspaikka. Alue on tärkeä linnustontarkkailukohde, mitä tukee länsiosassa sijaitseva lintutorni. Se onkin hyvä alueellisena opetuskohteena. Hujas kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Lähistöllä sijaitsee lentokoneiden varalaskupaikka. Suon läpi kulkee moottorikelkkaura. Alueesta 91 % on yksityisiä luonnonsuojelualueita.

Kiireellisyysperusteita: virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarve, hajakuormitus, linnuston suojelu.

Suunnittelutilanne: -

Niitlahti FI0500043

Kiireellisyysluokka A
Kunta: Punkaharju
Pinta-ala: 86 ha
Aluetyyppi: SCI ja SPA

Niitlahti on kolmesta osa-alueesta muodostuva kohde. Varsinainen Niitlahti on valtakunnalliseen lintu-vesiensuojeluohjelmaan kuuluva kohde, jonka kosteikkoalueen suotyyppejä ovat pääosin erilaiset nevat. Lahden pohjukassa on laaja saraneva, joka vaihettuu vähittäin tulvanevaksi. Runsaan vesikasvillisuuden valtalajina on järviruoko. Alueen pesimälinnustoon kuuluu laajan rantaniityn ansiosta tavallista runsaammin kahlaajia, mutta myös vesilinnusto on edustava. Kulenoisen rantametsät ovat arvokkaita sekä luontotyypeiltään että linnustoltaan. Ne jakautuvat kahteen erillisalueeseen, joista itäinen on lehtomaista, lehtipuuvaltaista metsää. Alueen pohjoisosassa on luonnontilaisen kaltaista vanhaa metsää. Läntisempi alue on entistä hakamaata, joka on mesiangervovaltaista käenkaalimesiangervotyypistä ja hiirenporrasvaltaista saniaislehtotyypistä lehtoa. Koko Natura-alue on yksityisomistuksessa.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarve, vesiensuojelu, linnuston suojeleminen, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä Niitlahti on luokassa 2 (kunnostustarvetta 5 vuoden aikana).

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis.

Haapalahti FI0500045

Kiireellisyysluokka A
Kunta: Savonlinna
Pinta-ala: 152 ha
Aluetyyppi: SPA

Haapalahti on avara, valuma-alueeltaan pieni Haapaveden lahti, jossa järviruoko on kasvillisuuden valtalaji.

Alue on merkittävä linnuston muutonaikainen levähdysalue ja Haapaveden vesilintujen ruokailualue. Haapalahdella on sijaintinsa vuoksi merkitystä myös luontoretkeilykohteena; etelärannalla sijaitsee lintutorni. Alue kuuluu valtakunnalliseen lintu-vesiensuojeluohjelmaan.

Kiireellisyysden perusteita: virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, linnuston suojeleminen, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä Niitlahti on luokassa 2 (kunnostustarvetta 5 vuoden aikana).

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis.

Tuhkaa FI0500047

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Haukivuori
Pinta-ala: 55 ha
Aluetyyppi: SCI

Tuhkaa on pienten metsäsaarekkeiden pilkkoma suoalue, jonka keskellä on myös pieniä lampia. Suurin osa suosta koostuu erilaisista nevatyypeistä, joista suursaraneva on vallitseva. Suokokonaisuuden arvoa korostaa suhteellisen hyvä luonnontilaisuus. Tuhkaa kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan ja on lisäksi maakunnallisesti arvokas lintuvesi. Alueen pinta-alasta on valtion omistuksessa n. 20 %, ja yksityisiä luonnonsuojelualueita on n. 25 %.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne:-

Mäntyharjun Suursuo FI0500049

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Mäntyharju
 Pinta-ala: 61 ha
 Aluetyyppi: SCI

Alue kuuluu soidensuojelun perusohjelmaan ja edustaa useita erilaisia korpi- ja rämetyypppejä. Rämetyyppit, erityisesti tupasvillaräme, ovat vallitsevia. Suoalue on luonnontilainen ja edustaa hyvin Etelä-Suomessa harvinaistuneita laajoja räme- ja korpisoita. Suursuo kuuluu soidensuojelun perusohjelmaan. Natura-alueesta 99 % on valtion omistuksessa ja 1 % yksityistä luonnonsuojelualuetta.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Ruhvanansuo FI0500052

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Kerimäki
 Pinta-ala: 135 ha
 Aluetyyppi: SCI

Ruhvanansuo on pääosin karua rämettä. Suon pohjoisosat ovat melko vetistä avosuota, lähinnä lyhytkorsinevaa. Kangasmaiden laitteet ovat luhtaisia ja märkiä ruoho- ja heinäkorpiä. Kangasmetsät ovat rehevähkijä, yleensä kuusivaltaisia, mutta myös lehtipuuvaltaisia osia esiintyy. Suon arvoa korostaa myös, että se on maakunnan ainoita laajoja pääosin luonnontilaisia soita. Alue kuuluu pääosin soidensuojelun perusohjelmaan. Natura-alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarpeet.

Suunnittelutilanne: Ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006 (MH).

Pyörissalo FI0500056

Kiireellisyysluokka A
 Kunnat: Kerimäki, Savonlinna
 Pinta-ala: 140 ha
 Aluetyyppi: SCI

Pyörissaloo luonnehtii laajalle alueelle levinnyt kalkkivaikutus, mikä on luonut edellytyksiä luonnonsuojelullisesti arvokkaiden luontotyyppien ja uhanalaisten lajien esiintymiselle. Suurimpia erikoisuuksia ovat korpi- ja rämeletot. Alueen koillisreunan muodostaa pitkittäisharju, joka päättyy maisemallisesti kauniiseen Hirsiniemeen. Harjun kupeessa sijaitsee Liippilampi. Pyörissalo on Etelä-Savon edustavimpia ja monipuolisimpia alueita. Pyörissalon Natura-alueeseen sisältyy valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva rehevä lehto, kolme soidensuojelun perusohjelman kohdetta, yksi soidensuojeluohjelman alustava täydennyskohde, vahvistetun seutukaavan arvokas harjualue ja seutukaavan luonnonsuojelualuevaraus. Alueesta on valtion omistuksessa n. 26 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 15 %.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, kohde sisältää metsälailloja toteutettavia alueita, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Valtion maalla Pyörissalon toimenpidesuunnitelma 2005 (MH).

Kyrönsuo FI0500058

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Heinävesi
 Pinta-ala: 21 ha
 Aluetyyppi: SCI

Kyrönsuo on pääasiassa nevojen ja rämeiden muodostama kokonaisuus. Avosuon reunoilla on lyhyt-korsinevarämettä, keskemällä lyhytkorsinevaa. Suon reunustalla on harvaa rämemännikköä. Alueen etelä- ja lounaisosassa on järviuokovaltainen alue. Kohteen ympäristössä on ojituksia sekä hakuita. Lisäarvoa antaa linnusto. Kyrönsuo seutukaavassa luonnonsuojelualuevarauksena ja sisältyy myös soidensuojeluohjelman täydennyskohde-ehdotuksiin. Pinta-alasta 28 % on yksityistä luonnonsuojelualuetta.

Kiireellisyysperusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: -

Mäntyharjun reitin kosket FI0500060

Kiireellisyysluokka A
 Kunnat: Hirvensalmi, Mäntyharju
 Pinta-ala: 37 ha
 Aluetyyppi: SCI

Natura-alue koostuu viidestä koskialueesta, joista Hirvensalmella sijaitsevat Tuhankoski (vesialue 3,9 ha) ja Ripatinkoski (vesialue 5,4 ha, maa-alue 2 ha) sekä Mäntyharjulla Puuskankoski (5,8 ha; maa-alue 7 ha), Pyhäkoski (vesialue 5,5 ha) ja Miekankoski (vesialue 0,4 ha; maa-alue 1 ha). Kosket muodostavat osittain luonnontilaisen vesistöreitit: Vahvajärvi - Iso-Sämpiä - Tuusjärvi - Lahnavesi - Tarhavesi. Pyhäkosken kautta on lisäksi yhteys Pyhäjärveen. Korkeuserona reitillä on 10,2 m. Luonnontilaisuuden lisäksi koskien arvoa nostaa niiden maisemallinen ja kulttuurihistoriallinen arvo. Mäntyharjun reitin kosket ja rantametsät ovat linnuille tärkeitä talvehtimis-, pesintä ja levähdysalueita. Ainakin Tuhankoskella elää myös mm. saukko. Kaikki kosket ovat tärkeitä lohikalajien kutualueita, joilla mm. harjus ja järviheimen lisääntyvät. Pyhäkosken rajautuu toinen Natura-alue, Pyhäniemi (FI0500108), joka myös kuuluu suunnittelun tarpeen osalta kiireellisyysluokkaan A.

Puuskankoski on valtakunnallisesti merkittävä, ja muut kosket on luokiteltu maakunnallisesti merkittäviksi. Mäntyharjun reitin kosket on Tuhankoskea lukuun ottamatta merkitty seutukaavassa vesistöluonnon suojelukohteiksi, joille on annettu rakentamis- ja suojelumääräys. Puuskankoski on rauhoitettu voimalarakentamiselta koskiensuojelulla.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppien hoitotarpeet.

Suunnittelutilanne: Puuskankosken luonnonsuojelun alueen (Mäntyharjun reitin kosket 1/99) hoitosuunnitelma 2005 (ESA). Ripatinkoski on kalataloudellisesti kunnostettu. Miekankoskessa ei ilmeisesti ole kunnostustarvetta. Puuskankosken, Pyhäkosken ja Miekankosken alueilla yleiskaava valmis. Puuskankoskea on kunnostettu, mutta alakoskessa on vielä kunnostustarvetta. Myös Tuhankoskessa ja Pyhäkoskessa on kunnostustarvetta.

Kotkatharju FI0500062

Kiireellisyysluokka A
 Kunta: Joroinen
 Pinta-ala: 144 ha
 Aluetyyppi: SCI

Harjumuodostuman ytimen muodostaa Kotkatharjun korkeimmillaan nelikymmenmetrinen harjanne, jonka rinteet ovat erittäin jyrkkiä ja laki paikoin varsin terävä. Harjanteeseen liittyy laajahko delta- ja suppamaasto, päate- ja reunakasautumia sekä sivuharjumuodostumia. Harjun rinteillä on useita edustavia muinaisrantoja.

Suppakuopat ovat komeimpia kaakkoisosassa, jossa on myös kolme suppalampea. Näistä Tervalammet ovat humuspitoisia ja Säynelampi on niukkaravinteinen. Kasvillisuus on monin paikoin voimakkaasti ruohottunutta. Kotkatjärvi on sokkeloinen humuspitoinen järvi, jonka rannat, varsinkin mata

lat lahdet, ovat soistuneet. Kotkatharju on merkittävä harjukasvillisuuden suojelun kannalta, ja sillä on seutukaavassa luonnonsuojelualuevaraus. Joroisten kunnan maa-ainesten oton yleissuunnitelmassa alue on määritelty maa-ainesten otolta suojeltavaksi alueeksi. Maa-alueesta on yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 89 %.

*Kiireellisyysperusteita: virkistyskäytön ohjaamistarpeet, mahdolliset pohjaveden oton suunnittelu-
tarpeet, luontotyyppien hoitotarpeet, vesiensuojelu, lajisuojelu.*

*Suunnittelutilanne: Tilan Paajala-Örnevik luonnonsuojelun alueen (Kotkatharju 1/01) hoitosuunnitelma
2002 (ESA).*

Kinaneva FI0500073

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Kangasniemi
Pinta-ala: 64 ha
Aluetyyppi: SCI

Pääosin rämetyypeistä koostuva, Kangasniemen kunnan alueella ainoa laaja, lähes luonnontilainen suokokonaisuus. Natura-alueella on myös luonnontilaisen kaltaista vanhaa havupuuvältaista metsää. Kohde on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysperusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006.

Savonsuo FI0500074

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Kerimäki
Pinta-ala: 158 ha
Aluetyyppi: SCI

Savonsuo on valtakunnallisesti merkittävä keidassuoyhdistymä. Suon keskusta on rahkanevaa, rahkärämettä, silmäkenevoja ja lyhytkorsinevoja. Reunaluisuilla on tupasvilla- ja esovarpurämettä sekä laiteilla ruoho-, heinä- ja nevakorpia ja saranevoja. Savonlammen rannoilla on isovarpurämettä. Itse lampi on humuspitoinen. Suon keskelle pistävässä niemikkeessä ja suon ympärillä on vanhoja kuusimetsiä. Savonsuo on merkittävä Sisä-Suomen keidassuo, joka on säilynyt lähes luonnontilaisena. Ainoat ojat ovat alueen itäosissa ja suon luoteisrajalla. Alue on vahvistetun seutukaavan luonnonsuojelualuevaraus. Kohde sisältyy myös soidensuojeluohjelman täydennyskohde-ehdotuksiin. Natura-alueesta on valtion omistuksessa n. 80 %.

Kiireellisyysperusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Valtion maiden ennallistamissuunnitelma valmistuu vuonna 2006.

Pahalamminvuori FI0500077

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Mikkeli
Pinta-ala: 57 ha
Aluetyyppi: SCI

Pahalamminvuoren alue on topografialtaan vaihteleva ja erämainen alue. Mäkien lailla kasvaa valoisaa männikköä, notkelmien ravinteisemmillä mailla - jotka monin paikoin ovat reheviä korpia - kasvaa varsin luonnontilaisen kaltaista kuusivaltaista metsää, jossa lehtipuun (erityisesti haavan ja koivun) osuus on suuri. Alueen pienvedet, purot ja lammet, ovat luonnontilaisia ja edustavia. Natura-alueen sisällä on myös aiemmin hoidettuja talousmetsiä. Pahalamminvuori on arvokas pienvesiensä, rehevien korprien ja vanhan metsän piirteitä omaavien metsiensä takia. Alue on erämainen kohde lähellä Mikkelin kaupunkia. Valtio omistaa alueen kokonaan.

Kiireellisyysperusteita: luontotyyppien ennallistamistarpeet, retkeilyn ohjaamistarpeet.

Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Haapasaari - Luhtanen – Majaluhta FI0500081

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Mäntyharju
 Pinta-ala: 60 ha
 Aluetyyppi: SCI ja SPA

Haapasaari - Luhtanen - Majaluhta koostuu neljästä osa-alueesta. Haapasaaren eteläinen alue on vanhaa lehtipuuvaltaista metsää. Keskiosan harjanteella on parikymmentä järeää metsälehmusta. Pohjoinen alue on kookaspuustoista metsää, jossa valtapuuna on koivu ja kallioilla mänty. Luhtanen on Syvälahden pohjukassa sijaitseva sekametsäalue, jonka valtapuina vaihtelevat koivu ja mänty. Suureksi osaksi puusto on melko vanhaa. Majaluhta on luhtainen suoalue, johon kuuluu sekä puustoisia että avosuota-osa. Majajoen (4-7 m leveä) varrella on mm. luhtaista ruoho- ja heinäkorpea, neva-korpea, varsinaista korpea ja rämettä. Majajoen eteläpäässä joenuoma on epäselvä ja ympärillä on avosuota. Joen varrelta löytyy vanhoja majavan puidenkaatojälkiä. Luhtasen ja Haapasaaren alueen metsät tarjoavat elinympäristön uhanalaiselle lintulajille. Majaluhta koostuu pääosin avosoista ja korvista, jotka ovat säilyneet luonnontilaisina ja sitä kautta luonnonsuojelullisesti arvokkaina. Majaluhdalla on vahvistetun seutukaavan luonnonsuojelualuevaraus. Natura-alueesta 62 % on yksityisiä luonnonsuojelualueita.

Kiireellisyiden perusteita: luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu

Suunnittelutilanne: -

Lautjärvi - Laukkala – Kaituenlampi FI0500082

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Pertunmaa
 Pinta-ala: 93 ha
 Aluetyyppi: SCI ja SPA

Pääosan kohteesta muodostavat Lautjärvi-Laukkalan metsät, jotka pääosin koivuvaltaisista, osin soistuneita. Kaituenlampi on seutukaavan suojelualuevarauksena oleva lintuvesikohde. Natura-alueella on merkitystä metsien- ja lajiston suojelussa. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 26 %.

Kiireellisyiden perusteita: luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Valtionmaiden hoitotarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Hanhilampi FI0500093

Kiireellisyysluokka A
 Kunta: Mikkeli
 Pinta-ala: 29 ha
 Aluetyyppi: SCI

Hanhilampi on monimuotoinen harju-, metsä-, suo-, lampi- ja jokiluonnon suojelukohde. Alueeseen sisältyy Kalevankankaan harjumaastoa, Hanhilampi reunustavine soineen ja luhtineen sekä Pankajoki, Tampinjoki ja Hanhijoki rantavyöhykkeineen. Metsät vaihtelevia harjujen kuivista kangasmetsistä reheviin puronvarsilehtoihin. Luontotyyppien monimuotoisuus näkyy myös eliölajiston monimuotoisuutena. Kohde sijaitsee keskellä Mikkelin kaupunkia asemakaava-alueella, ja on siitä syystä mm. tärkeä ulkoilu- ja opetuskohde, mikä näkyy monin paikoin maaston kulumisena. Natura-alue on kokonaan Mikkelin kaupungin omistama luonnonsuojelualue.

Kiireellisyiden perusteita: virkistyskäytön ja retkeilyn paineet, luontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, lajisuojelu, vesiensuojelu.

Suunnittelutilanne: Hanhilammen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma 1986 (Mikkelin kaupunki). Kaupunki on aloittanut uuden hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen.

Launinsuo FI0500094

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Mikkeli
Pinta-ala: 107 ha
Aluetyyppi: SCI

Launinsuo on keidassuo, jonka eteläosat ovat laajalti nevaa. Muuten vallitsevia ovat rämeet. Suon reunat ovat laajalti ojitettuja. Ojien luona suoalueet ovat enimmäkseen muuttumia, osin myös turvekankaita. Kivennäismaa-alueita ovat pitkä niemeke sekä kaksi maasaarekettä. Suon linnusto on edustava. Alue kuuluu seutukaavan luonnonsuojelualuevarauksiin. Natura-alueesta on n. 15 % valtion omistuksessa ja n. 84 % yksityistä luonnonsuojelualuetta.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: -

Pyhäniemi FI0500108

Kiireellisyysluokka A
Kunta: Mäntyharju
Pinta-ala: 58 ha
Aluetyyppi: SCI ja SPA

Kohteeseen kuuluu Pyhäniemen tilan rakennukset, pihapiiriä ympäröivät pellot sekä laajat metsäalueet. Yksi erillinen metsäalue sijaitsee Pyhäkosken tuntumassa rajautuen Mäntyharjun reitin kosket –nimiseen Natura-alueeseen (FI0500060). Metsät ovat tuoretta ja lehtomaista kangasta. Osa metsäalueista on erittäin edustavaa vanhaa koivumetsää. Alueella elää myös uhanalaista lajistoa. Natura-alueesta on valtion omistuksessa 97 %. Pyhäkosken rannalla sijaitsevan metsäkuvion suojeleminen on vielä toteuttamatta.

Kiireellisyysden perusteita: matkailun ohjaamistarpeet, luontotyyppien ennallistamistarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Yleiskaava on valmis. Mäntyharjun-Pertunmaan luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämissuunnitelma 2002.

Kinalammen metsä FI0500109

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Mäntyharju
Pinta-ala: 21 ha
Aluetyyppi: SCI ja SPA

Kinalampi on suurelta osin vanhaa tuoreen kankaan koivumetsää, jossa on paikoitellen sekapuuna haapaa ja niukasti myös mäntyä. Pienialaisissa soistumisissa esiintyy tervaleppiä. Alue on todennäköisesti vanhaa hakamaata. Metsässä elää myös uhanalaista lajistoa. Natura-alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: -

Punakiven - Ahvenjärven metsät FI0500110 ja Ahvenjärven haka FI0500175

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Pertunmaa
Pinta-ala: Punakiven - Ahvenjärven metsät (SPA) 36 ha, Ahvenjärven haka (SCI) 5 ha

Punakiven – Ahvenjärven metsät koostuu viidestä osa-alueesta, joiden puusto on lehtipuuvältaista ja tasarakenteista. Ahvenjärven rantametsä on hakamaata, jossa puusto on harvaa ja puistomaista. Metsät ovat tärkeitä monimuotoisen ja myös uhanalaisen lintulajiston suojelemissa. Osa alueista on vahvistetun seutukaavan suojelevarauksia.

Punakiven-Ahvenjärven metsät –Natura-alueeseen kuuluva Ahvenjärven haka on myös luontotyyppi-perusteinen SCI-kohde, joka luontotyyppiperusteisena on myös omana Natura-alueenaan: Ahvenjär

ven haka (FI0500175). Se kuuluu siis sekä lintudirektiiviperusteiseen Natura-alueeseen FI0500110 että luontodirektiiviperusteiseen Natura-alueeseen FI0500175.

Ahvenjärven haka on perinteisesti laidunnettua hakamaata, jonka puusto on harvaa ja puistomaista. Laidunnuksen jälkiä tai aitarakenteita ei kuitenkaan enää ole jäljellä. Mäkinen ja melko kuivapohjainen haka on pääosin harvakasvuista tasarakenteista vanhaa hies- ja rauduskoivikko. Alueella on kohtalaisesti lahoppuustoa ja sekapuina muutamia isoja haapoja, lisäksi se on kuusettumassa. Kohteella on merkitystä uhanalaisten lajien suojelussa.

Natura-alueesta on valtion omistuksessa n. 14 % (Ahvenjärven haka). Yksityisiä luonnonsuojelualueita on 73 %, josta osalle on tehty määräaikainen rauhoitus.

Kiireellisyyden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: -

Lahnaniemen, Solistonsuon ja Alatalon metsät FI0500129

Kiireellisyysluokka B

Kunnat: Mäntyharju, Pertunmaa

Pinta-ala: 38 ha

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Kohteeseen kuuluu kolme lähekkäistä osa-alueita, joista Lahnaniemen Valkinlahden ranta-alueet ovat rehevää koivuvaltaista lehtoa. Muuten metsät ovat enimmäkseen koivuvaltaista tuoretta kangasta. Vanhan metsän piirteet ovat parhaimmillaan Alatalon kohteilla, missä lahoppukelaita ja maapuita on melko runsaasti. Vanhan metsän alueet ja lehdot ovat tärkeitä paitsi luontotyyppinä myös linnuston elinympäristöinä. Natura-alueesta on valtion omistuksessa n. 58 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 16 %.

Kiireellisyyden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Lahnaniemen alueen hoitosuunnitelma 2001(ESA ja MH). Valtion maiden hoitotarve arvioidaan vuonna 2006 (MH)

Anettu FI0500130

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Pertunmaa

Pinta-ala: 26 ha

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Anettu koostuu neljästä osa-alueesta, joista kaksi sijaitsee saarissa. Metsät ovat enimmäkseen varttuneita koivikoita, osin myös mänty-koivusekametsää. Metsät ovat olleet talouskäytössä, mikä näkyy puuston tasarakenteisuutena ja lahoppuuston niukkuutena. Metsillä on merkitystä lintulajiston suojelussa. Natura-alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyyden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Valtion maiden hoitotarve arvioidaan vuonna 2006 (MH)

Tornioniemi FI0500131

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Rantasalmi

Pinta-ala 47 ha

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Tornioniemi on pitkä, kapea niemi, jolla on siten maisemallisia arvoja. Niemen halki kulkee mökkitie. Alueella on paitsi vanhaa lehtimetsää myös hakamaata. Kohteella on laidunnettu vuoteen 1990 asti, mikä näkyy metsän rakenteessa. Rannoilla on paikoin saraikkoisia rantaniittyjä. Tornioniemi on tärkeä myös uhanalaisen linnuston elinympäristönä. Natura-alueesta on n. 28 % yksityistä luonnonsuojelualuetta. Voimassa olevassa rantayleiskaavassa alueelle on osoitettu lisää rakentamista.

Kiireellisyyden perusteita: lisääntyvä ihmisten liikkuminen, luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaava valmis.

Anttilan tila FI0500133

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Mikkeli
Pinta-ala 42 ha
Aluetyyppi: SCI

Anttilan tila on monipuolinen perinnemaisema- ja vanhan metsän kohde. Päärakennuksen ympäristö on alavaa niittyä ja metsälaidunta. Keskiosa pääpalstasta on kumpareista ja kallioista. Se muuttuu etelään päin tasaisemmaksi vanhaksi kaskimetsäksi. Länsiosassa harjanteella kulkevan tien molemmin puolin on matalammat korpipainanteet. Tilan peltoja on viljelty viimeksi 1950-luvulla. Valtaosa tilan alueesta on vanhaa metsää. Eteläosan alavammalla vanhalla kaskialueella on hieman lehtomaisia piirteitä. Anttilan tila on edustava vanhan metsän kohde. Päärakennuksen ympäristön vanha niitty- ja metsälaidunalue säilyy hoitotoimin hyvänä perinnemaisemakohteena. Osa alueesta (10 ha, päärakennuksen ympäristö ja niemi) kuuluu Maisema-aluetyöryhmän esittämiin arvokkaihin perinnemaisemiin. Natura-alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisuuden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet.

Suunnittelutilanne: Suunnittelun tarve arvioidaan vuonna 2006 (MH)

Hertunjärven metsät FI0500144

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Ristiina
Pinta-ala: 13 ha
Aluetyyppi: SCI ja SPA

Hertunjärven metsät on neljästä osa-alueesta muodostuva kohde. Kolme aluetta ovat uhanalaisen lajin elinalueita ja yksi on lehmuslehtoa, jonka valtapuuston muodostaa runkopuulehmuksen lisäksi haapa. Vetotaipaleen kohdalla rannassa oleva rauhoitettu alue on ikääntynyttä, osin lehtomaista koivuvaltaista metsää. Läntisin osa-alue on suureksi osaksi vanhaa sekametsää, jonka puuston muodostavat järeäkö koivu ja mänty. Pohjoisin alue on iäkästä koivu-mäntymetsää, metsien linnusto on monimuotoista. Natura-alueesta 85 % on yksityisiä luonnonsuojelualueita (3 osa-aluetta, joista 2 on suojeltu määräaikaisilla rauhoituksilla).

Kiireellisuuden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Vetotaipaleen luonnonsuojelun hoitosuunnitelma 2005 (ESA)

Pukkiselkä FI0500152

Kiireellisyysluokka A
Kunta: Kangasniemi
Pinta-ala: 125 ha
Aluetyyppi: SPA

Pukkiselkä on järvikortekasvustojen luonnehtima matala järvi, jonka reunoilla vesijättömailla esiintyy saranevaa ja siellä täällä osmankäämituppaita, pajupensaita, järviruokoa ja suovehkaa. Järvi on tärkeä linnuston pesimäalue ja muutonaikainen levähdyspaikka. Se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien-suojeluohjelmaan. Natura-alueesta on valtion omistuksessa n. 13 % ja yksityistä luonnonsuojelualuetta n. 87 %.

Kiireellisuuden perusteita: virkistyskäytön ohjaamisen tarpeet, luontotyyppien hoitotarpeet, linnuston suojelu, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä kohde on luokassa 1 (välitön kunnostustarve).

Suunnittelutilanne: -

Puruveden valkoselkätikkametsät FI0500154

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Kerimäki
 Pinta-ala: 42 ha
 Aluetyyppi: SCI ja SPA

Kohde koostuu kolmesta erillisestä osa-alueesta. Varpaniemi on vanha ja valoisa koivuvaltainen laidunhaka. Härkövuori on luonnontilaista vanhaa sekametsää. Miklinsalmi on luonnontilaista vanhaa sekametsää. Sen halki on hakattu tieura, joka on kasvamassa hitaasti umpeen. Metsillä on myös linnustollista arvoa. Koko Natura-alueen pinta-alasta on valtion omituksessa n. 97 %.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu
Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Hoitotarve arvioidaan vuonna 2006 (MH)

Lehmillämmen lehdot FI0500155

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Rantasalmi
 Pinta-ala: 10ha
 Aluetyyppi: SCI

Alue on varsin edustava lehtokohde, johon sisältyy kosteaa, lähteistä saniaislehtoa ja tuoretta käenkaali-oravanmarjatyyppin lehtoa. Lajisto on melko monipuolista lehtolajistoa. Alueelta löytyi myös uhanalaista kasvilajistoa. Suurin osa alueesta kuuluu lehtojensuojeluohjelmaan. Natura-alueen pinta-alasta on valtion omistuksessa n. 69 % ja yksityistä luonnonsuojelualuetta n. 14 %.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu
Suunnittelutilanne: Ehdotus Lehmillämmen lehtojen hoitosuunnitelmaksi 1995. Loimuhongan tilan luonnonsuojelualueen (Lehmillämmenlehto 1) hoitosuunnitelma 2001 (ESA). Valtion maiden hoitotarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Vänkkäänsuo FI0500156

Kiireellisyysluokka B
 Kunnat: Mikkeli, Hirvensalmi
 Pinta-ala: 115 ha
 Aluetyyppi: SCI

Vänkkäänsuo on tyypillinen eksentrisen keidassuo. Suoalueella on neljä erillistä lampea, joista Man-kun- ja Sydänmaanlammet ovat kaakkurin pesimäaluetta. Suo muodostuu valtaosaltaan keidassoille tunnusomaisista pitkänomaisista rämemättäistä ja niiden välialueiden lyhytkorsinevasta ja tupasvillärämeestä. Puusto on pääasiassa harvahkoa ja kitukasvuista mäntyä. Vänkkäänsuon eteläosassa on männyn ja hieskoivun luonnehtimien sararämeen ja sarakorven ympäröimä Valkeislampi. Suo on maakunnallisesti merkittävä suoluontokohde. Alueella on seutukaavan luonnonsuojelualuevaraus. Natura-alueesta on valtion omistuksessa 67 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita on 28 %.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.
Suunnittelutilanne: Valtion maiden ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Sahinsuo FI0500164

Kiireellisyysluokka B
 Kunnat: Hirvensalmi, Pertunmaa
 Pinta-ala: 166 ha
 Aluetyyppi: SCI

Sahinsuo on melko laaja, luonnontilainen ja maisemallisesti kaunis rämevaltainen suoalue. Vallitsevia suotyypppejä ovat variksenmarja- ja kanervarahkaräme sekä tupasvilläräme. Kohteen suojellista arvoa lisää sen luonnontilaisuus. Mielenkiintoinen, Etelä-Suomessa jokseenkin harvinainen, Sahinsuolla tavattu laji on rimpirahkasammal. Suo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan. Valtio omistaa Natura-alueesta n. 94 %, yksityistä luonnonsuojelualuetta on n. 2 %.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.
Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan tarkemmin vuonna 2006 (MH).

Isosuo – Kivenholma

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Pertunmaa
 Pinta-ala: 226 ha
 Aluetyyppi: SCI

Isosuo on keidassuo, jossa tavataan useita rämetyyppejä. Mielenkiintoisena piirteenä ovat suon keskellä sijaitsevat melko suuret havupuuvaltaiset metsäsaarekkeet, jollaisia Etelä-Suomen soilla ei useinkaan tapaa.

Kivenholma on pieni aarnimetsäalue, joka sijaitsee Isosuon lähellä. Metsät ovat reheviä, pääosin lehtomaista kangasta ja lehtoa. Alueella on varttunutta, tiheää kuusikkoa ja varttunutta, ikääntyvää koi-vikkoa ja sekametsää. Kohteella elää uhanalaista lajistoa. Natura-alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarpeet.

Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan tarkemmin vuonna 2006 (MH).

Kakrialansuo FI0500166

Kiireellisyysluokka B
 Kunta: Mikkeli
 Pinta-ala: 140 ha
 Aluetyyppi SCI

Kakrialansuo luokitellaan Sisä-Suomen keidassuoyhdistymäksi, jonka keskustan mättäillä tavataan rahkanevoja ja rahkarämeitä sekä väliköissä lyhytkorsinevoja. Isovarpurämeet ja tupasvillarämeet ovat myös laaja-alaisia. Suon laiteilla tavataan ruoho- ja heinäkorpia. Kakrialansuo kuuluu soidensuojelun perusohjelman kohteisiin. Natura-alueesta on valtion omistuksessa 29 % ja yksityisiä luonnonsuojelu-alueita 64 %.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: -

Vilkonsuo FI0500169

kiireellisyysluokka B
 Kunta: Kerimäki
 Pinta-ala: 79 ha
 Aluetyypit: SCI

Vilkonsuo on edustava luonnontilainen keidassuokokonaisuus. Suo on valtaosin isovarpurämettä, jonka valtalajina kasvaa suopursua. Keskosassa esiintyy laajempi alue lyhytkorsinevaa, joka vaihtuu tupasvillarämeeseen. Alueella esiintyvä rahkaräme poikkeaa tavanomaisesta, koska valtalajina on paikoin kanerva. Tämän lisäksi suolla esiintyy erillisinä laikkuina lyhytkorsinevaa ja kuljunevaa. Suota ympäröivien mäkien välissä ja suon reunaosissa esiintyy erilaisia korpityyppejä. Suo rajoittuu pohjois- ja eteläosastaan tiehen.

Alue kuuluu soidensuojelun perusohjelmaan, ja se on kokonaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysden perusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan tarkemmin vuonna 2006 (MH).

Kinnula FI0500170

Kiireellisyysluokka B
Kunta: Kerimäki
Pinta-ala 1 ha
Aluetyyppi: SCI

Alue on niittyä, ja se on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi. Suojellisesti arvokasta lajistoa edustavat mm. jäkki, heinäratamo, ketoneilikka ja kesämaitiainen. Alueella kasvaa myös muita harvinaistuneita niitylajeja. Erityisen merkittävää on jäkin määrä: yhtä laajoja jäkkinittyjä ei ole löytynyt muualta maakunnan alueelta. Tilalla on luovuttu karjasta 1998, jolloin alue on jäänyt ilman hoitoa. Alueelle olisi laadittava hoitosuunnitelma, ja se olisi saatava hoidon piiriin. Natura-alue on yksityisomistuksessa

Kiireellisuuden perusteita: luontotyyppin hoitotarpeet, kuuluu Etelä-Savon alueellisen perinnebiotoopin hoito-ohjelman luokkaan I (kiireellisimmät hoitokohteet)

Suunnittelutilanne: -

Hevonniemi FI0500171

Kiireellisyysluokka A
Kunnat: Rantasalmi, Savonlinna
Pinta-ala: 6510 ha
Aluetyyppi: SCI

Hevonniemen alue sijaitsee Savonlinnan kaupungin pohjoispuolella Haukiveden ja Pihlajaveden välissä. Siihen kuuluvat maa-alueina Hevonniemen manneralue ja sitä ympäröiviä saaria. Vesialueina siihen kuuluu Hevonniemeä ympäröivien vesialueiden lisäksi Haukiveden eteläosan ja Haapaveden vesialueita. Alueelle on tyypillistä Saimaan päävirtaaman vesien kulku kapean Matarinsalmen läpi. Sekä Haukiveden eteläosa että Haapavesi edustavat karua järviruokotyyppiä. Hevonniemen maa-alue on hyvin jyrkkäpiirteistä ja kallioperässä on pienialaisesti runsaasti kalkkia. Natura-alue on tärkeä saimaannorpan elinalue ja merkittävä lehtokasvillisuuden keskittymä. Saimaannorppia elää alueella 5 - 10 yksilöä eli noin 3 % koko kannasta. Hevonniemeltä tunnetaan yli 20 erillistä lehtokasvillisuudeltaan arvokasta aluetta, joiden kasvisto edustaa monipuolisesti vaateliasta lehtolajistoa. Manneralueella on useita lehtojensuojeluohjelman kohteita sekä seutukaavan suojelualuevarauksia. Natura-alueesta on vettä 77 %. Maa-alueista on valtion omistuksessa n. 3 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 7 %.

Kiireellisuuden perusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, luontotyyppin hoitotarpeet, alueeseen sisältyy metsälailalla toteutettavia osa-alueita, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Tilojen Kirvessalo ja Suvituuli luonnonsuojelualueen (Hevonniemi 1/00) hoitosuunnitelma 2002 (ESA), Saarisemäen ennallistamisen toimenpidesuunnitelma 2004 (MH). Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 11 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Vaahersalonlampi FI0500172

Kiireellisyysluokka A
Kunta: Rantasalmi
Pinta-ala: 149 ha
Aluetyyppi: SCI ja SPA

Vaahersalonlammen Natura-alue sisältää valtakunnallisesti arvokkaan Vaahersalonlammen-Savilahden lintuveden, Vaahersalonlammen rannoilla sekä Saksanniemessä sijaitsevat arvokkaat perinnemaisemat. Vaahersalonlampi-Savilahti on Vaahersalon mantereesta erottama, järvimäinen Haukiveden keskiosan salmi joka on voimakkaasti ruovikoitunut. Vaahersalonlammen reunoilla on paikoin laajoja saraikkoisia niittyjä. Pesimälinnustonsa lisäksi lintuvesi on erityisesti kahlaajille tärkeä levähdysalue niin syys- kuin kevätmuutonkin aikana. Vaahersalon perinnemaisema on melko edustava käsittäen laakeaa, valoisaa lehtipuumetsälaidunta, harvapuustoista niittyä sekä monipuolisia ranta-alueita niittyineen. Aluetta laidunnetaan edelleen. Myös Vaahersalonlammen rantojen lehtipuuvaltaiset, runsaasti lehtilahopuustoa sisältävät metsät tarjoavat elinympäristön uhanalaisille linnuille. Vaa

hersalon perinnemaisema kuuluu maisema-aluetyöryhmän nimeämiin arvokkaihin perinnemaisemiin. Vaahersalonlampi-Savilahti kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan ja kansainvälisesti merkittäviin kosteikkoihin eli ns. Ramsar-kohteisiin. Natura-alueesta on valtion omistuksessa n. 4 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita 92 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, linnuston suojeleminen, vesiensuojelu, Suomen ympäristökeskuksen laatimassa kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä kohde on luokassa 1 (välitön kunnostustarve).

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Hukkavaaran ja Nykälän tilojen luonnonsuojelualueen hoitosuunnitelma 2000 (ESA). Vaahersalonlammen lintuvesialueelle on valmistumassa hoitosuunnitelma (ESA).

Viljakkalan metsät FI0500203

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Mikkeli

Pinta-ala: 86 ha

Aluetyyppi: SCI

Viljakkalan metsät on monipuolisesti erityyppisiä metsiä ja suota käsittävä laaja ja verrattain luonnontilainen kokonaisuus, joka koostuu neljästä erillisestä alueesta. Pitkälahden itäpuolinen, laaja metsäalue on pääosin iäkästä mäntyvaltaista metsää, jossa on seassa kilpikaarnaisia puita. Sekapuuna on rauduskoivua, kuusta ja haapaa. Koivuvaltaiset alueet ovat paikoin soistuneita ja puusto on vanhaa. Alueen pohjoisosassa, rantaan rajoittuen on mäntyvaltaista isovarpu- ja rahkarämettä. Alueella on myös joitakin hakkuualueita ja taimikoita. Hakniemen pohjoisempi osa-alue on keskiosistaan iäkästä mäntyvaltaista metsää ja kalliomännikköä. Maasto on vaihtelevaa ja rannan lähellä on jyrkkiä kallioita. Varsinkin alueen kaakkoisreunalla, mutta myös lounais- ja luoteisosassa on vanhoja koivuvaltaisia metsiä. Hakniemen eteläisempi osa-alue on länsiosistaan enimmäkseen mäntyvaltaista metsää ja kalliomännikköä. Itä- ja eteläosissa on iäkästä koivuvaltaista metsää ja sekametsää. Alueen eteläosassa on pienialaisesti rämettä. Tulisaaari on yleispiirteiltään hyvin kalliainen. Saaren pohjois- ja keskiosissa on luonnontilaisia kalliomännikköä, jossa on myös keloja. Saaren eteläosassa ja itärannalla on iäkästä koivuvaltaista metsää. Metsillä on myös lajistonsuojelullista merkitystä. Natura-alue on kokonaisuudessaan valtion omistuksessa.

Kiireellisyysperusteita: luontotyyppien hoitotarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Hoitotarve arvioidaan tarkemmin vuonna 2006 (MH).

Kukkosenkorpi FI0500220

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Sulkava

Pinta-ala: 5 ha

Aluetyyppi: SCI

Kukkosenkorpi on rinteiden ympäröimään painanteeseen sijoittuva pienialainen, erilaisia korpityyppejä edustava suokohde. Suurin osa suosta on ruoho- ja heinäkorpea, mutta alueen itäosassa on myös mustikkakorpea. Alueen arvokkain osa on eteläosan lähtäinen ruoho- ja heinäkorpi, jossa lähdevaikuttainen suokasvillisuus ulottuu suon lounaispuoleisen rinteeseen puoliväliin asti. Rinteessä on pieni avolähde ja rinteessä tiheä tihkupintaa. Rinteessä yläosassa kasvillisuus vaihtuu lehtomaiseksi kankaaksi. Kukkosenkorpi edustaa harvinaisia luonnontilaisia korpityyppejä. Lähdevaikutus korostaa kohteen arvoa suojelukohteena. Kohde kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan ja on kokonaan valtio omistuksessa.

Kiireellisyysperusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Ennallistamistarve arvioidaan tarkemmin vuonna 2006 (MH).

Ritasuo – Onttoinvuorensuo FI0500221

Kiireellisyysluokka B

Kunta: Mikkeli

Pinta-ala: 15 ha

Aluetyyppi: SCI

Ritasuo - Onttoinvuorensuo muodostuu kahdesta lähekkäisestä suokohteesta, jotka sisältävät monipuolisesti erilaisia suotyyppisiä. Ritasuo on kivennäismaa-alueiden välisessä painanteessa sijaitseva luonnontilainen suoalue, joka on pohjoisosastaan kapea, mutta laajenee eteläosassa. Suolle on leimallista yhdistelmätyyppien runsaus sekä märkyys, mikä näkyy monin paikoin nevaisuutta ja luhtaisuutta ilmentävän kasvillisuuden esiintymisenä. Suon keskiosat ovat vetistä neva- ja sararämettä. Reunaosat ovat pääasiassa ruoho- ja heinäkorcea ja korpirämettä. Onttoinvuorensuo on kapea, terrassimaisesti lounaasta koilliseen viettävä ja paikoin hyvinkin jyrkkien kallioiden välissä oleva lähes luonnontilainen suoalue. Suon eteläosan kuusivaltaisella alueella on eri korpityyppejä, mm. ruoho- ja heinä-, mustikka- ja metsäkortekorcea. Keskiosassa on laajalla alueella erittäin vetistä, luhtaista ruoho- ja heinäkorcea. Kallioiden välissä puronvarsi on lähinnä kangaskorcea. Ritasuo - Onttoinvuorensuo on kahdesta lähes luonnontilaisesta suoalueesta koostuva kohde. Suot edustavat monipuolisesti erilaisia suotyyppisiä, joista tärkeimpiä ovat erilaiset korpityypit ja yhdistelmätyypit sekä nevat. Kohteella on seutukaavassa luonnonsuojelualuevaraus. 76 % Natura-alueesta on valtion omistuksessa.

Kiireellisyden perusteita: luontotyyppien ennallistamistarpeet.

Suunnittelutilanne: -

Paas- ja Puruveden suot ja metsät FI0600003

Kiireellisyysluokka B

Kunnat: Pieksänmaa, Suonenjoki

Pinta-ala 10 ha (lisäksi Pohjois-Savon puolella 107 ha)

Aluetyyppi: SCI

Paas- ja Puruveden metsät ja suot –kohde sijaitsee suurimmaksi osaksi Pohjois-Savon puolella. Natura-alueeseen kuuluu Etelä-Savon puolella osa Lonkarinsuota, joka on pääasiassa tupavilla- ja isovarpurämettä. Lonkarinniemen johtavan tien sekä Lonkarinlahden tuntumassa esiintyy myös korpia ja suon länsiosassa esiintyy paikoittain nevaa. Lonkarinlahteen ulottuvan kivennäismaasaarekkeen ja Lonkarinniemen johtavan tien luoteispuolella sijaitsevan kivennäismaasaarekkeen väliin jäävät kapeiden räme- ja korpijuottien rajoittamat suon pintaa korkeammalla olevat kohdat ovat kangasmetsää ja kangaskorcea. Suota on ojitettu, mutta siitä huolimatta suolla on merkitystä puustoisien suon luontotyyppinä, ja siellä esiintyy luonnontilaisen suon kasvillisuutta. Pohjois-Savon puolella sijaitseva osa suosta on luonnontilaista. Lonkarinsuo kuuluu soidensuojelun perusohjelmaan.

Kiireellisyden perusteita: suon ennallistamistarve.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis.

Sorsaveden saaristo FI0600030

Kiireellisyysluokka B

Kunnat: Pieksänmaa, Leppävirta

Pinta-ala 1406 ha (lisäksi Pohjois-Savon puolella 3773 ha)

Aluetyyppi:SCI ja SPA

Sorsaveden kallioperän liuskeisuus, voimakkaat murroslinjat ja jääkautinen kulutus ovat muokanneet erittäin runsassaarisen maiseman luoteesta kaakkoon. Rannat ovat kallioisia ja louhikkoisia sekä epätasaisen moreenipeitteen peittämällä osilla kivikkoisia. Järven vedenlaatu on erittäin hyvä: vesi on kirkasta, humuspitoisuus on pientä ja hajakuormitus vähäistä. Järven pintaa on kuitenkin pitkään lievästi säännöstely. Sorsavesi kuuluu ruokojärvityyppiin. Rantojen louhikkoisuuden ja kalliisuuden sekä jyrkkyyden vuoksi rannat ovat valtaosaltaan niukkakasvitoisia. Alueen metsät ovat kasvillisuudeltaan pääosin kanervan ja puolukan luonnehtimia kuivia ja kuivahkoja kankaita. Varsin yleisiä ovat myös kalliomänniköt. Saaristossa on useita pienialaisia lehmusmetsiköitä. Vaikka metsäkuvaa leimaavatkin nuoret kasvatusmetsät ja taimikot, on alueella myös vanhaa metsää. Maastonmuotojen takia alueelle ei ole kehittynyt laajoja soita. Sorsaveden tyypillisimmät suot ovat pieniä ja kapeita suojaisiin lahtiin kehittyneitä saravaltaisia ja pensaikkaisia luhtia. Alueella on merkitystä myös linnustonsuojelussa.

Kohde kuuluu valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan. Natura-alueen Etelä-Savon puoleisesta osasta on vettä 69 %. Maa-alueista on valtion omistuksessa n. 36 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 56 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, luontotyypien hoito- ja ennallistamistarpeet.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on tekeillä. Valtion maiden ennallistamistarve arvioidaan vuonna 2006 (MH).

Ruokojärvi ja Mula FI0600053

Kiireellisyysluokka B

Kunnat: Varkaus, Joroinen

Pinta-ala: 51 ha (lisäksi Pohjois-Savon puolella 386 ha)

Aluetyyppi: SPA

Natura-alue koostuu kahdesta osasta, joista Mula sijaitsee osittain Etelä-Savon puolella. Se sijaitsee Varkauden kaupungin tuntumassa. Vesiyhteys Haukiveteen on Kuvansinjoen kautta. Mula saa ravintekuormitusta valuma-alueeltaan siinä määrin, että se on kehittymässä rehevään, runsasravinteiseen tyyppiin. Järvellä on huomattava merkitys pesimälinnuston lisäksi vesilintujen ja kahlaajien muutonkaisuena levähdys- ja ruokailualueena. Mula kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Natura-alueesta on valtion omistuksessa 10 % ja yksityistä luonnonsuojelualuetta 90 %.

Kiireellisyysperusteita: sijainti Varkauden kaupungin tuntumassa lisää mahdollisesti virkistyskäyttöpaineita, linnuston suojelu, kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä luokassa 3 (kunnostustarve 5-10 vuoden kuluttua), vesiensuojelu.

Suunnittelutilanne: -

Oriveden-Pyhäselän saaristot FI0700018

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Kerimäki, Savonranta, Kitee, Liperi, Rääkkylä

Pinta-ala: 3524 ha (lisäksi Pohjois-Karjalan puolella 12 414 ha)

Aluetyyppi: SCI

Oriveden-Pyhäselän Natura-alue koostuu kahdesta erillisestä selkäsaaristoalueesta, joista Orivesi sijaitsee osittain Etelä-Savon alueella. Järvi kuuluu ruokojärvityyppiin, jolle ominaisesti rantojen kasvilisuustyyppit vaihtelevat voimakkaasti. Rannat ovat karuja ja kasvillisuus on heikosti kehittyntä. Alue on saimaannorpan elinympäristöä; Orivedellä elää noin 10 norppayksilöä, mikä on n. 3 % koko kannasta. Laajojen selkien ympäröimien saaristojen eläimistöön kuuluu tyypillisesti myös selkävesien linnustoa. Orivesi kuuluu osittain rantojensuojeluohjelmaan. Natura-alueen pinta-alasta on vettä 97 %. Maa-alueesta on yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 14 %.

Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, lajisuojelu.

Suunnittelutilanne: Rantayleiskaavoitus on valmis. Natura-alueella on voimassa 30.4.2009 saakka Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (asetus 258/2004). Metsähallitus on sopinut osakaskuntien kanssa verkkokalastusrajoituksista yhteensä noin 12 km²:n suuruiselle alueelle 15.4. – 30.6. väliseksi ajaksi.

Suonteen eteläosa FI0900076

Kiireellisyysluokka A

Kunnat: Hirvensalmi, Joutsa

Pinta-ala: 698 ha (lisäksi Keski-Suomen puolella 1927 ha)

Aluetyyppi: SCI ja SPA

Suontee on poikkeuksellisen karu ja kirkasvetinen latvavesialueen vedenjakajaseudun järvi. Kohde on runsaasti kallioisia pikkusaaria käsittävä kokonaisuus. Etelä-Savon puolella alueeseen kuuluu vain muutamia saaria. Rannat ovat huomattavassa määrin kallio-, lohkare- ja kivikkorantoja. Alavimmilla rannoilla on myös hiekkarantoja. Suontee kuuluu lähinnä nuottaruohojärvien tyyppiin. Rantojen vesikasvillisuus on erittäin niukkaa. Saarten alavissa osissa on luonnontilassa kehittyneitä lehtimetsiä, joissa on myös lehtomaisia piirteitä. Paikoin lehtimetsät ovat vanhoja ja niillä on myös linnuston kan

nalta merkitystä. Muutenkin alue on linnustollisesti merkittävä. Järvi kuuluu valtakunnalliseen rantojen-
suojeluohjelmaan ja erityissuojelua vaativiin vesistöihin. Etelä-Savon puoleisesta Natura-alueesta on
vettä n. 89 %. Maa-alueesta on valtion omistuksessa n. 4 % ja yksityisiä luonnonsuojelualueita n. 8 %.

*Kiireellisyysperusteita: matkailun ja muun virkistyskäytön ohjaamistarpeet, vesiensuojelu, luonto-
tyyppien hoito- ja ennallistamistarpeet, kohde on kiireellisyysluokassa A myös Keski-Suomen ympäris-
tökeskuksessa vuonna 2005 laaditussa Natura-alueiden hoidon ja käytön suunnitelmassa.*

Suunnittelutilanne: Suonteen venereittisuunnitelma 2002 (ESA)

Otteita yleissuunnitelmaluonnoksesta annetuista lausunnoista

Puumalan kunta, kunnanhallitus 13.12.2004, 398 §

Pistohiekan alueen kehittämisen suunnittelu "Saimaan matkailun veturiksi" on alkanut ja koska alue sijaitsee Natura-alueen läheisyydessä on ko. Natura-alueen yleissuunnittelu kunnan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Muilta osin alueiden suunnittelun kiireellisyyssjärjestykseen kunnalla ei ole huomautettavaa.

Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön yleissuunnittelun pohjaksi esitetään myös seuraavaa: Puumalan kunnan strategiassa matkailun kehittäminen uusine työpaikkoineen on tärkeä asia. Samoin vakituiseen ja loma-asutukseen suuntautuva tonttipolitiikka on erittäin tärkeää kunnan väestörakenteen suotuisan kehittymisen kannalta. Kärkikohteina tulevana vuosina ovat Pistohiekka, Sahalahti-Kuoreksenniemi, Kotiniemi ja Kotkatsaari. Yleissuunnitelma tulee laatia tiiviissä yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa, jotta varmistetaan kaikkien näkökohtien huomioiminen suunnittelutyössä. Kunnan alueella on merkittävät vesi- ja maa-alueet liitetty Natura-alueisiin ja uusien alueiden ottaminen mukaan Natura-alueisiin ei ole perusteltua. Myös Natura-alueille on voitava osoittaa erilaisia toimintoja (kaavoituksella osoitettujen toimintojen mm. loma-asumisen lisäksi), joilla voidaan vastata lisääntyvän vapaa-ajan vaatimiin tarpeisiin (esim. veneily ja matkailu).

Juvan kunta, ympäristölautakunta 15.12.2004, 83 §

Luonterin kuuluminen ensimmäisen kiireellisyysryhmän kärkipäähän on perusteltua. Alueella on tarpeen sovittaa yhteen ainakin luonnonsuojelun ja virkistyskäytön tarpeita. Hyvän lähtökohdan työlle antaa alueella olevat yleiskaavat (sekä Juvan että Mikkelin puolella), joissa tätä yhteensovittamista on jo tehty erilaisilla vyöhykkeistyksillä. Kaavoja tulee jatkosuunnittelussa noudattaa mm. osoitettujen virkistysalueiden käytön mahdollistamisella. Metsästyksen ja kalastuksen osalta tulee välttää kaikkia rajoituksia, jotka eivät ole uhanalaisten lajien kannalta välttämättömiä. Luonnoksessa Iso-Huppion suo on ensimmäisen kiireellisyysryhmän hännällä. Kunnalla ei ole huomauttamista tästä. Alueelle tulisi toteuttaa suoluontopolku. Kunta omistaa tien ja suon välissä metsäalueen, johon polun lähtörakenteet voidaan sijoittaa. Suunnittelussa ennallistamisessa on kielteiset vaikutukset naapurialueille estettävä.

Kunnalla ei ole huomauttamista siitä, että Virtasalmen rajalla oleva Petkellammensuo on sijoitettu toiseen ja Koiravuoren metsäkohde Saarijärvellä kolmanteen kiireellisyysluokkaan.

Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatiminen tulee tapahtua kiinteässä yhteistyössä sidosryhmien, kuten maanomistajien ja kunnan kanssa.

Mikkelin kaupunki, kaupunginhallitus 20.12.2004, 612 §

Mikkelin Natura 2000-alueista kaupungin omistuksessa on vain Hanhilampi ja osa Luonterin saarista. Onttoinvuorensuosta kaupunki on myynyt valtiolle omistamansa Natura-alueet. Mikkelin kaupunginhallituksen mielestä Etelä-Savon ympäristökeskuksen esitys Mikkelin kaupungin alueella olevien Natura 2000-alueiden hoidon ja käytön kiireellisyysluokitukseksi vastaa pääosin kaupungin näkemystä. Kyyveden ja Luonterin saaristoilla on luonnonsuojelullisen arvonsa lisäksi tärkeä merkitys järvimatkailun sekä kuntalaisten ja alueen loma-asukkaiden virkistys- ja ulkoilualueena. Vuosien varrella on toteutettu useita em. järviolueiden matkailuvetovoimaa parantamaan pyrkineitä hankkeita. Osa hankkeiden parannusehdotuksista on kyetty toteuttamaan; kuten mm. varsin kattavan retkisatamaverkoston rakentaminen molemmille vesistöalueille. Natura-alueiden käytön ja hoidon suunnittelun pohjaksi olisi kuitenkin tärkeää käydä vielä kertaalleen läpi aiemmin toteutetut hankkeet.

Kolmannen kiireellisyysluokkaan 1 asetetun alueen eli Hanhilammen luonnonsuojelualueen osalta kaupunginhallitus toteaa, että alueella on voimassa Mikkelin lääninhallituksen 1.10. 1986 hyväksymä käyttö- ja hoitosuunnitelma. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 24.11.2003 § 618 valtuuttanut ympäristölautakunnan päivittämään em. suunnitelman, hyväksymään uuden suunnitelman sekä toimittamaan sen Etelä-Savon ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi. Ympäristöpalvelujen mukaan suunnitelma valmistuu vuoden 2005 alkupuolella ja sen laadinnassa on pyritty noudattamaan ympäristöministeriön työryhmän mietinnössä 597/2002 "Natura 2000-alueiden hoito ja käyttö" esitettyjä suunnitteluperiaatteita. Täten Hanhilammen suojelualueen osalta ei liene tarpeen laatia muuta suunnitelmaa.

Kolmanteen luokkaan sijoitetuista kohteista Hujaksen alueesta olisi kaupungin mielestä mahdollista kehittää hyvin suunnitelluilla ja toteutetuilla kunnostustoimenpiteillä merkittävä maakunnallinen linnustokohde. Alueen kunnostuksen suunnittelulle on nyt myös käytännössä aiempaa paremmat lähtökoh

dat, kun koko alueesta ollaan perustamassa luonnonsuojelulain mukaista luonnonsuojelualueita. Kaupunginhallitus esittääkin Hujaksen nostamista kiireellisyysjärjestyksessä ykkösluokkaan.

Yleisenä kannanottona kaupunginhallitus korostaa, että Natura-alueiden käytön ja hoidon suunnittelun ja erityisesti toteutuksen tulee tapahtua kiinteässä yhteistyössä kuntien ja alueiden maanomistajien kanssa. Erityisen tärkeää on etukäteen tarkasti sopia siitä, kuka suunnitellut hoitotoimenpiteet ja mahdolliset kunnostus- ja rakentamistoimenpiteet toteuttaa ja millä rahoituksella sekä kuka ensitoimenpiteiden jälkeen jatkossa vastaa hoidosta ja kunnossapidosta.

Rantasalmen kunta, kunnanhallitus 27.12.2004, 251 §

Rantasalmen lintuvedet ja Linnansaaren kansallispuisto ovat kiireellisiä suunnittelukohteita. Rantasalmen kunta on mukana kansainvälisessä Interreg Bird –hankkeessa, jossa tavoitteena on hyödyntää suojelualueita luontomatkailussa.

Lintuvesien suojeluarvot sekä virkistyskäyttöarvo ovat alentuneet umpeenkasvun ym. syiden takia. Suunnitelmilla on kiire, erityisen kiire on konkreettisilla hoito- ja kunnostustoimilla. Linnansaaren kansallispuisto on Rantasalmen kunnan luonnonsuojelualueiden helmi, jonne kohdistuu kasvavaa matkailun ja virkistyskäytön painetta. Tärkeäksi nähdään se, että alueen käytön eri intressit (esim. luistelu, hiihto, veneily/norpan suojelu) saadaan hyvällä suunnittelulla sovitettua yhteen. Lintuvesien suunnitelmissa pitää myös ottaa huomioon suojelullisten tavoitteiden lisäksi ls-alueiden virkistyskäyttö ja hyödyntäminen mm. luontomatkailussa ja –kasvatuksessa.

Kiireelliseen suunnitteluluokkaan on Etelä-Savossa merkitty lähes 30 kohdetta, joista osa on merkittävän suuria kohteita. Lisäksi esitetään, että suunnitteluun ja toteutukseen budjetoidaan riittävästi vuosittain ja tavoitteet lyödään lukkoon sitovasti. Muutoin riski, että hyvästä tahdosta huolimatta arvokkaat luonnonsuojelukohteet rämettyvät ja menettävät arvonsa.

Savonlinnan kaupunki, kaupunginhallitus 10.1.2005, 8 §

Suunnitelmia laadittaessa tulisi pyrkiä ottamaan huomioon Natura-alueille mahdollisesti sijoittuvien perinnebiotoopin suojelu. Savonlinnassa, mm. Pihlajaveden saaristossa on tiloja, joissa on kauan harjoitettu perinteistä maa- ja metsätaloutta ja sen myötä tiloille on muodostunut niittyjä ja ketoja yms. perinnebiotooppeja. Nämä perinnebiotoopit ovat lähinnä metsittymisen myötä vähentyneet ja niillä viihtyvät eläin- ja kasvilajit harvinaistuneet. Sen vuoksi laadittaviin suunnitelmiin tulisi sisällyttää perinnebiotooppeja koskevia hoitotoimenpiteitä.

Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa tulisi esittää yleissuunnitelman lainsäädännöllinen viitekehys (Natura-lainsäädäntö, luonnonsuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, metsälaki ym.) ja todeta yleissuunnitelman juridinen merkitys (suhteessa edellisiin).

Suunnittelun on pysyttävä Natura-rajauksen sisällä, suunnittelu ei saa "valua" Natura-rajojen ulkopuolelle.

Luonnonsuojelulailta toteutettavaksi tarkoitetuille Natura-alueille ei tule ohjata virkistystoimintoja.

Kohdeperustelut ovat epätarkkoja, mm. maailmanperintörajoja ei ole missään vielä määritelty. Koko Pihlajaveden alue ei tulle sisältymään maailmanperintöalueeseen. Esim. Savonlinnan kaupunki on ilmoittanut omana kantanaan, että maailmanperintöalueeseen tulee sisältyä niin Pihlajaveden kuin muillakin alueilla vain luonnonsuojelulain nojalla toteutettavaksi tarkoitetut Natura-alueet.

Ainakin Savonlinnan kaupungin alueella useimmilla Natura-alueilla suunnittelu ja toteutus on edennyt jo varsin pitkälle, joten nyt käsillä olevan yleissuunnittelun tarve ei ole kiireinen. Mm. koko kaupungin alueella on voimassa oikeusvaikutteinen osayleiskaava. Osayleiskaavoissa on ratkaistu myös suojelukysymykset rakennusoikeuksien siirtoineen ja korvattavine rakennuspaikkoineen. Myös luonnonsuojelulain nojalla on toteutettu suojelua. Kalastusrajoituksista on sovittu kalastuskuntien kanssa. Retkistamaverkosto on suunniteltu ja toteutettu siten, että liikkumista ohjataan luonnonsuojelun kannalta keskeisimmiltä alueilta toisaalle. Myös metsälain keinoja on käytetty. Metsähallitus on suunnitellut ja toteuttanut suojelutoimia valtion omistamien maiden osalta jne. Ylipäätään elämä ja toiminnot Natura-alueilla ovat pikkuhiljaa kaavojen vahvistumisen myötä ja muutoinkin asettuneet uomiinsa, eikä suuria ristiriitoja enää ole.

Yleissuunnitelman valmistelun yhteydessä koottua hoidon ja käytön suunnitelmaan liittyvää aineistoa

Etelä-Savoa koskevaa aineistoa

Eerikäinen, K. 1995: Ehdotus Lehmilammen lehtojen hoitosuunnitelmaksi. – Joensuun yliopiston opiskelijan harjoitustyönään laatima raportti. 6 s.

Eronen, T. 2005: Haukivesi. Kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2005-2015. – Tietoevä. 35 s. + liitteet.

Etelä-Savon maakuntaliitto 1999: Etelä-Savon seutukaava. Savonlinnan seutu. – Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 38. Mikkeli. 115 s. + liitteet.

Etelä-Savon maakuntaliitto 2000: Etelä-Savon seutukaava. Mikkelin ja Pieksämäen seudut. – Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 43. - Mikkeli. 137 s. + liitteet.

Etelä-Savon maakuntaliitto 2003: Etelä-Savo 2020 Maakuntasuunnitelma. – Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 55. Mikkeli. 32 s.

Etelä-Savon maakuntaliitto 2003: Vapaa-ajan asumisen strategiset linjaukset ja toimenpiteet Etelä-Savossa. – Etelä-Savon maakuntahallituksen nimeämän työryhmän loppuraportti. Mikkeli. 9 s.

Etelä-Savon maakuntaliitto 2003: Etelä-Savo 2006. Maakuntaohjelma 2003-2006. – Mikkeli. 36 s. + liite.

Etelä-Savon maakuntaliitto 2004: Etelä-Savon matkailun kehittämisen strategiset linjaukset 2004 – 2006. - Mikkeli. 2 s.

Etelä-Savon Metsäkeskus 2001: Etelä-Savon metsäohjelma 2001-2005. – Mikkeli. 58 s.

Etelä-Savon seutukaavaliitto 1982: Melontareittejä Etelä-Savossa. – Etelä-Savon seutukaavaliiton julkaisu 98.

Etelä-Savon seutukaavaliitto 1987: Haukiveden matkailu- ja virkistyskäyttösuunnitelma. – Etelä-Savon seutukaavaliiton julkaisu 139. 50 s.

Etelä-Savon ympäristökeskus 1997: Kyyveden venereittisuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 1997: Rantasalmen venereittisuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 1997: Mäntyharjun venereittisuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 1998: Saimaan öljyntorjuntasuunnitelma 1994/1998. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 14. Mikkeli. 18 s + liitteet

Etelä-Savon ympäristökeskus 1998: Luonterin rantautumispaikkasuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 1999: Pihlajaveden rantautumispaikkasuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 2000: Puulan venereittisuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 2000-2001: Puumala-Ristiina rantautumispaikkasuunnitelma.

Etelä-Savon ympäristökeskus 1999: Puulan ja Kyyveden vesistömatkailun kehittämishanke

Etelä-Savon ympäristökeskus 2002: Suonteen venereittisuunnitelma.

- Etelä-Savon ympäristökeskus ja Tieliikelaitos 2002: Pieksämäen seudun moottorikelkkareitistösuunnitelma. – 47 s. + liitteet.
- Hakulinen, M. 2005: Pyörissalon toimenpidesuunnitelma. – Metsähallitus, Itä-Suomen luontopalvelut. 12 s. + liitteet.
- Halonen, J. 2006: Hirvensalmen Suurisuon ennallistamisen toimenpidesuunnitelma. – Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut. 20 s. + liitteet.
- Halonen, J. & Partanen, M. 2005: Puulaveden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma. – Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut. 29 s. + liitteet.
- Heiskanen, I. & Perkiö, R. 2004: Koloveden metsien ja soiden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma. – Metsähallitus, Itä-Suomen luontopalvelut.
- Hentinen, T. 2005: Rantasalmen Tuusmäen luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 60. Mikkeli. 37 s. + liitteet.
- Hiltunen, P. 1988: Jätevesien pilaaminen lintuvesien hoitomahdollisuudet. Vehka- ja Uuhilampi. – Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. 43 s. + liitteet.
- Hiltunen, P. 1990: Suoksi muuttuneen lintuveden suojeluarvojen säilyttäminen. Iso-Kylmä. – Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. 31 s. + liitteet.
- Hiltunen, P. 1993: Pienen Raudanveden hoitosuunnitelma. – Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. 69 s. + liitteet.
- Hiltunen, P. 1993: Kirkko-Surnuin kunnostus (lintuvesi). – Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. 80 s. + liitteet.
- Hiltunen, P. 1993: Leppäselän kunnostus (lintuvesi). – Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. 19 s. + liitteet.
- Hiltunen, P. 1994: Kosulanlammen kunnostus (lintuvesi). – Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. 37 s. + liitteet.
- Horppila, P. (toim.) 1998: Pihlajaveden tila saimaannorpan silmin. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 13. Mikkeli. 55 s.
- Huolman, I. (toim.) 1998: Pihlajaveden tila ja suojelun lähtökohdat, Life Pihlajavesi –projekti. – Suomen ympäristö 230. Etelä-Savon ympäristökeskus. Mikkeli. 102 s.
- Hyytinen, L. & Kurki, H. 1988: Matkailuun liittyvät kalastuksen ongelmat ja kehittäminen Mikkelin läänissä. – Mikkelin kalastuspiirin kalastustoimisto. Tiedotus nro 2. 62 s. + liitteet.
- Jaakko Pöyry 2001: Vetovoimaa vedestä. Haukiveden ja Haapaselän alueen vesistömatkailustrategia.
- Kaijoma, V-M., Munne, P., Piironen, J., Pursiainen, M. & Turunen, T. 2003: Järvilohistrategia. Saimaan järvilohikannan säilymisen ja kestäväen käytön turvaaminen. – Kala- ja riistahallinnon julkaisuja 66. Maa- ja metsätalousministeriö. 52 s.
- Kettunen, I. 1998: Kyyveteen laskevat Naarajärven ja Härkäjärven vesistöalueet. Kuvaus vesistöjen kuormituksesta, tilasta ja kehityksestä. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 57. Etelä-Savon ympäristökeskus. 79 s.
- Kinnunen, T. 2005: Kermajärven kivennäismaiden ennallistamissuunnitelma. – Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut. 29 s. + liitteet.
- Kolovesi Retkeily Ky 2000: Norppareitin rantautumispaikkasuunnitelma.
- Koskela, J. & Ustinov, A. 1998: Yhteenveto Pihlajaveden suojelun ja käytön kehittämisestä. – Etelä-Savon ympäristökeskus. Julkaisematon moniste. 22 s. + liitteet.

Kotisalo, J. 1998: Puruveden vesiensuojelun yleissuunnitelma. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 15. Mikkeli. 54 s + liitteet

Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalue > <http://www.ymparisto.fi> > Ympäristönsuojelu > Vesiensuojelu > Vesienhoitoalueet > Kymijoen Suomenlahden vesienhoitoalue

Laasonen, J., Rytönen, J. & Sassi, J. 2001: Saimaan vesistöalueen kuljetusten ympäristöriskit. - Suomen ympäristö 455. Suomen ympäristökeskus. 101 s.

Laitinen, J., Kemppe, E., Pitkänen, E., Herranen, R., Ikonen, M., Lipponen, H., Pirinen, T., Salmi, J., Sundman, R., Tikkanen, V., Tuhkanen, K., Turunen, S. & Väisänen, J. 2000: Itä-Suomen luonnovarasuunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja nro 33. Oy Edita Ab. Helsinki. 94 s. + liitekarta.

Leka, J., Ustinov, A. & Koskimäki, P. 2005: Vaahersalonlammen luonnonsuojelualueen hoitosuunnitelma. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste (taitossa).

Leskinen, J. 1999: Tervanen-Leikko alue-ekologinen suunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu. 36 s.

Leskinen, J. 2000: Valkeajärven alue-ekologinen suunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu.

Leskinen, J. & Lassila, J. 2000: Kivimäensalon alue-ekologinen suunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu.

Luostarinen, M., Kovanen, J. & Lahdenvesi-Korhonen, L. 2003: Saaristokyltien perinteitä Pihlajavedellä. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 45. Mikkeli. 82 s + liitteet

Lähteenmäki, Reijo 1998: Retkeilyreitistöjen rakentaminen Etelä-Savon ympäristökeskuksen alueella. Ohjeita reitin suunnitteluun. - Moniste. Etelä-Savon ympäristökeskus. 13 s.

Makkonen, J. (toim.) 1997: Saimaan nieriä, syvien vesien uhanalainen. - Kalantutkimuksia 133. Riistan ja kalantutkimuslaitos. 129 s. + liitteet.

Manninen, P. 1999: Kunnostus- ja täydennysojituksen vesistövaikutuksia. Veden laatu, kuormitus ja vesiensuojelu. - Suomen ympäristö 372. Etelä-Savon ympäristökeskus. Etelä-Savon Kirjapaino Oy, Mikkeli. 72 s.

Manninen, P. 1992: Kyyveden fosforipitoisuus eri kuormitusvaihtoehdoilla. Fosforikuormituksen vaikutukset Kyyveden kokonaisfosforipitoisuuteen sekä arvioita eri kunnostustoimenpiteiden vaikutuksista Kyyveden eräiden osa-alueiden tilaan. - Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri. Mikkeli. 46 s. + liitteet.

Manninen, P. 2002: Kyyvesi. Vesiensuojelusuunnitelman vaikutukset veden laatuun vv. 1890-1995 sekä veden laatu vv. 1970-1995. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 53. Mikkeli. 82 s.

Mikkelin maaseutuelinkeinopiiri 1996: Kalaa Mikkelin läänistä. Kalataloudellinen tavoiteohjelma vuoteen 2005. - 75 s.

Merenkulkulaitos 1995: Sisävesien matkavenerieitöt. Vuoksen vesistö. Kehityssuunnitelma. - merenkulkulaitos. Vesiväyläosasto. 48 s.

Metsähallitus 1993: Koloveden kansallispuiston runkosuunnitelma. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja B nro 5. Vantaa. 52 s.

Metsähallitus 1994: Linnansaaren kansallispuiston runkosuunnitelma. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja B nro 17. Vantaa. 71 s.

Metsähallitus 1996: Linnansaaren kansallispuiston Louhimaan kulttuurimaisema-alueen erityissuunnitelma. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja B nro 33. Vantaa. 40 s.

- Metsähallitus 2003: Kermajärven rantojen suojeleluhjelma-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma.
- Metsähallitus 2004: Repoveden kansallispuiston ja Aarnikotkan metsän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B nro 75. Edita Prima Oy Helsinki. 105 s.
- Mikkelin läänin maakuntayhtymä 1995: Etelä-Savon seutukaava. – Varkauden seudun eteläosa. Heinävesi, Joroinen, Jäppilä, Kangaslampi. – Mikkelin läänin maakuntayhtymän julkaisu 21. Mikkelä. 65 s. + liitteet.
- Mikkelin vesipiiri 1984: Tuomiojärven kunnostus. Jäppilän kunta. - Mikkelin vesipiirin vesitoimisto. TN:o 231 Miv 1:1. 46 s + liitteet.
- Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri 1993: Saimaan kuljetusten ympäristöriskiselvitys. Mikkelin läänin alue. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja nro 465. Helsinki. 29 s.
- Mikkola, T. 2002: Rantasalmen suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 37. Mikkelä. 26 s + liitteet
- Mikkola, T. 2003: Pertunmaan suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 46. Mikkelä. 45 s.
- Mikkola, T. 2003: Puumalan tärkeiden pohjavesialueiden suojelusuunnitelma. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 50. Mikkelä. 36 s + liitteet
- Mikkola, T. 2003: Rantasalmen tärkeiden pohjavesialueiden suojelusuunnitelma. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 52,. Mikkelä. 43 s + liitteet
- Mikkola, T., Partanen, J. & Hyvärinen, J. 2003: Sulkavan tärkeiden pohjavesialueiden suojelusuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 49. Mikkelä. 43 s + liitteet.
- Mäntyharjun-Pertunmaan luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämissuunnitelma 2002.
- Niskanen, Y. 2002: Metsäsuunnitelma metsäammattilaisen käytössä Etelä-Savossa. - Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 828. 27 s. + liitteet.
- Partanen, M. 2005: Luonterin metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma 2005-2012. – Metsähallitus, Itä-Suomen luontopalvelut. 22 s. + liitteet.
- Peltonen, S. & Hentinen, T. 2006: Etelä-Savon alueellinen perinnebiotooppien hoito-ohjelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste (taitossa).
- Piri, E., Juvakka, M., Yrjänä-Ketola, L., Mikkola, A. & Venäläinen, M. 1999: Punkaharjun luonnonsuojelualue. Luonnonhoitosuunnitelma. – Metlan tutkimusmetsien julkaisusarja 15. Metsäntutkimuslaitos. Tummavuoren kirjapaino Oy, Vantaa. 42 s. + liitteet.
- Ryhänen, H. 1997: Pihlajaveden kestävä vesistömatkailun taustaselvitysraportti. – Matkailun osamiskeskus. Savonlinna. 28 s.
- Ryhänen, H. & Vääntinen, K. 2003: Vesille venhosen mieli. Soutumatkailututkimuksen loppuraportti. - Savonlionan koulutus- ja kehittämiskeskuksen julkaisuja 3. Savonlinna. 115 s.
- Ryhänen, S. 2003: Joroisten Kolman alueen luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 54. Mikkelä. 41 s. + liitteet.
- Sandman, O., Airaksinen, O., Hokkanen, T. Kokko, M., Liikanen, P., Lähteenmäki, R., Mäkinen, H. & Sojakka, P. 2004: Paikallisten asukkaiden ja viranomaisten yhteistyö järvien tilan hoidossa ja seurannassa. Life Vuoksi –projektin kokemukset. - Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 56. Mikkelä. 33 s + liitteet.

- Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus 2003: Oi jos Suomen järvet matkakohteeksi muuttuisi. - Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksen julkaisuja 9. Savonlinna. 104 s.
- Silvennoinen, P. 2000: Heinäveden alue-ekologinen suunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu. 49 s.
- Silvennoinen, P., Leskinen, J. & Tikkanen, V. 1998: Savonrannan alue-ekologinen suunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu. 45 s.
- Silvennoinen, P. & Leskinen, J. 1999: Lohikosken alue-ekologinen suunnitelma. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu.
- Silvennoinen, P. & Nieminen, M. 2004: Saarisenmäen ennallistamisen toimenpidesuunnitelma. – metsähallitus, Itä-Suomen luontopalvelut. 15 s. + liitteet.
- Sipilä, T. 1991: Saimaanhyljealueiden suojelutavoitteet. – Maailman Luonnon Säätiön WWF Suomen Rahaston Raportteja nro 5. PunaMusta, Joensuu. 82 s. + liitteet.
- Suominen, T. & Luostarinen, M. 2002: Kajon harjanteelta katsellen. Kaitaisten kylän maisemanhoitosuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 34. Mikkeli. 51 s.
- Suunnittelukeskus Oy 2000: Eteläisen Saimaan luontomatkailustrategia. 33. s. + liitteet
- Suunnittelukeskus Oy 2003: Rantasalmen Kosulanlammen vesireitin rakentamissuunnitelma.
- Tenhunen, J. & Seppälä, J. 2000: Alueellinen ympäristöanalyysi. Esimerkkinä Etelä-Savo. – Suomen ympäristö 383. Suomen ympäristökeskus. 110 s.
- Vesipuitedirektiivi 200: <http://www.ymparisto.fi> > Ympäristönsuojelu > Vesiensuojelu > Vesienhoidon suunnittelu ja yhteistyö > EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi
- Virtanen, M. & Manninen, P. 1999: Haukiveden virtaus- ja vedenlaatumalli. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 136. Etelä-Savon ympäristökeskus. Mikkeli. 75 s.
- Vuoksen vesienhoitoalue: <http://www.ymparisto.fi> > Ympäristönsuojelu > Vesiensuojelu > Vesienhoitoalueet > Vuoksen vesienhoitoalue
- Vuoksen vesienhoitoalueen merkittävimmät vedet. Alustava selvitys: <http://www.ymparisto.fi> > Ympäristönsuojelu > Vesiensuojelu > Vesienhoitoalueet > Vuoksen vesienhoitoalue > Selvitykset
- Vuoksen vesistöprojekti 1989: Saimaan Vuoksi. Vesiliikenne. - "Saimaan Vuoksi" julkaisu 1. Vuoksen vesistöprojektin neuvottelukunta. 54. s. + liitteet.
- Vuoksen vesistöprojekti 1991: Saimaan veneily ja vesimatkailu, lähtökohtaselvitys. - "Saimaan Vuoksi" julkaisu 2. Vuoksen vesistöprojektin neuvottelukunta. 42 s. + liitteet.
- Vuoksen vesistöprojekti 1992: Veneilijän Saimaa. Yhteenveto veneilijäkyselystä 1991. – "Saimaan Vuoksi" julkaisu 3. Vuoksen vesistöprojektin neuvottelukunta. 57. s. + liitteet.
- Vuoksen vesistöprojekti 1993: Huvin Vuoksi. Vuoksen vesistöalueen veneilyn ja vesimatkailun kehittämissuunnitelma. -. "Saimaan Vuoksi" julkaisu 4. Vuoksen vesistöprojektin neuvottelukunta.
- Ympäristöministeriö 1995: Pihlajavesityöryhmän mietintö. – Työryhmän raportti 2. Helsinki. 90 s.

Muuta aineistoa

Alanen, A., Leivo A., Lindgren L. & Piri E. 1995: Lehtojen hoito-opas. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja B nro 26. Vantaa. 128 s.

Alatalo, M. 2000: Metsätaloustoimenpiteistä aiheutunut ravinne- ja kiintoainekuormitus. - Suomen ympäristö 381. Suomen ympäristökeskus. 64 s.

Annala, E. (toim.) 1998: Monimuotoinen metsä. Metsäluonnon monimuotoisuuden tutkimusohjelman väliraportti. – Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 705. Vantaa. 335 s.

Arnkil, R. 1999: Talousmetsien luonnonhoidon laadun arviointi. Maastotyöohje 1999. - Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 23 s.

Asunta, A., Hiltunen, V. & Väisänen, M. 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunniteluohje. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja nro 47. Vantaa. 75 s.

Elovirta, P. (toim.) 2004: Kansallinen metsäohjelma 2010. Seurantaraportti 2002-2003. – Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 7. Helsinki. 49 s.

Etula, H. 2004: Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja nro 49. Vantaa. 58 s.

Hallman, E., Hokkanen, M., Juntunen, H., Korhonen, K-M., Raivio, S., Savela, O., Siitonen, P., Tolonen, A. & Vainio, M. 1996: Alue-ekologinen suunnittelu. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 3. Vantaa. 55s.

Heikkilä, H., Lindholm, T. & Jaakkola, S. 2002: Soiden ennallistamisopas. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B nro 66. Vantaa. 123 s.

Heikkilä, M. 2002: Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas – Suomen ympäristö 591. Ympäristöministeriö. Vantaa. 55 s.

Heinonen, P., Karjalainen, H., Kaukonen, M. & Kuokkanen, P. (toim.) 2004: Metsätalouden ympäristöopas. – Metsähallitus. Vantaa. 159 s.

Heinonen, P. & Kuokkanen, P. 2005: Talousmetsien luonnonhoitoprojekti – Loppuraportti. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja nro 54. Vantaa. 53 s.

Hildén, M., Tahvonen, O., Valsta, L., Ostamo, E., Niininen, I., Leppänen, J. & Herkiä, L. 1998: Natura 2000 -verkoston vaikutusten arviointi. – Suomen ympäristö 201. Suomen ympäristökeskus. 90 s.

Hildén, M., Kosola, M-L. & Jalonen, P. 2004: Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi. Yhteenveto kokemuksista Suomessa. - Suomen ympäristö 730. Ympäristöministeriö. Helsinki. 26 s.

Hiltula, O., Lensu, T., Kotiaho, J.S., Saari, V. & Päivinen, J. 2005: Voimajohtoaukeiden raivauksen merkitys soiden päiväperhosille ja kasvillisuudelle. - Suomen ympäristö 795. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 38 s.

Hokkanen; M., Aapala, K. & Alanen; A. (toim.) 2005: Ennallistamisen ja luonnonhoidon seurantasuunnitelma - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B nro 76. Helsinki. 85 s.

Hyvärinen, M. 1997: Ympäristövaikutusten arvioinnin kehittäminen metsätalouteen liittyvässä suunnittelussa – esimerkisuunnitelmien tarkastelu. – Suomen ympäristö 159. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. Oulu. 56 s.

Hänninen, E., Kärhä, S. & Salpakivi-Salomaa, P. 1995: Metsätalous- ja vesiensuojelu. – Metsätehon opas. Tuokinprint Oy, Helsinki. 23 s.

Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.) 2001: Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet. Suomen Natura 2000 –ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. – Suomen ympäristö 510. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 177 s.

Jormola, J., Harjula, H. & Sarvilinna, A. (toim.) 2003. Luonnonmukainen vesirakentaminen. Uusia näkökulmia vesistösuunnitteluun. - Suomen ympäristö 631. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 168 s.

Kaljonen, M. 2000: Viljelijänäkökuilma ympäristönhoidosta: tuottajien sitoutuminen maatalouden ympäristöohjelmaan. - Suomen ympäristö 400. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 72 s.

Kangas, J. & Kokko, A. (toim.) 2001: Metsän eri käyttömuotojen arvottaminen ja yhteensovittaminen. - Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 800. Kannuksen tutkimusasema. 366 s.

Karvonen, L., Eisto, K., Korhonen, K.-M. & Minkkinen, I. 2001: Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhteenvetoraportti vuosilta 1996-2000. – Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja nro 40. Vantaa. 128 s.

Karjalainen E., Verhe, I. 1995: Ulkoilureitti. Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille. - Rakennusalan kustantajat RAK, Suomen Latu ry.

Kemppainen, E. & Mäkelä, K. 2002: Luontodirektiivin putkilokasvien seuranta. - Suomen ympäristökeskuksen moniste 256. Helsinki. 65 s.

Kemppainen, S. (toim.) 2002: Metsätalouden vesistökuormituksen hallinta suopohjilla. - Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 856. 79 s.

Kettunen, M., Walls, M., Seppälä, J. & Salo, J. 2005: Biologiseen monimuotoisuuteen liittyvät kansainväliset hankkeet. Nykytilan kuvaus. - Suomen ympäristö 799. Ympäristöministeriö. Helsinki. 74 s.

Kontkanen, H. & Nevalainen, T. 2002: Petolinnut ja metsätalous. – Siipirikko 29(2). Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry. Fram, Vaasa. 79 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2005: Luontotyyppien uhanalaisuuden arviointi – menetelmä ja luontotyyppien luokittelu. – Suomen ympäristö 765. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 131 s.

Kuussaari, M., Rytteri, T., Heikkinen, R., Manninen, P., Aitolehti, M., Pöyry, J., Pykälä, J. & Ikävalko, J. 2003: Voimajohtoaukeiden merkitys niittyjen kasveille ja perhosille. - Suomen ympäristö 638. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 65 s.

Kuussaari, M., Tiainen, J., Helenius, J., Hietala-Koivu, R. & Heliölä, J. (toim.) 2004: Maatalouden ympäristötuen merkitys luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle: MYTVAS-seurantatutkimus 2000-2003. - Suomen ympäristö 709. Suomen ympäristökeskus, Maa- ja metsätalousministeriö, Ympäristöministeriö. Vammala. 212 s.

Lahti, T., Rytönen, J., Leskelä, T. & Tuunanen, P. 2000: Veneiden melu ja aallokon muodostus. - Suomen ympäristö 422. Ympäristöministeriö. Helsinki. 48 s.

Liikonen, L. & Rautio, J. 2004: Moottorikelkkaliikenteen melu. Esiselvitys. - Suomen ympäristö 712. Ympäristöministeriö. Helsinki. 52 s.

Lyytikäinen, S. (toim.). 2002: Luonnon monimuotoisuus, maisema ja virkistysarvot ulkoilumetsien hoidossa. Helsingin kaupungin Nuuksion järviylängön ulkoilualueiden luonnonhoito kävijöiden arvioimana. - Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 846. 60 s.

Maa- ja metsätalousministeriö 1999: Kansallinen metsäohjelma 2010. – Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2/1999. Helsinki. 38 s.

Maa- ja metsätalousministeriö 2002: Virkistyskalastus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajan kalatalouden kehittämissstrategia. - Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 58. Helsinki. 88 s.

Madekivi, O. (toim.) 1993: Alusten aiheuttamien aaltojen ja virtausten ympäristövaikutukset. – Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja Sarja A nro 166. Helsinki. 116 s.

Marjokorpi, A. 1995: Linnansaaren kansallispuiston valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B nro 27. Vantaa. 71 s.

Matila, A. (toim.) 1994: Yksityismaiden luonnonsuojelualueiden hoito. – Metsäkeskus Tapion julkaisu 5. Paltamon Kirjapaino Ky, Paltamo. 29 s. + liitteet.

Matkailuosaamisen tietokeskus, Matkailun verkostoyliopisto ja Joensuun yliopisto 2001: Muuttuva matkailu 2. Tietoa matkailusta ja matkailuelinkeinosta. 83 s.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. - Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Helsinki. 192 s.

Metsähallitus 2005: Luontomatkaillen ympäristövaikutusten arviointiohje. – Metsähallitus, Luontopalvelut. Versio 1.0. 16 s.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 2002: Metsänkäsittely Natura 2000 – alueella. - Helsinki. 11 s.

Mikkola-Roos, M. 1995: Lintuvesien kunnostus ja hoito. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A 45. Vantaa. 103 s.

Mikkola-Roos, M. & Niikkonen, T. (toim.) 2005: Kosteikkojen kunnostuksen ja hoidon parhaat käytännöt kuudella Life-kohteella Suomessa – Life CO-OP –hankkeen tulokset. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 149. Helsinki. 120 s.

Mäkinen, H. 2005: Vesienhoidon hallinta Suomessa. Vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpano vuorovaikutteisen suunnittelun näkökulmasta. – Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja B 51. Helsinki. 124 s.

Ohtonen, A., Lyytikäinen, V., Vuori, K-M., Wahlgren, A. & Lahtinen, J. 2005: Pienvesien suojele metsätaloudessa. – Suomen ympäristö 727. 84 s. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Joensuu.

Niemelä, J., Helle, I. & Jormola, J. 2004: Purovesistöjen merkitys kaupunkiluonnon monimuotoisuudelle. - Suomen ympäristö 724. Ympäristöministeriö. Helsinki. 116 s.

Oulasvirta, P. & Leinikki, J. 2003: Veneilyn ympäristövaikutukset luonnonsatamissa. - Suomen ympäristö 605. Uudenmaan ympäristökeskus. Helsinki. 91 s.

Palva, R., Rankinen, K., Granlund, K., Grönroos, J., Nikander, A. & Rekolainen, S. 2001: Maatalouden ympäristötuen toimenpiteiden toteutuminen ja vaikutukset vesistökuormitukseen vuosina 1995-1999. MYTVAS-projektin loppuraportti. – Suomen ympäristö 478. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 92 s.

Pitkänen, E. 2003: Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. – Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 46. Helsinki. 55 s.

Pykälä, J. 2001: Perinteinen karjatalous luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä. - Suomen ympäristö 495. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 205 s.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Uhanalaisten lajien II seurantaryhmän mietintö. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 432 s.

Reunanen, S. 2005: Järvikunnostukset - intressiryhmien ja kunnostajien näkemykset sekä ympäristöhallinnon rooli. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 382. Uudenmaan ympäristökeskus. Helsinki. 120 s.

Rotko, P. & Laitinen, L. 2004: Viestintä ja vuorovaikutus vesistöjen käytössä ja hoidossa. - Suomen ympäristö 674. Ympäristöministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki. 123 s.

- Salminen, P. & Kekäläinen, H. (toim.) 2000: Perinnebiotooppien hoito Suomessa. Perinnemaisemien hoitotyöryhmän mietintö - Suomen ympäristö 443. Ympäristöministeriö. Helsinki 162 s.
- Saukkonen, S. & Kenttämies, K. (toim.) 1995: Metsätalouden vesistövaikutukset ja niiden torjunta. METVE-projektin loppuraportti. – Suomen ympäristö 2. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 420 s.
- Seppä, H., Lindholm, T. & Vasander, H. 1993: Metsäojittettujen soiden luonnontilan palauttaminen. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A nro 7. Vantaa. 80 s.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 113 s.
- Sievänen, T. (toim.) 2001: Luonnon virkistyskäyttö 2000. – Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802. 204 s. + liitteet.
- Soininen, T: 1998: Luonnonhoidon suunnittelun perusteet. – Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Helsinki. 48 s.
- Soininen, T. 2005: Metsäluonnon hoitohankkeet metsäkeskuksissa. 1997-2004. - Metsäluonnon hoitohankkeiden opastus ja koordinointi –projektin loppuraportti. 30 s.
- Storrank, B. (toim.) 2002: Metsäluonnon hoito. Metsä- ja ympäristöosapuolien yhteistyön haasteet Pohjoismaissa. – Temanord 533. Pohjoismaiden ministerineuvosto. 62 s. + liitteet.
- Syrjänen, K. 2001: Uhanalaisten ja luontodirektiivin kasvilajien suotuisa suojelutaso suojelualueverkon kattavuuden arvioinnissa. - Suomen ympäristö 501. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 50 s.
- Syrjänen, K. & Rytteri, T. 1998: Uhanalaisten kasvien seuranta. – Ympäristöopas 45. Suomen ympäristökeskus. Tampere. 240 s.
- Tallgren, M. 1999. Moottorikelkkailureitin perustaminen. – Maanmittauslaitoksen julkaisuja nro 89.
- Tukia, H. 2000: Metsien ennallistamisen ekologiaa. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A nro 124. 66 s.
- Tukia, H., Hokkanen, M., Jaakkola, S., Kallonen, S., Kurikka, T., Leivo, A., Lindholm, T., Suikki, A. & Virolainen, E. 2003: Metsien ennallistamisopas. - Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B nro 58, 2. korjattu painos. Helsinki. 87 s.
- Ulvi, T. & Lakso, E. (toim.) 2005: Järvien kunnostus. – Ympäristöopas 114. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 336 s.
- Valkoselkätikkatyöryhmä 1991: Valkoselkätikka ja luonnonsuojelu- sekä virkistysalueiden metsien hoito. – Maailman Luonnon Säätiö (WWF) Suomen Rahasto. Metsähallitus. Vantaa. 10 s.
- Valkoselkätikkatyöryhmä 1991: Valkoselkätikka ja talousmetsien hoito. - Maailman Luonnon Säätiö (WWF) Suomen Rahasto. Nordmanin Kirjapaino, Forssa. 6 s.
- Valtioneuvosto 2002: Valtioneuvoston periaatepäätös toimintaohjelmasta Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. – Valtioneuvoston päätös 23.10.2002. 17 s.
- Varjopuro, R. (toim.) 2000: Tutkimus kalankasvatuksen ympäristöohjauksesta. Nykytila ja kehitysnäkymiä. - Suomen ympäristö 439. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 47 s.
- Virtanen, K. & Virtanen, H. 2000: Pienvesistön ja sen valuma-alueen kunnostamisen pilottihanke. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 159. Kainuun ympäristökeskus. Kajaani. 67 s.
- Vuoristo, H., Kauppila, P., Räike, A., Ekholm, P., Rekolainen, S., Niemi, J., Kiirikki, M. & Pitkänen, H. 2002: Vesien tila 1990-2000. Vesiensuojelun tavoiteohjelman väliarviointi. - Suomen ympäristökeskuksen moniste 250. Helsinki. 64 s.

Wallenius, P. 2001: Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. - Metsähallituksen metsätalouden julkaisu nro 41. Helsinki. 346 s.

Ympäristöministeriö 2000: Vesien suojelun toimenpideohjelma vuoteen 2005. - Suomen ympäristö 402. Helsinki. 98 s.

Ympäristöministeriö 2000: Perinnebiotooppien hoito Suomessa. Perinnemaisemien hoitotyöryhmän mietintö - Suomen ympäristö 443. Helsinki. 162 s.

Ympäristöministeriö 2001: Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. – Suomen ympäristö 459. Helsinki. 130 s.

Ympäristöministeriö 2002: Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus. Arvio laista saaduista kokemuksista. – Suomen ympäristö 565. Helsinki. 26 s.

Ympäristöministeriö 2002: Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma. – Suomen ympäristö 583. Helsinki. 56 s.

Ympäristöministeriö 2003: Ennallistaminen suojelualueilla. Ennallistamistyöryhmän mietintö. - Suomen ympäristö 618. Helsinki. 220 s.

Ympäristöministeriö 2003: Turvetuotannon ympäristönsuojeluohje. – Ympäristöministeriön moniste 117. Helsinki. 116 s.

Ympäristöministeriö 2005: Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus. Arvio laista saaduista kokemuksista. – Suomen ympäristö 781. Helsinki. 178 s.

Äystö, V. 1997: Rehevien järvien kunnostusten arviointi. – Suomen ympäristö 115. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 167 s.